

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

**MÜZİĞİN GÖÇMENLERİN BÜTÜNLEŞME
SÜRECİNDEKİ KATKILARI: HATAY NARLICA
MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Aydın ATEŞ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İsa KALAYCI

Hatay-2021

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

**MÜZİĞİN GÖÇMENLERİN BÜTÜNLEŞME
SÜRECİNDEKİ KATKILARI: HATAY NARLICA
MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Aydın ATEŞ
Orcid: 0000-0003-1940-9319

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İsa KALAYCI

Hatay-2021

ONAY

Aydın ATEŞ tarafından hazırlanan “MÜZİĞİN GÖÇMENLERİN BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDEKİ KATKILARI: HATAY NARLICA MAHALLESİ ÖRNEĞİ” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

18/ 06/2021

Jüri Üyeleri	İmza
Doç. Dr. İsa KALAYCI (Tez Danışmanı-Başkan)	
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hakan OKAY (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Sinan SCHREGLMANN (Üye)	

Aydın ATEŞ tarafından hazırlanan “Müziğin Göçmenlerin Bütünleşme Sürecindeki Katkıları: Hatay Narlıca Mahallesi Örneği” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Doç. Dr. Mustafa Onur KAN
Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. 30/06/2021

Aydın ATEŞ

ÖNSÖZ

Dünyanın en kadim kentlerinden biri olan Antakya, pek çok medeniyete ev sahipliği yapmasının doğal bir sonucu olarak insanların barış içerisinde hayatlarını sürdürmekte olduğu bir şehirdir. Buna bağlı olarak da ‘bir arada yaşama kültürü’ Antakya ve çevresinde bulunan her bir ferdin seciyesine işlemiş durumdadır. Şehir dışından gelenlerin hemen fark edebileceği bu sıcak ve samimi insanlar, ‘ötekileştirmeye’ hiç mahal bırakmayacak bir biçimde ruhunuzu sarmakta, sizi bu kültür şelalesinin içerisine çekmektedir. 2018 yılında Hatay’a müzik öğretmeni olarak atanmamızla başlayan süreç, bu muazzam şehrin meskûnlarına dair araştırma merakını da beraberinde getirdi. Tam da bu noktada işe, göreve başladığımız Narlıca Mahallesi’nde yaşayanların demografik yapısını incelemekle koyulduk. Çalışma sahamızdaki en güncel verilerin bulunduğu Suriyeli göçmenler ise yüksek lisans tez konumuzun genel çerçevesini oluşturdu.

Antakya şehir merkeziyle bütünleşik olan Narlıca Mahallesi’nde bulunan Suriyeli göçmenlerin birlikte yaşama dair edindikleri tecrübeye, müziğin etkilerinin ortaya çıkarılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Özellikle göçmenler arasında düzenli ve programlı bir şekilde müzik eğitimi alabilen öğrenciler, çalışmanın merkezine alınmıştır. Bu tez çalışmasının odağına öğrencilerin alınmasında müzik öğretmeni olmamızın tesiri çoktur.

Bu çalışma müziğin göçmenlerin uyum süreçlerine etkisini Narlıca Mahallesi özelinde ele almaktadır. Araştırmanın odağında iki farklı grup bulunmaktadır. Birinci grup Narlıca Mahallesi’ndeki ortaokullarda 8.sınıf düzeyinde eğitim gören Suriyeli öğrencilerden oluşurken; ikinci grup yine Narlıca Mahallesinde yaşayan ve Suriye’de en az ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olan yetişkinlerden oluşmaktadır. Birinci grubu oluşturan öğrencilerin 8. sınıflardan seçilmesinin nedeni müzik derslerine yönelik görüşlerinin öğrenilmesi amacıyla. Öyle ki pandemi sebebiyle diğer alt sınıfların sağlıklı şekilde yüz yüze müzik dersi yapma imkânı olmamıştır. Uzaktan eğitimin müzik gibi uygulamalı derslerdeki sınırlılığı düşünüldüğünde bu konuda daha uzun bir tecrübeye sahip olan 8. sınıfların seçilmesi anlaşılır olacaktır. İkinci grupta bulunan yetişkinlerle yapılacak görüşmelerde Suriye’deki eğitim yaşantılarında müzik dersi içeriklerine dair sorular da sorulduğundan, en az

ortaöğretim mezunu olma ölçütü baz alınmıştır. Öğrencilerle anket, yetişkinlerle ise mülakat yapılmıştır. Pandemi sebebiyle anket uygulaması ve mülakatlar dijital ortamda gerçekleştirilmiştir. Yaşanan salgın, hem anket hem de mülakat uygulamalarına olan katılımı sınırlandırmıştır.

Toplam üç ana kısımdan oluşan bu tez çalışmasının Birinci bölümünde; göçle ilgili bazı temel kavramlara yer verildikten sonra, Suriyeli göçmenlerin hukuki statülerine ve eğitim durumlarına değinilmiştir. İkinci bölümde; göç ve sanat ilişkisi üzerinde durulduktan sonra, göç-müzik ilişkisi ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise; sahadan elde edilen verilerin karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Çalışmanın aydınlatılmasında Ulusal Tez Merkezi'nden, telif ve tetkik eserlerden, saha araştırmalarından, Göç İdaresi Genel envanterinden, AFAD verilerinden faydalanılmıştır.

Bu çalışmaya katkı sağlayan Narlıca Cumhuriyet Ortaokulu Müdürü Yalçın BALCI'ya; tercümanlığıyla katkı sağlayan Naime Hanım'a, İman Hanım'a ve Nesibe Hanım'a; Narlıca Atatürk Ortaokulu Müdürü Ahmet SARP'a, Müdür Yardımcısı Hasan YAR'a; okulumuz öğrencilerinden Sedra ve Betül'e ayrı ayrı teşekkür ederim. Son olarak araştırmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. İsa KALAYCI'ya teşekkürü borç bilirim.

Hatay-2021

Aydın ATEŞ

MÜZİĞİN GÖÇMENLERİN BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDEKİ KATKILARI: HATAY NARLICA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Aydın ATEŞ

Göç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021

Danışman: Doç. Dr. İsa KALAYCI

ÖZET

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş, milyonlarca insanın yurtdışına göç etmesine neden olmuştur. Hayatlarını kurtarma ve yeni bir yaşama tutunma saikleriyle göç eden Suriyeliler, başta Türkiye olmak üzere dünyanın farklı ülkelerine sığınmışlardır. Suriyeli göçmenler üzerine yapılan çalışmalar henüz çok yeni ve canlıdır. Bu durum, saha çalışmasının olmadığı araştırmalarda yanılma olasılığını arttırmaktadır.

Bu tez çalışması, Hatay’ın Narlıca Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmenlerin birlikte yaşam kültürüne alışmalarında, müziğin etkileri üzerine odaklanmıştır. Bilhassa Narlıca Mahallesi’nde bulunan ve Suriyeli öğrencilerin yoğun olduğu iki ortaokulda 8. sınıf öğrencilerle anket çalışması yürütülmüştür. Ayrıca aynı bölgede yaşayan yetişkinlerle de mülakat yapılmıştır. Araştırma içerik olarak müzik olgusunun ve müzik derslerinin göçmenlerin uyum süreçlerine olan etkisine dair veriler toplamının yanında katılımcıların müziğe yönelik farklı görüşlerini de kapsamaktadır.

Toplumsal uyumun toplumu bir arada tutan bir yapışkan olduğu göz önüne alındığında, eğitimin de bu toplumsal yapıya bir çimento gibi katkı sağladığı söylenebilir. Burada kurulan analogi eğitim-birey-bütünleşme üçlemesinin toplumsal uyum ve huzurun elde edilmesi bakımından önemini göstermektedir. Bundan dolayı, bu tez çalışmanın özgün değerini; okullaşan Suriyeli göçmenlerin uyum problemlerine odaklanarak müzik dersi özelinde uyum süreçlerini irdelemesi, müziğin ve müzik derslerinin uyum sürecine etkilerini ortaya koyması, yetişkinlerin uyum sürecinde müzik perspektifinden bakması gibi etkenler ortaya koymaktadır.

Araştırmada karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Literatür taramasıyla gerekli arka plan oluşturulduktan sonra anket ve mülakat tekniğinin kullanılmasına karar verilmiştir. Toplam 30 anket sorusu hazırlanmış ve bu sorular Narlıca Mahallesi'nde ortaokul 8.sınıfta eğitim gören Suriyeli ğrencilere dijital ortamda uygulanmıştır. Yetişkinler için oluşturulan yarı yapılandırılmış mülakatta, görüşmecilere on-line olarak 11 soru yönlendirilmiştir. Hem anket hem görüşme sorularının Arapça evirisi yapılmış, her aşamada tercüman desteği alınmıştır. Sonuçlar frekans tablo ve grafiklerle ifade edilmiş ve yorumlanmıştır.

Bu çalışmayla uzun vadede göçmenlerin uyum süreçlerine katkı sağlayacak projeler üretilmesi hedeflenmiştir. Araştırmadan elde edilecek bulgular ışığında müzik derslerinde kltrlerearası müzik eğitimi anlayışının benimsenip yeni içeriklerin üretilmesine katkı sağlama, farkındalık oluşturma amaçlanmıştır. Her kültürün biricik ve değerli olduğunun benimsendiği eğitim ortamlarının oluşturulması, toplumsal barışa ve bütünleşmeye de katkı sağlayacaktır.

ANAHTAR KELİMELE

G, Müzik ve Bütünleştirme, Müzik ve Göçmen, Kltrlerearası Müzik Eğitimi,
Etnomüzikoloji, Müzik Sosyolojisi

THE CONTRIBUTION OF MUSIC TO THE INTEGRATION PROCESS OF THE MIGRANTS: THE CASE OF HATAY NARLICA

Aydın ATEŞ

Department of Migration Studies, Master Thesis, 2021

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İsa KALAYCI

ABSTRACT

The civil war that started in Syria in 2011 caused millions of people to emigrate abroad. Syrians who migrated with the motives of saving their lives and holding on to a new life took shelter in different countries of the world, especially Turkey. Studies on Syrian immigrants are still very new and vibrant. This increases the likelihood of being mistaken in studies where fieldwork is not available.

This thesis study focuses on the effects of music on Syrian immigrants living in Narlıca Neighborhood of Hatay to get used to living together. A questionnaire study was conducted with 8th grade students especially in two secondary schools in Narlıca Quarter where Syrian students are concentrated. In addition, interviews were conducted with adults living in the same area. In addition to collecting data on the effects of the phenomenon of music and music lessons on the adaptation processes of immigrants, the research also includes the different attitudes of the participants towards music.

Considering that social harmony is the glue that holds society together, it can be said that education contributes like a cement to this social structure. The analogy established here shows the importance of the education-individual-integration trilogy in terms of achieving social harmony and peace. Therefore, the original value of this thesis study; Schooling Syrian immigrants focus on the adaptation problems, examine the adaptation processes specific to the music lesson, reveal the effects of music and music lessons on the adaptation process, and the adults' view from the perspective of music in the adaptation process.

Qualitative research methods were used in the research. After creating the necessary background with the literature review, it was decided to use the questionnaire and interview technique. A total of 30 questionnaire questions were

prepared and these questions were applied digitally to Syrian students studying in the 8th grade of secondary school in Narlıca District. In the semi-structured interview created for adults, 11 questions were directed to the interviewers on-line. Both the questionnaire and the interview questions were translated into Arabic, and the support of an interpreter was received at every stage. Results are expressed and interpreted in frequency tables and graphs.

With this study, it is aimed to produce projects that will contribute to the integration processes of immigrants in the long term. In the light of the findings of the research, it was aimed to adopt the understanding of intercultural music education in music lessons and to contribute to the production of new contents and to raise awareness. Creating educational environments in which every culture is unique and valuable will also contribute to social peace and harmony. Thus, it was concluded that immigrants are effective in social adaptation through music.

KEYWORDS

Migration, Music and Integration, Music and Immigration, Intercultural Music Education, Ethnomusicology, Music Sociology.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	vii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	viii
RESİMLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR.....	ix

GİRİŞ

Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
Yöntem ve Metodoloji	2
Araştırmanın Evreni, Örneklem Grubu ve Sınırlılıkları	3

BİRİNCİ BÖLÜM

SURİYELİLERİN GÖÇÜ, STATÜLERİ VE EĞİTİM DURUMLARI

1.1. Suriye Göçü Süreci	6
1.2. Suriyeli Sığınmacılar ve Hukuki Statüleri	10
1.3. Hatay ve Suriye Göçü	18

İKİNCİ BÖLÜM MÜZİK VE GÖÇ İLİŞKİSİ

2.1. Sanat ve Müzik Kavramı	30
2.2. Göç ve Sanat İlişkisi	31
2.3. Müziğin Birlikte Yaşama Kültürüne Katkısı	35
2.4. Kültürel Kimliğin Korunmasında Müziğin Rolü	38
2.5. Çok Kültürlülük, Kültürlerarası Eğitim ve Müzik	42
2.6. Sosyal Bir Sistem Olarak Eğitim ve Müzik Eğitimi	48
2.7. Etnomüzikoloji ve Göçmenin Müziği	55
2.8. Müzik Sosyolojisine Kısa Bir Bakış	58
2.9. Bellek, Müzik ve Travmatik Anlatı	59
2.10. Müzik Psikolojisi	65
2.11. Bütünleştirme	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN MÜZİK DERSLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

3.1. Anket Verilerine Göre Suriyeli Öğrenciler	71
3.2. Narlıca Mahallesi’ndeki Yetişkinlerin Müziğe Dair Görüşleri.....	95
SONUÇ VE TARTIŞMA	102
BİBLİYOGRAFYA	105
DİZİN	110
EKLER	112

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’deki Suriyelilerin Yaş Grupları (10 Ekim 2014).....	9
Tablo 2. Hatay’da Geçici Barınma Merkezlerindeki Suriyeli Sığınmacılar (Nisan 2016)....	20
Tablo 3. Hatay’da İlçelere Göre Nüfus ve Barınma Merkezi Dışı Suriyeli Sığınmacı Sayısı (Nisan 2016).....	21
Tablo 4. Hatay’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Okullaşma Durumu.....	22

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. 2014 Yılında Suriyelilerin Sığındıkları Ülke Nüfuslarına Oranları	7
Grafik 2. Türkiye’de Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (2020)	8
Grafik 3. Geçici Barınma Merkezleri İçinde Ve Dışında Kalan Suriyeli Sığınmacılar (2020)	8
Grafik 4. Türkiye’deki Suriyelilere Ait Yaş Piramidi.....	9
Grafik 5. Suriyelilerin Genel Eğitim Durumu (2016).....	23
Grafik 6. Devlet Okullarındaki Suriyeli Öğrencilerin İllere Göre Dağılımı	28
Grafik 7. Ankete Katılan Suriyeli Öğrencilerin Cinsiyet Oranları (%)	71
Grafik 8. Suriyeli Öğrencilerin Doğum Yerleri (%).....	72
Grafik 9. Müziğin Birleştiriciliğine Dair Düşünce Oranları (%)	73
Grafik 10. Müziğin Ön Yargıları Kırıp-Kırmadığına Dair Düşünceler (%)	74
Grafik 11. Müziğin Birlikte Yaşamaya Katkısına Dair Düşünceler (%)	74
Grafik 12. Müziğin Yeni Bir Kültüre Uyum Sağlamadaki Etkisine Dair Düşünceler (%)... ..	75
Grafik 13. Müzik Derslerinin Türkiye’ye’ye Alışma Sürecine Etki Düzeyine Dair Görüşler (%)	76
Grafik 14. Müzik Derslerinin Türkçe Öğrenmeye Etkisine Dair Düşünceler (%)	77
Grafik 15. Müzik Derslerinin Çevreyle Uyum Sürecine Etkisine Dair Anket Verileri (%) .	78
Grafik 16. Müzik Derslerinin Çevreyle İletişime Etkisine Dair Anket Verileri (%)	79
Grafik 17. Müzik Derslerinin Okula Uyum Sağlamaya Sürecine Etkisine Dair Görüşler (%)	80
Grafik 18. Müziğin Derslerinin Diğer Derslere İlgi Oluşturmasına Dair Anket Verileri (%)	81
Grafik 19. Müzik Derslerinin Sınıf İçi Arkadaşlık Bağlarına Etkisine Dair Anket Verileri (%)	82
Grafik 20. Müzik Derslerinin Sınıf İçi İletişime Etkisine Dair Anket Verileri (%)	82
Grafik 21. Müzik Derslerinin Okul İçi Sosyal Etkinliklere Katılma Süreçlerine Etkisine Dair Görüşler (%).....	83
Grafik 22. Müzik Öğretmeniyle Kurulan İletişime Dair Anket Verileri (%)	85
Grafik 23. Müzik Öğretmeninden Arapça Şarkı Söyleme Beklentileri (%)	85

Grafik 24. Müzik Dersinde Arapça Şarkı Öğretimine Yönelik Beklenti Oranları (%).....	86
Grafik 25. Katılımcıların Bir Orkestrada Yer Alma Beklentilerine Dair Anket Verileri (%)87	
Grafik 26. Farklı Dillerde Şarkı Söyleme Beklenti Oranları (%)	87
Grafik 27. Katılımcıların Türk Marşlarını Seslendirmeye Yönelik Görüşleri (%).....	88
Grafik 28. Kökensei Kahramanlık Şarkı-Türkülerine Yönelik Görüşleri (%).....	89
Grafik 29. Suriye Müzik Kültürüne Ait Enstrümanları Tanıma İsteğine Dair Oranlar (%) .	89
Grafik 30. Müziğin Bireyde Yarattığı Hissiyata Dair Veriler (%).....	92
Grafik 31. Müziğin Bireyin Kendini İfade Etmesine Etkisine Dair Kanaat Oranları (%)....	93
Grafik 32. Müziğin Özgüven Gelişimine Etkisine Dair Anket Verileri (%)	93

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Suriyeli Kadınlar Korosu	64
Fotoğraf 2. Suriyeli Kadınlar Korosu	65

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Reena Saini Kallat'ın "İsimsiz" Çalışması.....	33
Resim 2. Tammam Azzam'ın "Özgürlük Graffiti" Çalışması.....	34
Resim 3. Issam Kourbaj'ın "Kaybedilen Başka Bir Gün" İsimli Çalışması	35

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BMMYK (UNHCR)	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees)
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
GEM	: Geçici Eğitim Merkezi
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
GKY	: Geçici Koruma Yönetmeliği
IOM	: International Organization for Migrations (Uluslararası Göç Örgütü)
İKGV	: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OAU	: Organization of African Unity (Afrika Birliği Örgütü)
PICTES	: Project on Promoting Integration of Syrian Kids into the Turkish Education System (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi)
SEK	: Suriye Eğitim Komisyonu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YÖBİS	: Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi
YTB	: Yurtdışı Türkler Başkanlığı
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

2011 yılında başlayan iç savaştan ötürü Suriye Arap Cumhuriyeti'nin farklı bölgelerinden, en uzun kara sınır komşusu olan Türkiye'ye ciddi bir göçmen akımı gerçekleşmiştir. Öyle ki Suriye'den komşu ülkelere doğru gerçekleşen bu göç hareketliliği, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından yakın tarihte görülen en büyük göç hareketi olarak nitelendirilmiştir (Yıldız, 2018: 1). Jeostratejik konumundan dolayı bir transit göç ülkesi olan Türkiye için bu süreçte yeni göç politikaları üretmek, göçmen konularında kurumsallaşmak, eğitim ve uyum siyasaları üretmek bir zorunluluk haline gelmiştir.

Eğitimin, '*birlikte yaşam*'a olan pozitif katkıları ve bu iki kavram arasındaki güçlü ilişki düşünülerek, eğitimin işlevi daha iyi anlaşılmalıdır. Bu nedenle Türkiye'de geçici koruma statüsü verilen Suriyeli göçmenlerin yetiştirilmelerinde '*kayıp bir nesil*' olmamaları adına, özellikle eğitim alanında önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) ve Promoting Integration of Syrian Children to Turkish Education System (PICLES) bunlardan bazılarıdır. Göçmenlerin okullaşmasına yönelik gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta yürütülen bu politikaların nihai amacı, göçmen çocukların çocuk işçiliği, suça sürüklenme, çeteleşme, madde bağımlılığı, ihmal ve istismar, çocuk yaşta evlilikler, akran zorbalığı, dışlanma, ayrımcılık gibi durumlarla karşı karşıya kalmalarını engellemektir (Gencer, 2017: 845).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Müziğin ortak bir payda olması, kültürel bağları güçlendirme işlevine sahip bulunması, bu çalışmanın motivasyon kaynağı olmuştur. Bu motivasyondan hareketle Hatay Narlıca Mahallesi'ndeki ortaokullarda eğitim gören Suriyeli göçmenlerle yapılan anket çalışması ve yine bu mahallede ikamet eden Suriyeli yetişkinlerle yapılan görüşmelerle müzik olgusunun onların uyum süreçlerine etkisi araştırılmıştır. Gerek anket çalışmasında gerekse mülakatlarda verilen yanıtlar, müziğin göçmen için önemli bir uyum sağlama aracı olduğunu göstermiştir.

Bu çalışma, Hatay Narlıca Mahallesi'ndeki ortaokullarda eğitim gören Suriyeli göçmen çocukların uyum süreçleri odağı alınarak, onların okula ve çevreye uyum sağlama süreçlerine müzik ve müzik dersinin etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bununla birlikte yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla Narlıca Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli yetişkinlerin uyum süreçlerinde müziğin işlevine dair etkileri üzerinde durulmuştur. Bu vesileyle müziğin, hem yetişkinler hem de okul çağındakiler üzerindeki etkilerine ayrı ayrı yer verilerek, programlı müzik dersiyle serbest müzik dinleme arasındaki frekanslar mukayeseli bir biçimde analiz edilmiştir. Böylece Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki müzik dinleme tercihleri ve pratikleri hakkında bilgi alınmıştır. Ayrıca bu görüşmelerle Suriye müzik müfredatı ve uygulamalarına dair veriler toplanarak Türkiye'de okullaşan Suriyeli çocuklara yönelik müzik dersi içerik üretimine dair önerilerde bulunulması da çalışmanın hedeflerindendir.

Bu çalışmaya ihtiyaç duyulmasının nedeni göç, müzik ve bütünleştirme konusunda literatürde yeterince çalışma bulunmamasıdır. Yapılan bu çalışma, gerek Suriye'li öğrenciler özelinde göçmenlerin eğitim ve bütünleşme süreçlerinde müziğin işlevinin araştırılması, gerekse Suriye'li yetişkinler özelinde göçmenlerin yeni yaşantılarını kurma sürecinde müziğin etkisinin araştırılması açısından önemlidir. Araştırmadan elde edilen bulgular, göçmen çocukların kayıp birer nesil olarak yetişmemesi ve göçmenleri de kapsayacak yeni müzik dersi içeriklerinin üretimine kaynak teşkil etmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bu çalışmayı göçle ilgili diğer çalışmalardan ayırt eden en önemli özellik göç olgusunun müzik ve müzik dersi özelinde araştırılmasıdır. Öyle ki göç ve bütünleştirmeye yönelik bir çok kaynak mevcut iken göç, müzik ve bütünleştirme konulu kaynakların sayısı oldukça sınırlıdır.

Yöntem ve Metodoloji

Okullaşan Suriyeli göçmen öğrencilerin gerek eğitim gördükleri okullarda gerekse sosyal çevreleriyle daha uyumlu hale gelebilmelerine katkı sağlayan müzik dersi içeriklerinin üretilmesi için müzik psikolojisi, müzik sosyolojisi, etnomüzikoloji, gibi kavramlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca müzik dersleri içeriklerinin göçmenler bağlamında yeniden düzenlenmesi ile onların yerel halk ile daha sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri, aidiyet duygusuna sahip olmaları, topluma uyum

sağlamaları hedeflenmiştir. Çalışmada göç, göçmenlerin eğitimi ve müzik bilimiyle ilgili bazı temel kavramlara da yer verilip kuramsal bir yaklaşım benimsenerek okuyucunun bilgilendirilmesi, bu şekilde de konuya bir bütün olarak ve farklı açılarından bakılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Bu çalışma, alan olarak sosyal bilimlerin içinde yer alması itibarıyla ağırlıklı olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmış olsa da araştırmanın verilerinin ifade edilme sürecinde nicel araştırma yöntemlerinden de faydalanılmıştır. Bu durumda araştırmanın karma araştırma yöntemleriyle (yakınsak) gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılabilir. Veri toplama araçları olarak anket ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Anket için hazırlanan 30 soru hem Arapça hem de Türkçe olarak bir arada verilmiş bu suretle öğrencilerin anlama-cevaplama düzeyleri artırılmaya çalışılmıştır. Mülakat için ise yarı yapılandırılmış 11 soru hazırlanmıştır. Pandemi sürecinden dolayı anket uygulaması ve görüşmeler dijital ortamda gerçekleştirilmiştir. Çalışma telif ve tetkik eserlerle de desteklenmiştir.

Araştırmanın Evreni, Örneklem Grubu ve Sınırlılıkları

Müziğin göçmenlerin uyum süreçlerine katkısının araştırıldığı bu çalışmanın evreni Hatay Antakya Narlıca Mahallesi, örneklem grubu ise bu mahallede bulunan ve Suriyeli göçmenlerin en yoğun olduğu ortaokullar ve mahallede yaşayan Suriyeli yetişkinler olmuştur. Anket çalışması Hatay Narlıca Mahallesiindeki ortaokullarda eğitim gören 8. sınıf Suriyeli öğrencilerle sınırlı tutulmuştur. Bunun nedeni ise yaklaşık 4 yıl boyunca sistematik bir şekilde müzik eğitimi almalarıdır. Alt sınıflara göre daha uzun süredir müzik dersi görmelerinden dolayı müzik dersine yönelik görüşleri konusunda daha sağlıklı ve güvenilir bilgi edinilmesini sağlamıştır. Bu durum ise öğrencilerin anket sorularına verecekleri cevaplarda çalışmanın güvenilirliğini arttırmıştır. Çalışmada sadece ortaokullardaki müzik derslerine odaklanılmıştır. Bazı öğrencilerin velilerinin ankete katılmalarına izin vermeme durumu bu çalışmaya katılan öğrenci sayısını sınırlı kılmıştır. Ancak elde edilen veriler çıkarımda bulunmak için yeterli istatistiki sonuçları ihtiva etmiştir. Çalışma alanında, okulların belirlenmesi hususunda '*aktif olarak müzik öğretmenlerinin görev aldığı ve müzik derslerinin düzenli işlendiği okullar*' tercih edilmiştir. Anket çalışmasına toplam 41 öğrenci katılım sağlamıştır.

Mülakat katılımcıları ise ortaöğretimini Suriye’de tamamlamış yetişkinler arasından rastgele seçilmiştir. Katılımcıların seçilmesinde ortaöğretim ölçütünün kullanmasının nedeni müzik dersleri içeriklerine dair bilgi edinmektir. Görüşmeye toplam 12 Suriyeli yetişkin katılım sağlamıştır. Yetişkinlerle yapılan bu görüşmelerde pandemi sürecinin etkisiyle katılım beklenenin altında olmuştur. Ayrıca bölgenin dezavantajlı bir bölge oluşu, sosyo-kültürel faktörler, günlük yaşam pratiklerinde kadın göçmenlerin daha az ulaşılabilir olmasından ötürü kadın göçmenlerin katılımının sınırlı olduğu düşünülmektedir.

a) Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması

Anket uygulaması için hazırlanan 30 soru katılımcıların müziğe, müziğin etkileşime, uyum süreçlerine, müzik derslerine ve öğretmenlerine yönelik görüşlerini ortaya çıkaracak şekilde sade ve anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır. Katılımcıların her ne kadar Türkiye’de eğitim görseler dahi Türkçe konusundaki eksiklikleri olabileceği düşünülerek anket sorularının Arapça çevirisi de yapılmıştır. Ayrıca bazı anket soruları farklı kelimelerle yinelenerek sorulmuştur. Böylece katılımcıların sorulara verdikleri cevabın içtenliği ve tutarlılığı ölçülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme soruları da benzer şekilde katılımcıların uyum süreçlerini, müziğe karşı görüşlerini ortaya koyacak şekilde hazırlanmıştır. Benzer şekilde sorular hem Türkçe hem de Arapça hazırlanmıştır. Sürecin tamamında tercüman eşliğinde çalışılmıştır.

b) Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinin başında araştırmanın amacı, hem anket grubuna hem de mülakat grubuna Türkçe ve Arapça olacak şekilde anlatılmıştır. COVID-19 pandemisi nedeniyle okulların kapalı olması, saha araştırmalarındaki anket uygulamalarını ve görüşmeleri dijital ortamda gerçekleştirmeye icbar etmiştir. Arapça ve Türkçe hazırlanan anket soruları, veli izniyle katılım sağlayan öğrencilerden oluşturulan bir gruba link olarak gönderilmiştir. Katılımcılar bu link üzerinden anket sorularına erişim sağlamış, kendisi için en uygun yanıtları işaretlemiştir. Anket sonuçlarına verilen cevapların tamamı dijital ortamda muhafaza edilmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formları da yine pandemi sürecinden ötürü dijital ortamda yapılmıştır. Katılımcılara hem Arapça hem de Türkçe olacak şekilde iletilen sorulara katılımcılar yazılı olarak cevap vermişlerdir. Verilen cevapların çoğunun Arapça olması nedeniyle bu cevaplar tercüman tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler her katılımcı için ayrı ayrı olacak şekilde dijital ortamda muhafaza edilmektedir.

Veri toplama araçlarının hazırlanması sürecinde alanında uzman akademisyenlerden destek alınmıştır. Her bir anket sorusu Arapça diline çevrilerek anlam kaybı yaşanmasının önüne geçilmiştir. Gerek anket gerekse mülakatların Hem Türkçe hem de Arapça dilinde hazırlanması, üç farklı tercüman ile çalışılması, çalışmanın geçerliliğine ve güvenilirliğine katkı sağlamıştır. Ayrıca anket sorularının Google formlar üzerinde kayıtlı bir şekilde muhafaza edilmesi, benzer şekilde mülakatların da dijital ortamda muhafaza edilmesi de bu güvenirlığe katkı sağlamaktadır. Gene çalışmada farklı şekilde tekrarlanan sorular sorulmuştur. Bu şekilde en doğru verinin elde edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kullanılan tüm soru cümleleri için Mustafa Kemal Üniversitesi'nin etik kurulundan izin alınmakla beraber ayrıca anket için Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, mülakatlar için Hatay İl Göç İdaresi'nden gerekli izinler alınmıştır.

c) Verilerin Analizi, Yorumlanması ve Raporlaştırılması

Anket çalışmasından elde edilen betimsel bulgular, frekans grafikleriyle ve frekans tablolarıyla sayısal olarak ifade edilmiştir. Anket soruları, temsil ettikleri içeriklere göre kendi içlerinde birbirlerine yakınlık derecesine göre kategorilendirilmiştir. Her kategorinin altında ilgili anket soruları ve bu sorulara verilen yanıtların frekans grafiklerine yer verilmiştir. Verilerin sayısal ifadelerinin sonunda ise o kategorideki soruların genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde anket soruları içinde aynı anlama sahip olup farklı şekillerde sorulan sorulara da değinilmiştir. Bu sorular arasındaki tutarlılık, çalışmaya katılım sağlayan öğrencilerin sorulara verdikleri cevabın içtenliğini belirlemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SURİYELİLERİN GÖÇÜ, STATÜLERİ VE EĞİTİM DURUMLARI

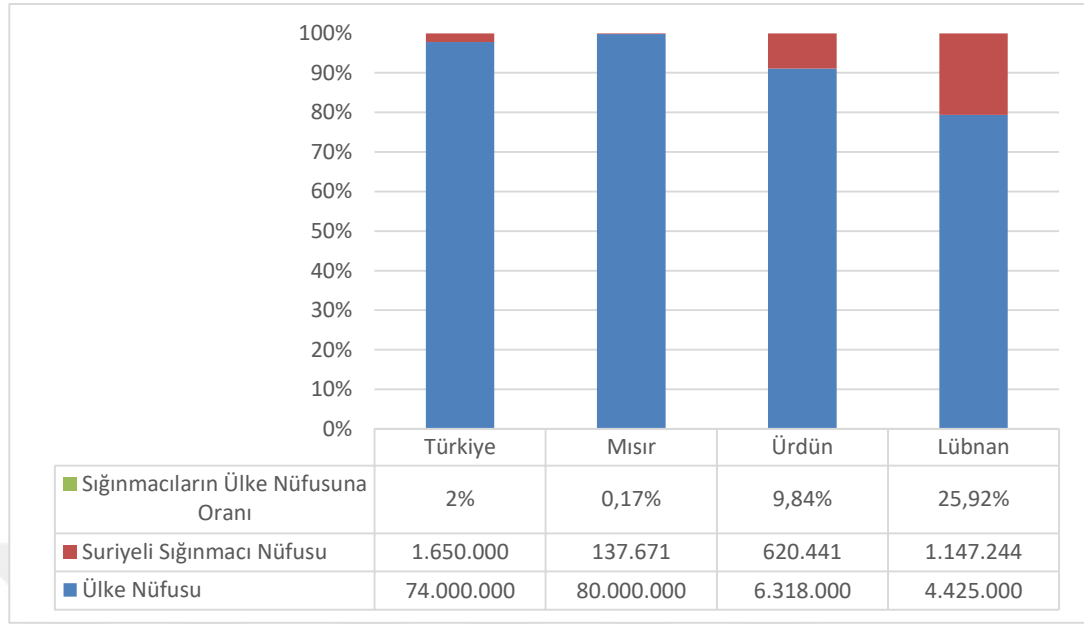
1.1. Suriye Göçü Süreci

2011 yılının son aylarında Tunus'ta başlayan ve daha sonra diğer Arap ülkelerine sıçraması sebebiyle "Arap Baharı" olarak anılan hadiseler silsilesi, Mart 2011'de Suriye'de iç çatışmaların başlamasına neden olmuştur (Uzman, 2016: 135). Bilhassa Suriye Lideri Beşar Esed'in olayları kanlı bir şekilde bastırmaya çalışması, çatışmaları zamanla iç savaşa dönüştürmüştür (Kalaycı, 2016: 1007). Ortaya çıkan çatışma durumu birçok insanın yaşamını yitirmesine neden olurken, doğal olarak birçok insanın da komşu ülkelere göç etmesi sonucunu doğurmuştur (Paksoy, 2016:138). Suriye'de rejim karşıtı gösterilerle başlayıp sonraki süreçte bir iç savaşa dönüşen bu muhalif hareketlerin sebep ve sonuçları pek çok boyutuyla ele alınabilir. Siyasi, sosyal, dinsel ve mezhepsel nedenler üzerinde tartışılabileceği gibi sorunların kümülatif bir şekilde geçmişten beri süre geldiği düşünülebilir. İç savaşın nedenleri ne olursa olsun, ortaya çıkan hareketliliğinin sonuçları oldukça ciddidir. Öyle ki Suriye göçüne dair BMMYK'nın "yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası" tanımlaması durumun vahametini ve ciddiyetini ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2015: 1).

Savaş öncesinde 22,4 milyonluk bir nüfusa sahip olan Suriye Arap Cumhuriyeti'nde yaşanan çatışmalar sonrasında, 2015 verilerine göre 150-200 bin insan hayatını kaybetmiştir. Ayrıca tahminlere göre 6-9 milyon arasındaki Suriyeli göç etmek zorunda kalmış, bunların ise 4 milyonu başka ülkelere sığınmıştır (Erdoğan, 2015: 2). Erdoğan'ın (2015: 28) BMMYK'nın 20 Aralık 2014 verileri doğrultusunda hazırladığı bilgilere göre; Suriye dışına göç eden ve toplam sayısı 3.323.859 kişi olarak ifade edilen sığınmacıların ülke bazlı dağılımını gösteren sayısal veriler Grafik 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1

2014 Yılında Suriyelilerin Sığındıkları Ülke Nüfuslarına Oranları

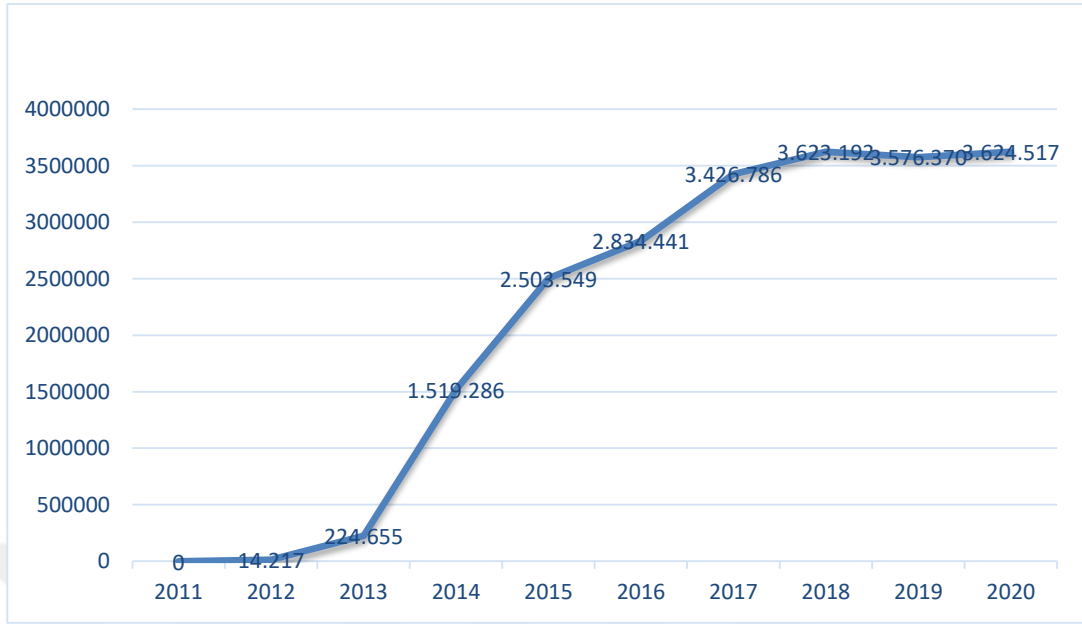

Kaynak: Erdoğan, 2015: 28.

Türkiye'nin toplam kara sınırının uzunluğunun yaklaşık 1/3'ünü oluşturan Suriye sınır bağlantısı göz önüne alındığında, Suriye'den yurtdışına yapılan göçlerden etkilenmesinin gayet doğal olduğu anlaşılr. Özellikle ortak tarih ve geçmişten gelen kültürel bağların varlığı düşünüldüğünde Türkiye'nin açık kapı politikası uygulaması kaçınılmaz olmuştur. Özcan (2018)'in Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)'nden edindiği verilere göre; Aralık 2017'de Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacıların sayısı 3.359.915'tir. Bu veriler içerisindeki dağılıma göre ise geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların sayısı 227.649 iken, 3.132.266'lık kısmı ise bu kampların dışında yaşamaktadırlar (Özcan, 2018: 40). Grafik 2 ve Grafik 3'de bu verilerin en güncel haline yer verilmiştir.

Grafik 2

Türkiye’de Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, E.T.: 15 Kasım 2020.

Grafik 3

Geçici Barınma Merkezleri İçinde Ve Dışında Kalan Suriyeli Sığınmacılar

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, E. T.: 15 Kasım 2020.

Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacıların yaş gruplarına yönelik 10 Ekim 2014 tarihli verilere bakıldığında toplam sığınmacı nüfusunun % 53,3'ünün 18 yaşının altında olduğu görülmüştür (Erdoğan, 2015: 40). UNHCR tarafından paylaşılan bu veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

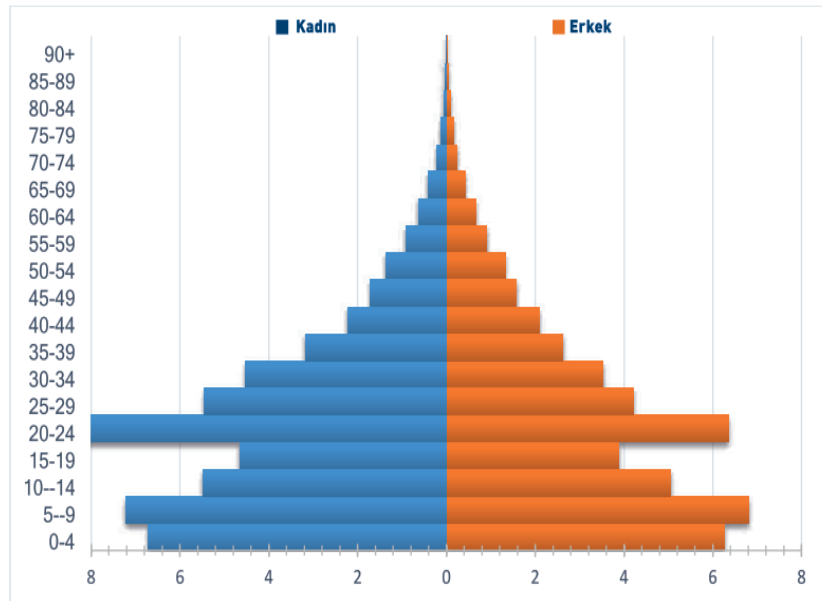
Tablo 1
Türkiye'deki Suriyelilerin Yaş Grupları (10 Ekim 2014)

Yaş	0-4	5-11	12-17	18-59	60+	Toplam
Erkek (%)	9,4	10,6	7,5	21,5	1,7	%50,8
Kadın (%)	8,4	10,1	7,3	21,6	1,9	%49,2
Toplam	17,8	20,7	14,8	43,1	3,6	%100

Kaynak: Erdoğan, 2015: 40.

Tablo 1'deki verilerden de anlaşılacağı üzere; sığınmacıların yarısından fazlası eğitime erişim ihtiyacına sahip olan yaş aralığında bulunmaktadır. Verilerin elde edildiği tarih olan 2014 yılından bu yana Suriye'den Türkiye'ye yönelik olarak göç devinimi ve popülasyonun da arttığı düşünüldüğünde bu sayıların daha da artacağı söylenebilir. Taştan ve Çelik'in (2017: 12) GİGM'den derlediği bilgilere göre hazırlanan Suriyeli sığınmacılara ait detaylı cinsiyet ve yaş bilgileri Grafik 4'te verilmiştir.

Grafik 4
Türkiye'deki Suriyelilere Ait Yaş Piramidi

Grafik 4'teki veriler doğrultusunda; Türkiye'ye yönelen bu göç hareketinin “geçici” bir dalga olmayacağı söylenebilir. Göç devriminin yıllara göre sürekli artış göstermesi, göçmenlerin kalış süresinin uzaması ve Suriye meselesinin henüz bir çözüme kavuşturulamamasından hareketle, Türkiye'deki Suriyelilerin “kalıcı” oldukları çıkarımı yapılabilir (Erdoğan, 2015). Suriye göçünün bu bakış açısıyla ele alınması, beraberinde statü problemi, uyum ve bütünleştirme politikaları üretilmesi gibi önemli konuları tartışılır hale getirmiştir. Bu nedenle politika üreticiler kalıcı bir toplumsal uyumun bir an önce sağlanabilmesi ve yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçebilmek için çeşitli sosyal, ekonomik, siyasi ve yasal düzenlemelere gitme ihtiyacı hissetmişlerdir. Çözülmesi gereken ilk sorun ise gelen sığınmacıların statüsüne dairdir.

1.2. Suriyeli Sığınmacılar ve Hukuki Statüleri

Suriyeli sığınmacıların yasal statüsüne ilişkin bağlayıcı tarihsel altyapısının izah edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Barkın (2014: 334)'ın “*mültecilerin anayasası*” olarak nitelendirdiği Cenevre Sözleşmesi ilk sırada gelmektedir. Yasal statüyü doğru anlamak için de göç ile ilgili temel kavramların anlaşılması ortaya çıkmaktadır. Konfüçyüs'ün dediği gibi “*isimler doğru olmazsa adresler de doğru olmaz*” (Barkın, 2014, 334).

1.2.1. Göç

Umuda yolculuk etmek olarak tanımlanabilecek olan göç olgusu ile ilgili kabul görmüş tek bir tanımlama bulunmamaktadır (Kalaycı, 2018). Tanım çeşitliliği bakımından göçün oldukça zengin bir kavram olduğu söylenebilir. Bu tanımlamaların bazıları şunlardır:

Sirkeci-Yaylacı (2019:17), Castles-Miller (2008) ve Faist (2003) göç olgusunu en geniş manada; “... *yaşanılan yerin, yönetsel bir sınırın dışına doğru değiştirilmesini ifade eden göç, hem köken hem de hedef ülkeleri etkileyen çok boyutlu toplumsal bir eylemdir*” şeklinde tanımlamışlardır.

Yılmaz (2014:1686) ve Erder (1986: 9) de göç olgusunu “*Anlamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler göç olarak tanımlanabilir*” şeklinde ifade etmişlerdir. Bununla birlikte “*Göç kavramı; insanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olmakla beraber fiziki hareketliliği*

ifade eden, sosyolojik olarak mekânsal anlamda bir değişikliği ifade etmenin ötesinde sosyal, kültürel ve ekonomik arka plana sahip olan, hem bireyi hem de toplumu etkileyen bir fenomendir” (Anık, 2019:17).

International Organization for Migrations (IOM=Uluslararası Göç Örgütü) yayınlarından çıkan Göç Terimleri Sözlüğü’nde göç; *“Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesidir”* şeklinde tanımlamıştır. Açıklamanın devamında ise *“Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dâhildir”* şeklinde geniş bir nüfus hareketine yer verilmiştir.

1.2.2. Göçmen

IOM’in yayınladığı Göç Terimleri sözlüğüne göre (2013, no/31: 37) “Göçmen” kavramının da tıpkı “göç” kavramı gibi uluslararası ölçekte, evrensel olarak kabul edilmiş müşterek bir tanımı bulunmamaktadır. IOM yayınladığı sözlükte göçmeni; *“Zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve ‘kişisel uygunluk’ sebepleriyle bir yerden başka bir yere göç eden kişidir. Dolayısıyla bu ifade, maddi ve sosyal koşullarını iyileştirmek ve kendileri ve ailelerine ilişkin beklentilerini geliştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye hareket eden kişiler ve aile fertleri için geçerli kabul edilmiştir”* şeklinde tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler (BM) ise göçmeni, *“Sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey”* olarak tanımlar. Burada belirtildiği üzere göçmen kendi iradesiyle göç eden kişidir ve göç kararı genelde ekonomik nedenlere dayanmaktadır. Bu noktadan hareketle Kalaycı’nın ifadesiyle (2014: 4) 1924 yılında Roma’da toplanan Göçler Kongresi’nde göçmen *“İş bulmak amacıyla kendi öz memleketini terk edenler veya buna refakat eden yahut sonradan yanına gelen kimsedir”* şeklinde tanımlanmıştır (Eren, 1966).

1.2.3. Mülteci

1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 1. maddesinde mülteci şöyle tanımlanmaktadır: *“1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal*

gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen, yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs". Bununla beraber Afrika Birliği Örgütü (OAU= Organization of African Unity)'nın 1969'da kabul ettiği sözleşmede de mülteci tanımlaması yapılırken *"dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği veya vatandaşı olduğu kendi ülkesinin bir bölümünde ya da bütününde kamu düzenini ciddi bir biçimde tehdit eden olaylar yüzünden, ülkesi dışında başka bir yere sığınmak için yaşadığı yerden ayrılmak zorunda kalan her insanı kapsar"* ifadesine yer verilmiştir (Barkın, 2014: 334). Ayrıca 1984 Cartagena Bildirisi'nde ise mülteci kavramı *"...yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan ötürü hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olan kişilerdir"* ibaresine yer verilmiştir (IOM, Göç Terimleri Sözlüğü, N. 31).

1.2.4. Sığınmacı

Yaygın bir şekilde mülteci kavramıyla karıştırılan bu kavram *"Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi"* şeklinde tanımlanmaktadır (IOM, Göç Terimleri Sözlüğü, No. 31).

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi, sığınmacıyı; *"... ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve tabi olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkusundan dolayı istifade etmek istemeyen kişidir"* şeklinde tanımlamıştır (İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi, 2004: 180).

Mülteci ve sığınmacı kavramlarının karıştırılmaması gerekir. Yine Kalaycı'nın ifadesiyle sığınmacı; hukuki olarak mülteci olabilme şartları taşıyan, ama henüz herhangi bir devletin diplomatik himayesine girmeyen kişidir. Yani özetle mültecilik bir statü ilken sığınmacılar bu statüye aday olan kişilerdir. Ayrıca sığınma hakkı, BM Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihinde kabul ettiği ve Türkiye'nin de

katılım sağlayarak 27 Mayıs 1949 tarih ve 7217 sayılı Resmi gazete ile yayınlayarak resmen tanıdığı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesiyle güvence altına alınmıştır. Bu maddede yer alan ifade şu şekildedir. “*Herkes zulüm karşısında başka memleketlere iltica etmek ve bu memleket tarafından mülteci muamelesi görmek hakkına sahiptir*”. Sığınmacı tanımı Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin durumunu özetler nitelikte olsa da neden bu statüye sahip olamadıkları, Cenevre Konvansiyonu başlığı altında açıklanmıştır.

1.2.5. Cenevre Konvansiyonu

Göç olgusunun neredeyse insanlık tarihi kadar eski olduğu gerçeğinden hareket edildiğinde; “*başka ülkelere sığınma*” kavramının da tarihsel bir gerçek olduğu sonucuna erişilebilecektir. İnsan topluluklarının çeşitli nedenlerle yerlerinden edilmesi ve yeni bir yere sığınma ihtiyacı oldukça eski zamanlara dayanmakla birlikte mültecilik kavramı en az 3500 yıldan beri varlığını sürdürmektedir (Barkın, 2014: 336). Mültecilik ve sığınma olgusu eski toplumların yazıtlarında ve kutsal kitaplarda yer bulmuştur. Aztek yazıtları buna örnektir. Ayrıca Hitit Kralı Urhi-Teshup'un amcası tarafından tahttan uzaklaştırılarak Mısır'a gönderildiği veya gelen mültecilerin Hitit kralları tarafından geri gönderilemeyeceği söylenerek sığınma hakkının güvenceye alındığı görülmüştür. Sonraki süreçte de Eski Yunan site şehirlerinde, Roma'da, Ortaçağ Avrupa'sında benzer durumlar görülmüştür. İslam tarihinde ilk inananların üzerindeki baskı ve zulüm endişesi sebebiyle önce Habeşistan'a sığınmaları, sonrasında da Medine'ye hicret etme gibi örneklerle rastlanmaktadır.

XX. yüzyıla gelindiğinde ise yaşanan büyük savaşlar ve imparatorlukların sona ermesi sonucunda ciddi boyutlarda kitlesel göç hareketleri gerçekleşmiştir. Yaşanan tüm bu hadiseler uluslararası hukuk bakımından mülteci ve sığınmacı konularında hukuki bir düzenleme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle “*Mültecilerin Magna Cartası*” olarak ifade edilen 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi ortaya çıkmıştır (Barkın, 2014: 337). Bu sözleşmenin ana dayanağı ise 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir (Erdoğan, 2015: 44). Bu sözleşmenin en dikkat çeken özelliği ise zaman ve yer bakımından bir sınırlamaya tabi olmasıdır. Öyle ki 1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa'da gerçekleşen olaylar neticesinde ülkelerini terk etmiş insanları kapsayan bu sözleşme Avrupa dışında olup benzer durumda olan diğer

insanları kapsam dışı bırakmasından ötürü eleştirilmiş, gereksinimlere yeterince cevap verememiştir. Bu nedenle 1967 yılında hazırlanan ek protokol ile bu iki sınırlama metinden çıkarılmıştır. Burada ayırt edici olan unsur; 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe giren Cenevre Sözleşmesi'nin ana hedefinin II. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nden kaçan insanlar olmakla beraber bu sözleşme tüm düzenlemelere rağmen Avrupa merkezli olmasından ötürü eleştirilmesidir (Barkın, 2014: 338).

Türkiye ise Cenevre Sözleşmesini 24 Ağustos 1951'de imzalamış ve jeopolitik konumundan ötürü kendini koruma refleksi göstererek sözleşmeye bazı sınırlılıklar getirmiştir. Bu sınırlılıkların ilki *“Bu sözleşmenin hiçbir hükmü mülteciye Türkiye’de Türk uyruklu kimselerin haklarından fazlasını sağladığı şeklinde yorumlanamaz”* şeklinde haklara yönelik iken ikinci ve en dikkat çekici sınırlılık ise Türkiye'nin sadece Avrupa konseyine üye olan ülkelerden gelen sığınmacıları mülteci olarak kabul etmesiydi. Yani Türkiye bu şekilde Avrupa dışından gelecek olanları mülteci olarak kabul etmeyeceğini ortaya koymuştur. Avrupa dışından gelecek olanlar Türk hukukuna göre *“sığınmacı”* olarak kabul edileceklerdi (Erdoğan, 2015: 45).

1.2.6. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

Suriyeli sığınmacıların hukuki statüsünü belirlemek ve başta Avrupa Birliği (AB) olmak üzere uluslararası kuruluşlardan gelen talepleri de dikkate alarak oluşan ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) çıkarılmıştır. 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren bu yasa ile yabancılar konusundaki işlemleri yürüten Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM)'nden bu yetkinin alınması ile iltica ve göç yönetiminin sivilleştirilmesi hedeflenmiştir. Bunun nedeni güvenlik merkezli bir yaklaşımdan uzaklaşarak sivil bir göç yönetimi oluşturmaktır. Bu nedenle YUKK yasasının yürürlüğe girmesiyle, GİGM kurulmuştur. Erdoğan'ın ifadesiyle etkili bir göç ve iltica yönetimi oluşturmak, göçmen ve mülteci haklarının uluslararası standartlara erişmesini sağlamak amacıyla çıkarılan bu yasanın oluşturulması süreci, eşine az rastlanır bir çeşitlilik ve çoğulculuk içinde gerçekleşmiştir. Öyle ki 2013 AB ilerleme raporunda Türkiye'nin bu yasa ile göç ve iltica yönetimi konusunda güvenlik odaklı bir yaklaşımdan uzaklaşması kayda değer bir ilerleme olarak görülmüştür. Yine bu yasa ile uluslararası koruma çeşitleri yeniden düzenlenerek ikincil koruma, geçici koruma tanımları yapılmıştır. Bununla

birlikte sadece Avrupa'dan gelenlerin mülteci olarak tanınabileceğinin ifade edildiği bu yasa ile sığınmacı kavramından vazgeçilerek şartlı mülteci kavramı kullanılmıştır (Erdoğan, 2015: 50-51).

Cenevre Konvansiyonu'na göre Suriyelilerin sığınmacı olarak nitelendirilmesi gerekirken Türkiye'nin coğrafi çekincelerinden ötürü bu konuda farklı bir strateji geliştirdiği görülmektedir. 11 Nisan 2013 tarihli YUKK'un 91. maddesinde yer verilen "Geçici Koruma" çerçevesinde çıkarılan 22 Ekim 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) ile sığınmacı ibaresi kaldırılarak yerine "şartlı mülteci", "ikincil koruma" ve "geçici koruma" kavramları eklenmiştir (Erdoğan, 2015:45). YUKK içerisinde bu kavramlar aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

1.2.6.1. Şartlı Mülteci

"Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden ötürü zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir (YUKK-62. madde)". Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere Türkiye'nin Cenevre Konvansiyonu'ndaki coğrafi sınırlılığı devam etmektedir. Ancak sığınmacıların Türkiye'yi transit göç noktası olarak kullanmalarına izin verilmektedir.

1.2.6.2. İkincil Koruma

Ülkesinden ayrılarak başka bir ülkenin sınırları içerisinde bulunan bir kişi, mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilmeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

- a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya infaz edilecek
- b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ve muameleye maruz kalacak
- c) "Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından

yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir (YUKK-63. madde). Buradaki tanıma bakıldığında ise kitlesel bir göç hareketinden ziyade daha çok münferit (bireysel) korumaya odaklanıldığından, Suriyeli sığınmacılar her ne kadar tanıma yakın gözüксе de tam olarak onların pozisyonunu karşılamamaktadır.

1.2.6.3. Geçici Koruma

“Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir (YUKK-91. madde). Suriyeli sığınmacılara verilen geçici koruma statüsünün tanımına bakıldığında “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış” “kitlesel” ibareleri onların durumlarını tanımlar niteliktedir. Ayrıca Geçici Koruma Yönetmeliğinin (GKY) 61. maddesinde Suriyeli sığınmacılar için “28 Nisan 2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti’nde meydana gelen olaylar sonucunda geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyetinden kitlesel veya bireysel olarak Türkiye sınırına gelen veya sınırları geçen Suriye vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınacaklardır. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz” açıklamasına yer verilmiştir (Erdoğan, 2015: 58).

Türkiye 2005 yılında İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı’nı yayınlayarak göç ve iltica konusunda AB’nin standartlarına erişmeyi taahhüt etmiştir. Yine bu eylem planıyla 2012 yılına kadar Avrupa dışından gelen sığınmacılara da mültecilik statüsü vereceğini taahhüt etse de, yukarıda açıklanan kavramlara ve içerdikleri sınırlılıklara bakıldığında bu durumun henüz gerçekleşmediği görülmektedir. Yani Türkiye’nin 1951 Cenevre Konvansiyonu’na koyduğu coğrafi çekincenin devam ettiği görülmektedir. Bu çekincenin devam etmesinin nedenleri arasında ekonomik gerekçelerin yanı sıra coğrafi sınırlamanın kaldırılmasının akabinde doğacak mülteci

akınının yaratacağı ortam belirsizliği zikredilebilir. Bu ise Türkiye'nin çekincesini kendi açısından haklı ve anlaşılır kılmaktadır (Barkın, 2014: 357).

YUKK'a getirilen bazı eleştirilerin başında Türkiye'nin bu yasa ile Cenevre Sözleşmesi'nde uyguladığı coğrafi sınırlamanın devam ediyor olmasıdır. Ayrıca bu yasa ile mültecilere hak olarak tanınan şeylerin devlet tarafından bir hizmetmiş gibi sunulma durumunun hasıl olması ihtimalidir. Örneğin sığınmacıların çalışma, sağlık, eğitim gibi önemli konularda ne gibi haklara sahip olduklarının bakanlar kurulu tarafından belirlenecek olması eleştirilen bir başka konudur. Bununla beraber YUKK yasasının 96. maddesinde “uyum” konusunda olumlu ifadeler yer verilmiş, yabancıların toplumsal uyumlarının güçlendirilmesi ve geri dönüşlerinde de bazı güçlükler yaşamamaları için imkânlar ölçüsünde ihtiyaçları olabilecek bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik kamusal desteğin sağlanabileceği ifade edilmiştir (Erdoğan, 2015: 53).

1.2.7. Geçici Koruma Yönetmeliği

YUKK'un 91. maddesine dayanarak 22 Ekim 2014 tarihinde çıkarılan GKY, *“Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*”in yerini almıştır (Erdoğan, 2015: 54). Bu yönetmelik ile Suriyeli sığınmacılara sağlanacak olan geçici korumanın ne kadar süreceği, bu sürenin sonunda nasıl bir statü verileceği, sığınma başvuru hakkı ve diğer hakların içeriği belirlenmiştir. BMMYK ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün de dâhil olduğu bu süreç sivil katılım olarak YUKK yasasına benzer niteliktedir. Geçici koruma yönetmeliğinin (GKY) 15. maddesinde bakanlar kuruluna geçici koruma konusunda verilmiş olan sınırlandırma ve gerektiğinde durdurma yetkisi eleştiri konusu olmuştur. Aynı şekilde yönetmeliğinin 10. maddesiyle yine bakanlar kurulunun geçici korumanın kimlere sağlanabileceği, başlangıç ve bitiş tarihlerinin belirlenmesi, geçerli olacağı bölgeler ve kimler için geçerli olacağı konusunda yetkilendirilmesi de eleştirilmiştir. GKY'nin 22. maddesi ile “geçici koruma” kapsamında değerlendirilen sığınmacılara “geçici koruma kimlik belgesi” çıkarılarak Türkiye'de yasal olarak bulunma hakkı sağlanmıştır. Fakat bu belgenin ikamet izni niteliği taşımadığı, Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamadığı da YUKK yasasında ifade edilmiştir. (Erdoğan, 2018: 55). GKY'ye göre bu kimlik

belgelerine sahip yabancıların sağlık, eğitim, iş gücüne katılım, sosyal yardım ve hizmetler ve diğer hizmetlerden faydalanabilmeleri sağlanmıştır. Ayrıca yine GKY ile yabancıların bu haklardan faydalanabilmeleri sadece ikamet ettikleri şehir ile sınırlandırılmış, bu şekilde de adres kayıt sistemine kayıt olma zorunluluğu getirilerek kayıt altına alma konusunda yaşanabilecek aksaklıkların da önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Bununla beraber kadın ve çocuklara yönelik pozitif bir tutum sergilenmiştir. En önemlisi de yine bu yönetmelik ile “*geri gönderildiği takdirde işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirlerinden ötürü hayatı ve hürriyeti tehdit altında olabilecek kişilerin geri gönderilmeyeceği*” net bir şekilde ifade edilmiştir (Erdoğan, 2018: 56-57). Sığınmacılara sağlanan bu hak ile beraber tam olarak olmasa bile mültecilik hakkına kısmen sahip oldukları söylenebilir. Özetle; Türkiye’deki Suriyeli göçmenler Avrupa dışından geldiklerinden dolayı şartlı mülteci olarak değerlendirilerek “geçici koruma” statüsüne kavuşturulmuşlardır.

1.3. Hatay ve Suriye Göçü

Türkiye’nin Suriye sınırındaki illerinden biri olan Hatay, Suriye’de yaşanan iç karışıklara bağlı olarak yaşanan göçlerden etkilenmiştir. Bu etkileşimin coğrafi yakınlığın ötesinde tarihi ve kültürel arkaplanı da vardır. Tarih birlikteliği, göçmenlerin hedef ve tercih belirlemelerinde etkili olmuştur. Bu bakımdan konunun anlaşılmasında Hatay’ın tarihine kısa bir bakış faydalı olacaktır.

1.3.1. Hatay’ın Tarihçesi

Geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Hatay (Antakya) Anadolu’nun en eski yerleşim yerlerinden birisidir. Paleolitik döneme (M.Ö.11000) kadar uzanan köklü bir geçmişe sahip olan Hatay ilinin antik çağdaki ismi Antioch’a olarak bilinmektedir. Şehrin isminin Büyük İskender’in komutanlarından Selevkos’un babasına ithafen verildiği düşünülmektedir. Anadolu ve Mısır’ın geçiş noktasında bulunan bu kadim şehir geçmişten bu yana farklı inanç ve kültürlerle ev sahipliği yapmıştır (Başeymez, 2009: 30).

I. Dünya Savaşı yıllarında yapılan Sykes-Picot Antlaşması’yla Güneydoğu Anadolu ve Suriye’nin Fransızlara verilmesinin ardından savaşın son günlerinde Antakya şehri İngilizler tarafından işgal edilmiş, sonrasında Fransızların eline

geçmiştir. 1920 yılındaki Ankara İtilafnamesi ile özerklik kazanan İskenderun Sancağı'na bağlanan Antakya 1938 yılında bağımsızlığını ilan ederek Hatay Devleti ismini almıştır (Başeymez, 2009:30). 1939 yılında Hatay Meclisi kararıyla Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılan Hatay, 6360 Sayılı Kanun ile 2014 yılında “büyükşehir” statüsüne kavuşmuştur. 2015 verilerine göre toplam nüfusu 1.533.507 olan Hatay ilinin ekonomisinin sektörel dağılımına bakıldığında %16,2 tarım, %26,6 sanayi, %57,2 hizmet sektörü olduğu görülmektedir. Okuma yazma oranının %97,3 olduğu Hatay'ın Türkiye genelindeki sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine bakıldığında 2013 verilerine göre 46. sırada olduğu anlaşılmaktadır (Paksoy, 2016: 142).

1.3.2. Hatay Özelinde Suriye Göçü

Komşu ülkelerle olan tarihsel geçmişi ve kültürel bağları, jeo-stratejik ve jeo-politik konumu itibarıyla Türkiye, özellikle Ortadoğu (Güneybatı Asya) için göç konusunda bir cazibe merkezi olmuştur. Güneybatı Asya coğrafyasında oluşan göç hareketlerinin gerek Türkiye gerekse diğer ülkeler için çeşitli sonuçları olmuştur. Bu göç hareketlerinin nedenlerini ele almak gerekirse ilk söylenebilecek neden bu coğrafyanın üzerinde uzun yıllardır yapılan emperyalist hesaplar olduğudur. Öyle ki bu coğrafya geçmişten beri uygarlıkların beşiği olması, üç kadim dinin doğduğu yer olması, yeraltı zenginlikleri ve ticaret yolları üzerinde bulunması gibi etkenler vesilesiyle Ortadoğu bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Kapitalizmin makyavelist bir yaklaşımla bu bölgeye yönelik istikrarsızlaştırma politikaları sonucunda oluşan kaos ortamı, iç çatışmalar ve ekonomik problemler Ortadoğu'da yaşayan halkı göç etmeye zorlamıştır. Ortadoğu'dan yapılan göçlerin müşterek nedenlerinden yola çıkarak bu coğrafya da yaşanan göç hareketlerinin sebeplerini yatay ve dikey olarak tasnif etmek mümkündür. Gerek ifade edildiği gibi Ortadoğu'dan gerekse diğer coğrafyalardan Osmanlı ve cumhuriyet dönemlerinde Anadolu coğrafyasına yönelik göçler yaşanmıştır. Kendisine gelen göçmenlere karşı hem Osmanlı İmparatorluğu hem de T.C., gelen göçmenlere her zaman dost elini uzatmıştır (Kalaycı, 2018: 44-48).

Türkiye'nin Suriye ile en uzun kara sınırına sahip olan Hatay ise gerek coğrafi yakınlıktan gerekse geçmişten gelen ticari, dil ve kültürel ortaklık, akrabalık ilişkileri gibi etkenlerden ötürü Suriyeli sığınmacıların tercih ettiği şehirlerin başında gelmiştir. Öyle ki GİGM verilerine göre Hatay, Suriyeli sığınmacıların en yoğun

olduğu üçüncü şehir konumundadır. Hatay ilinin çok kültürlü yapısı, bünyesinde barındırdığı kültürel, dinsel, dilsel çeşitlilik gibi nedenler sosyolojik olarak Hatay'ı cazibe merkezi haline getirmiştir. Bu durum doğal olarak Suriyeli sığınmacıların da bu şehri tercih etmelerinde önemli bir rol oynamıştır (Paksoy, 2016: 143).

Ülkelerinde yaşanan iç savaştan ötürü yurtlarından ayrılmak zorunda kalan Suriyeli sığınmacılar ilk olarak 29 Nisan 2011 tarihinde Türkiye'ye giriş yapmış ve Hatay ilinin Yayladağı ilçesinin merkezinde kurulan çadır kente yerleştirilmişlerdir. Sürecin devam etmesini müteakip 9 Haziran 2011 tarihinde Altınözü ve 12 Haziranda yine Altınözü Boynuyoğun'da çadır kentler kurularak Suriyeli sığınmacılar buralara yerleştirilmişlerdir (Erdoğan, 2015: 7). Paksoy'a göre (2016: 143-144) Hatay'daki geçici barınma merkezlerinde ve bu merkezlerinde dışında yaşayan Suriyeli sığınmacılara dair bilgiler Tablo 2 ve Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 2

Hatay'da Geçici Barınma Merkezlerindeki Suriyeli Sığınmacılar (Nisan 2016)

Barınma Merkezi	Çadır Kent	Konteyner	Toplam
Altınözü 1		1.351	1.351
Altınözü 2	3.077		3.077
Yayladağı 1	2.766		2.766
Yayladağı 2	3.299		3.299
Yayladağı 3 (Güveççi)	2.656		2.656
Apaydın		4.934	4.934
Toplam	11.798	6.285	18.083

Kaynak: (Paksoy, 2016)

Tablo 3*Hatay'da İlçelere Göre Nüfus ve Barınma Merkezi Dışı Suriyeli Sığınmacı Sayısı (Nisan 2016)*

İlçe Adı	İlçe Nüfusu (2015)	Barınma Merkezi Dışında Kalan Suriyeli Sığınmacılar (07.04.2016)
Altınözü	60.743	17.165
Antakya	360.652	107.608
Arsuz	82.498	1.072
Belen	30.842	8.558
Defne	140.097	-----
Dört Yol	118.761	10.320
Erzin	41.290	6.690
Hassa	54.130	7.835
İskenderun	246.237	36.200
Kırıkhan	108.918	54.015
Kumlu	13.060	6.578
Payas	40.434	4.351
Reyhanlı	90.758	113.848
Samandağ	117.770	-----
Yayladağı	27.347	12.770
Toplam	1.533.507	387.010

Kaynak: (Paksoy, 2016)

1.3.3. Hatay'daki Suriyeli Göçmenlerin Eğitim Durumu

Nüfusuna oranla oldukça fazla Suriyeli sığınmacı nüfusuna sahip olan Hatay ilinde göçmenlerin eğitimlerine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Paksoy'a göre Hatay Valiliği ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 2016 yılında paylaşılan verilere göre UNICEF, AFAD, Kızılay ve Almanya Kiev Belediyesi tarafından 9 okul inşa edilmiştir. Bu okullarda toplam 130 derslik bulunmaktadır. Ayrıca yine 2016 yılı itibarıyla Tayvan Hükümeti, Almanya Aalen Belediyesi ve Kızılay'ın devam eden 3 okul ve 53 derslik inşa çalışması bulunduğu ifade edilmiştir (Paksoy, 2016: 152). Geçici barınma merkezlerinde yapılan okullar sayesinde kamplarda yaşayan çocukların eğitime ulaşması sağlanmakla beraber kamp dışında da Hatay'daki sığınmacıların okullaşma durumu diğer şehirlerle benzerlik göstermektedir. Paksoy'a göre (2016: 150) Tablo 4'te Hatay özelinde Suriyeli sığınmacıların okullaşma oranları verilmiştir.

Tablo 4*Hatay’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Okullaşma Durumu*

Eğitim Yeri	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Barınma Merkezi Dışı	129	2.788	47.562
Barınma Merkezi İçi	6	265	5.421
Toplam	135	3.053	52.983

Kaynak: (Paksoy, 2016)

1.4. Suriyeli Sığınmacıların Eğitimi

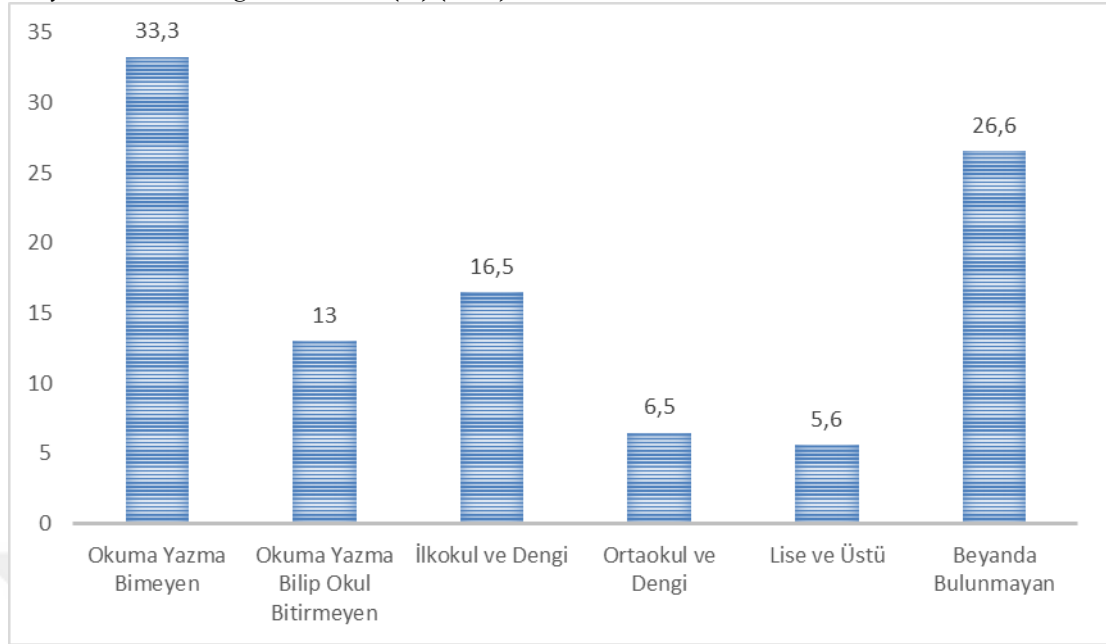
Göçmenlerin geldikleri ülkeye uyum sağlama problemleri oldukça sık karşılaşılan bir durumdur. Ev sahibi kültürün içerisinde azınlık olarak bulunmanın yarattığı asimilasyon endişesi yaygın bir biçimde görülmektedir. Bununla beraber insan etkileşiminin en önemli aracı olan dil ise göçmenlerin topluma uyum sağlamaları bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle gerek göçmenlerin dil sorunlarının aşılabilmesi gerekse ev sahibi toplumla etkileşime geçebilmeleri için okullaşma oranının artırılması politika üreticiler tarafından öncelikli hedefler arasında tutulmuştur.

Suriye iç savaşı nedeniyle yaşanan göç dalgası sonrasında 2015 yılına gelindiğinde Türkiye’deki toplam Suriyeli sığınmacı nüfusunun 1 milyon 650 bin olduğu ifade edilirken, bu sayının %53,3’lük kısmının 18 yaş altı bireylerden oluştuğu görülmüştür. Bu oranın ise %17,8’inin 5 yaş altında olduğu gerçeğinden hareket edildiğinde eğitim-öğretime gereksinim duyan Suriyeli sığınmacı sayısının %35,5 ile yaklaşık 600 bin civarında olduğu anlaşılmaktadır (Erdoğan, 2018: 84). Dönemin Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı’nın 16 Ekim 2014 tarihini baz alarak paylaştığı verilere göre Türkiye’de 150 bin civarında Suriyeli öğrenci eğitim hizmeti almaktaydı. Bu sayının 70 binlik kısmı 11 ilde oluşturulan kamplardaki okullarda eğitim alırken, kalan kısmının ise (yaklaşık 71.500) farklı kentlerde belediye, valilik, sivil toplum kuruluşları tarafından organize edilen okullarda eğitim gördükleri ifade edilmiştir. Ayrıca yine Avcı’nın açıklamasına göre 200 bine yakın sığınmacının henüz eğitime erişemediği gözlemlenmiştir (Erdoğan, 2018: 85).

Erdoğan (2020: 33)’ın Kalkınma Bakanlığı’nın 2016 verilerinden derlediği bilgilere göre; “*Türkiye’deki Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Yönelik 2016-2018 Dönemini Kapsayan Birinci Aşama İhtiyaç Analizi*” isimli çalışmada Suriyeli sığınmacıların eğitim durumları Grafik 5’te verilmiştir.

Grafik 5

Suriyelilerin Genel Eğitim Durumu (%) (2016)

Kaynak: (Erdoğan, 2020: 33).

Grafik 5'teki verilere bakıldığında okuma yazma bilmeyenlerin oranının %33 olduğu görülmektedir. Yine aynı grafiğe göre Suriye'de yaşarken örgün eğitim almış sığınmacıların oranının %28,6 olduğu düşünüldüğünde eğitim konusunda ortaya çıkan ihtiyaç net bir şekilde görülmektedir. Sosyal ve kültürel birikimle paralel ilerleyen eğitim durumu, göçmenlerin gerek kendileri gerekse çocukları için yaşadıkları çevreyle bütünleşebilmeleri açısından lokomotif görevi görecektir.

1.4.1. Suriyeli Sığınmacıların Eğitimlerine Yönelik Düzenlemeler

Milli Eğitim Bakanlığı, 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde yayınladığı genelgelerle Suriyeli sığınmacıların eğitim problemlerine yönelik çözüm üretme sürecine yönelmiştir. 23 Eylül 2014 tarihinde ise “2014/21 Sayılı Yabancılarla Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” genelgesi ile Suriyeli sığınmacılara sunulacak eğitim öğretim hizmetlerinde bir standart oluşturulup güvence altına alınmıştır (Paksoy, 2016: 49, 150). Bu genelge ile Suriyeli sığınmacıların GEM’lerin yanı sıra devlet okullarında eğitim alabilmelerinin önünün açıldığı söylenebilir. Genelge kapsamında Suriyeli çocukların eğitimleriyle ilgili faaliyetleri yürütmek amacıyla bir müsteşar yardımcısı başkanlığında Milli Eğitim Bakanlığı Komisyonu, illerde ise bir il milli eğitim müdür yardımcısı ve şube müdürü başkanlığında il komisyonunun kurulması sağlanmıştır. İl bazında kurulan komisyonlar Suriyeli öğrencilerin denklik,

nakil ve yerleştirme işlemlerinden sorumlu tutulmuştur. Sığınmacıların devlet okullarına kayıtlarında yabancı tanıtma belgesi yeterli olup, öğrenim belgesi olmayanların ise beyanları doğrultusunda yazılı ve sözlü sınavlarla okullara kayıt yaptırabilecekleri ifade edilmiştir (Taştan ve Çelik, 2017: 419).

2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı YUKK ile Türkiye'deki göçmenlere ve yabancılara yönelik kapsamlı bir yasal düzenleme yapılmış, yine 2014 yılında YUKK kapsamında yürürlüğe giren GKY ile Suriyeli sığınmacıların sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişimleri sağlanmıştır. GKY'de Suriyeli sığınmacıların eğitimlerine yönelik düzenlemelere yönetmeliğin 28. maddesinde yer verilmiştir. Buna göre yabancılara yönelik eğitim ve öğretim faaliyetleri geçici barınma merkezlerinde ve bu merkezlerin dışında yürütülecektir. MEB tarafından kontrol edilen bu süreçte 54-66 aylık göçmen çocuklar öncelikli olacak şekilde 36-66 aylık çocukların okul öncesi eğitimden yararlandırılmaları sağlanmıştır. Diğer kademeler için ise MEB'in konuyla ilgili mevzuatı geçerli olmuştur. Ayrıca talep doğrultusunda okullaşan Suriyeli sığınmacıların çeşitli kurslardan faydalanmalarının sağlanmasının yanında ihtiyaç duyacakları dil eğitimi desteğinin de sunulacağı ifade edilmiştir (Erdoğan, 2018: 90). Bu şekilde Suriyeli sığınmacıların kayıp bir nesil olarak yetişmelerini engellemenin yanı sıra Türkiye'de yaşayan her T.C. vatandaşı gibi eğitim hakkından faydalanmaları da sağlanmıştır.

Suriyeli göçmenlerin eğitimlerine yönelik düzenlemeler MEB ile sınırlı kalmamıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) 3 Eylül 2012 tarihinde aldığı karar doğrultusunda Suriyeli mülteciler ile Suriye'de üniversite eğitimi görmekteyken yaşanan savaştan ötürü eğitimlerini yarım bırakan ve T.C. vatandaşlığına kavuşmuş olanlara “özel öğrenci” statüsü vermiştir. Genelgeyle verilen bu statü sayesinde 2012-2013 yılına mahsus olmak üzere ve Suriye'deki gelişmeler göz önünde bulundurularak bu öğrencilerin Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi'ne kayıt yaptıurma hakkı tanınmıştır. Bu üniversitelere kayıt yapılırken Suriyeli sığınmacıların öğrenim durumlarına dair gerekli belgeleri olmasa dahi beyanları esas kabul edilmiştir (Erdoğan, 2015: 87). 2014 yılına gelindiğinde bu üniversitelerdeki öğrenci sayısının 550 civarında olduğu görülmekle beraber bu öğrencilerin başka üniversitelere de geçiş yapabilmesi sağlanmıştır. Bununla beraber Yurtdışı Türkler Başkanlığı (YTB) YÖK ile görüşmeler sağlayarak 2000 Suriye vatandaşının Türkiye'deki tüm

üniversitelerde öğrenim görebilmeleri yönünde önerilerde bulunulmuştur (Erdoğan, 2018: 88).

1.4.2. Geçici Barınma Merkezlerindeki Eğitim Durumları

Kamplarda kalan Suriyeli sığınmacılar için eğitim ve öğretim alanında önemli imkânlar sağlanmıştır. Burada yaşayan çocuklar Suriye’deki eğitim müfredatına uygun bir şekilde Arapça eğitim almışlardır. AFAD’ın Temmuz 2014 verilerine göre kamplarda oluşturulan 850 derslikte yaklaşık olarak 68 bin öğrencinin her kademedede eğitim aldığı ifade edilmiştir. Bununla beraber yine bu kamplarda çeşitli meslek edindirme kursları düzenlenmiş olup; 156 kursta toplam 100 bin Suriyelinin eğitim aldığı bilgisi paylaşılmıştır. Kamplarda durum böyleyken kamp dışında daha düşündürücü bir durum söz konusudur. Türkiye’ye pasaportları ile giriş yapan ve ikamet izni bulunup Türkçe bilen sığınmacılar devlet okullarına kayıt yaptırma hakkına sahip olmuştur. İkamet izni olmayanlar ise Türkçe bilmeleri koşuluyla okullara sadece misafir statüsünde kayıt yaptırabilmiştir (Erdoğan, 2018: 86).

Suriyeli sığınmacıların eğitimlerinde sivil toplum örgütleri de önemli roller oynamıştır. 2014 yılına gelindiğinde Suriyeliler tarafından kurulan STK’ların sayısının 60 civarında olduğu görülmektedir. Bunların içinde yer alan “Suriye Eğitim Komisyonu (SEK)” müfredatın düzenlenmesi ve okullara Suriyeli öğretmen temin edilmesi gibi konularda önemli görevler üstlenmiştir. Yine SEK’in denetimindeki okullarda Arapça eğitim verilerek 50-100 bin Suriyeli öğrencinin eğitim aldığı düşünülmektedir. Haziran 2014 verilerine göre kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların %74’lük bir kesiminin eğitim öğretim hizmetine erişemediği tahmin edilmektedir. Hatta BMMYK tarafından hazırlanan raporda kamp dışında yaşamakta olan Suriyeli sığınmacıların içerisinde okula erişim sağlayanlarının oranının sadece %14 olduğu ifade edilmiştir (Erdoğan, 2018: 86-87).

Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların okula erişim oranlarının bu derece düşük olması oldukça düşündürücüdür. Bu acı tablonun sona ermesi ve kamp dışında yaşayan sığınmacıların eğitime erişimlerinin sağlanması için yapılan ilk girişim Gaziantep’in Nizip İlçesi’nde yaşanmıştır. Nizip’te yaşayan bir Suriyeli öğretmenin kamp dışındaki çocukların eğitim ihtiyaçlarını dönemim Diyanet İşleri Başkanı Mehmet GÖRMEZ’e bildirmesiyle yeni bir sürece girilmiştir. Öyle ki Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), düzenlediği “*Farkındayım, Yanı başındayım*” isimli bir proje ile kamp dışında olup eğitime erişim sorunu yaşayan Suriyeli çocuklara

yardım elini uzatmıştır. Nizip'te kuran kurslarında başlayan eğitim faaliyetleri TDV'nin girişimleriyle bir süre sonra Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa'da MEB'e bağlı okullara yayılmıştır. MEB ve TDV'nin bir uyum içerisinde yürüttüğü bu süreç daha sonra GEM'lerin kurulmasına alt yapı oluşturmuştur (Taştan ve Çelik, 2017:17).

1.4.3. Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)

Suriye'den Türkiye'ye yönelik yaşanan kitlesel göç hareketinin ciddi boyutlara ulaşması sonucunda göçmenlerin eğitim gereksinimlerini karşılamak için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden en önemlisi MEB'in 23 Eylül 2014 tarihinde yayınladığı *“Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri”* genelgesidir. Bu genelgeyle kamp içinde ve kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların eğitimlerinin güvence altına alınması sağlanmıştır. Bu genelge ayrıca GEM'lerin de temelini oluşturmuştur. Genelgeye göre valilik uygun ve ihtiyaç gördüğü takdirde il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak GEM okulları açabilecektir. Milli Eğitim Bakanlığı, GEM'lerin kuruluş amacını şu şekilde ifade etmiştir; *“Kitlesel olarak ülkemize akın etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmelerini, ülkelerine döndüklerinde veya Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine ülkemizde devam etmek istemeleri hâlinde, sene kaybını önleyecek nitelikte olacaktır. Söz konusu faaliyetler, uygulamada birlik sağlanabilmesi amacıyla Bakanlık tarafından özel olarak belirlenecek haftalık ders çizelgeleri ve öğretim programları üzerinden yürütülecektir”*. Bununla beraber bakanlık bünyesinde çalışan Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı ve İngilizce öğretmenlerinin de bu okullarda görevlendirilmesi sağlanmıştır. Bu şekilde Suriyeli sığınmacıların Türkçe öğrenme konusunda ihtiyaç duydukları destek sunulmakla beraber, gönüllü öğretmenlerin ve eğitim gören öğrencilerin ihtiyaç duyacağı maddi ve manevi desteğin de paydaşlar aracılığıyla sağlanması da yayınlanan bu genelgeyle teminat altına alınmıştır. Ayrıca GEM'lerde öğrenim gören Suriyeli öğrencilere dair tüm verilerin e-okul ve YÖBİS platformlarına işlenmesi gerektiği yine bu genelgeyle ifade edilmiştir (Taştan ve Çelik, 2017: 19).

Suriyeli çocukların ve gençlerin eğitimlerine yönelik olarak 2014 kurulan bu GEM, hem sığınmacılar için oluşturulan kamplarda hem de bu kamplar dışında eğitim öğretim hizmeti vermiştir. Bu eğitim merkezlerinde Suriye'deki eğitim müfredatına bağlı kalınarak Arapça eğitim verilmiştir. 2015 yılına gelindiğinde

GEM'lerin sayısının kamp içinde 34, kamp dışında 232 olduğu görülmektedir. GEM'lerde okul öncesinden başlayarak ortaöğretimin her kademesinde eğitim verilmiştir. GEM'e başvurular ve seviye belirleme sınavları ise MEB İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından oluşturulan komisyonlar tarafından yapılmıştır. 2015 yılı verilerine göre Barınma Merkezlerinde 1211 derslik kurulmuştur. Bu dersliklerde toplam 78.425 öğrencinin eğitime erişimi sağlanmıştır. Ayrıca bu eğitim merkezlerinde 3.000 öğretmen gönüllü olarak görev almıştır (Paksoy, 2016: 151).

GEM'de eğitim gören Suriyeli sığınmacıların eğitimlerinde doğrudan etkili olan farklı kurumlar olduğu söylenebilir. UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu) GEM'lere eğitim için gereken materyal desteğini sağlarken, yerel ve yabancı sivil toplum kuruluşları ile çeşitli vakıflar bina, malzeme ihtiyacı ve GEM'lerde çalışan öğretmenlerin ücretlerinin karşılanması için bağışlarda bulunmuşlardır. GEM'lerde görev alacak olan öğretmenlerin seçiminde ise MEB ve Geçici Suriye Hükümeti birlikte belirleyici olmuştur. Belirli bir müfredata sahip olmayan GEM'de içerik belirlenmesi ise bölgesel olarak farklılık gösterebilmekteydi. Yer yer GEM'lere destek sağlayan özel kurum ve kuruluşların yönlendirmesiyle cinsiyetçi, ayrımcılık içeren ve din merkezli eğitim içeren müfredat içeriklerine rastlanılmakla beraber değiştirilmiş Suriye müfredatının da uygulandığı görülmüştür (Tekin ve Yüksek, 2017: 3). Verilerden hareketle GEM'lerde eğitim konusunda bir standarda ulaşamadığı sonucuna erişilebilecektir. Bu durum ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın çözmesi gereken bir soruna dönüşmüştür.

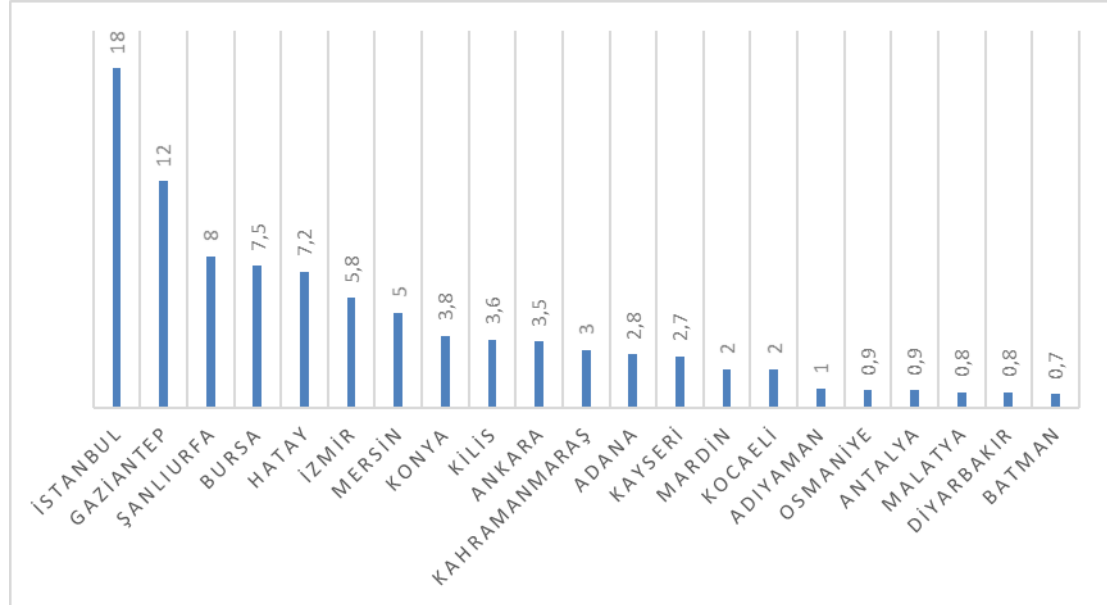
2016 yılına gelindiğinde Suriye'deki belirsizliğin halen devam ediyor oluşu, bu göçün kalıcı olacağı ya da sürecin çok daha uzun süreceği düşüncesini yaratmıştır. Öyle ki son süreçte "misafir" söyleminin de artık daha da az kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun MEB tarafına yansıma biçimi de yapılan çeşitli düzenlemelerle ortaya konmuştur. MEB tarafından alınan karar doğrultusunda 2016-2017 eğitim-öğretim yılı itibarıyla anaokulu, 1. sınıf, 5. sınıf ve 9. sınıf öğrencilerin GEM'lere kayıt yaptıramaması, bu öğrencilerin devlet okullarında eğitim görmesi uygun görülmüştür (Taştan ve Çelik, 2017:19). Bakanlığın almış olduğu bu karar, zamanla kademeli bir şekilde GEM'lerin kapatılacağına da habercisi olmuştur.

MEB'in 2017 verilerine göre Türkiye'de toplam 432 GEM bulunmaktadır. Bu sayının 31'i 22 ildeki kamplarda yer alırken geri kalanı farklı şehirlerde kamp dışı alanlarda bulunmaktaydı. Aynı yılın Eylül ayına gelindiğinde ise bu sayı 370'e düşmüştür. Bu tarihte 13.080 Suriyeli öğrenci bu eğitim merkezlerinde eğitim

görmekteyken sayının giderek azalmasının nedeninin MEB'in GEM'i kapatma ihtimalinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Taştan ve Çelik, 2017: 33). Yine bu konuda Özcan (2018: 26), “2014’ten bu yana Suriyeli öğrenciler Arapça eğitim veren GEM’lere ya da devlet okullarına gitme hakkına sahiptirler. Fakat 2016 itibariyle Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dâhil edilmesine karar verilmiş, GEM’ler kapatılma sürecine girmiş ve 2019 itibariyle GEM’lerin tamamen kapatılması hedeflenmiştir” ifadesine yer vererek MEB’in bu konudaki kararlı duruşunu ortaya koymuştur. Alınan bu kararın istatistiksel yansımasına bakıldığında Taştan ve Çelik (2017:14)’e göre 2017 yılına gelindiğinde devlet okullarında eğitim gören Suriyeli sığınmacılara ait veriler Grafik 6’da paylaşılmıştır.

Grafik 6

Devlet Okullarındaki Suriyeli Öğrencilerin İllere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: (Taştan ve Çelik, 2017).

1.4.4. Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Çocukların Eğitim Yoluyla Entegrasyonu- PICTES Projesi

MEB’in 2016 yılında başlattığı ve AB tarafından doğrudan hibeyle desteklediği “Project on Promoting Integration of Syrian Kids into the Turkish Education System (PICTES=Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi)”, 2011 sonrası Türkiye’ye gelen geçici koruma statüsündeki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesi için uygulamaya konulmuş, Avrupa fonlu bir projedir.

2016 yılında birinci fazına başlanan proje kapsamında; 2018 verilerine göre eğitime erişim ihtiyacı bulunan 5-17 yaş arası yaklaşık 1 milyon 50 bin Suriyeli çocuk bulunmaktaydı. Yine MEB verilerine göre 2018 yılında bu sayının %62,5'lik (655 bin çocuğun) kısmının okullaştırıldığı ifade edilmektedir (Tufan, 2019: 36-41).

Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu 23 ilde gerçekleştirilen PICTES projesi, dil öğretiminin yanı sıra öğretmen ihtiyacının giderilmesi, yardımcı hizmetler personeli konusunda oluşacak ihtiyacın karşılanmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bunun yanında rehberlik ve izleme değerlendirme faaliyetlerinin sağlanması da yine projenin ana hedefleri arasında yer almaktadır. İlk aşamada 2 yıllık uygulama süresine sahip olan PICTES projesi kapsamında 1 yıllık sözleşme ile işe alınan öğretmen ve rehberlik danışmanları MEB'e bağlı okullarda, GEM'lerde ve Halk Eğitim Merkezlerinde görev almışlardır. Çalışanların maaş giderleri proje tarafından karşılanmıştır. 3 Ekim 2016 tarihinde fiili olarak başlayan PICTES projesinin bütçesi için AB delegasyonu 300 milyon Euro harcama sözü vermiştir (Taştan ve Çelik, 2017: 21).

Tufan'a göre (2019) projenin asıl amacı Türkçe dil eğitimi ve bunun yanında Ana dil eğitimi (Arapça) ile Suriyeli çocukların zamanla GEM'lerden kopararak kamu okullarına katılımı sağlamak, böylece kaynaşma ve farklılıklara saygı çerçevesinde uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak için kılavuzluk etmektir. Proje kapsamında eğitimlerine ara vermiş çocuklar için telafi eğitimleri de verilmiştir. Ayrıca aile bilgilendirme toplantıları yapılarak ailelerin de sürece katılımı sağlanmıştır. Çocukların psikolojik destek alabilmeleri için Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) öğretmenleri görevlendirilerek uyum sürecinde zorlanan veya çeşitli travmalar yaşayan çocuklar için destek sağlanmıştır. Erken çocukluk eğitimi ve mesleki teknik eğitimle ilgili çalışmaların da hedeflendiği projenin ikinci fazında ise liselerde düşük olan okullaşma oranının artırılmasının yanında, sosyal bütünleşmenin güçlendirilmesine yönelik Suriyeli ve Türk aileler için etkinlikler planlanması hedeflenmiştir. PICTES projesinin beklenen sonuçları özetlemek gerekirse; eğitime erişimin artması, eğitim kalitesinin ve Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü kurumlardaki çalışanların operasyonel kalite ve kapasitesinin artırılması, öğrenci ve ebeveynlerin sosyal uyumunun sağlanması şeklinde ifade edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

MÜZİK VE GÖÇ İLİŞKİSİ

2.1. Sanat ve Müzik Kavramı

İlkel insanların estetik bir kaygı gütmenden, ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkardıkları sanat olgusu, toplumsal bağların kuvvetlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Tarih öncesi dönemlerden başlayarak günümüze kadar etkileşim sonucu değişerek ve gelişerek kümülatif bir şekilde ilerleyen sanat, geçmişten beri toplumları birleştiren bir unsur olma niteliği taşımıştır. Bu bakımdan sanat kavramını tanımlamak gerekirse; “*Bir duygunun, bir düşüncenin, izlenimin veya güzelliğin çeşitli yöntem ve malzemelerle ifade biçimi*” şeklinde bir tanımlama yapılabilir (Küçükyıldız, 2018: 11).

Sanatın tanımından yola çıkarak da müzik; “*Duygu ve düşüncelerin seslerle ifade edilmesidir.*” şeklinde tanımlanabilir. Duyguların ve anlatılmak istenen düşüncenin dışa vurumu şeklinde gerçekleşen müzik olgusu, oluşum süreci fiziksel koşullara bağlı olan, koşulların gerçekleşmesi sonucunda da insanın algılamasını sağlayacak duysal ve bilişsel donanımlara sahip olma özelliği taşımaktadır. Müzik, zekâ türleri içerisinde mantığın ön planda olduğu analitik zekâdan çok duygusal zekâyı gerektiren üst düzey bir zihinsel ve bilişsel bir etkinlik olma özelliği taşımaktadır (Şişman, 2017: 195).

Müzik olgusunun evrensel bir nitelik taşıdığı kanaati yaygın olsa da kavramın çeşitli kültürlerle farklı algılanış biçimlerine sahip olduğu da görülmektedir. Bu konuda Çakmak (2018: 127), Blacking’den aktardığı şekliyle müziği “*sosyal olarak kabul edilmiş ses kalıpları, müzik yapmayı ise öğrenilmiş bir davranış biçimi*” olarak tanımlamıştır. Ayrıca müziğe ilişkin kavramların her toplum ve kültür tarafından ayrıca yaratıldığını ifade etmektedir. Bu nedenle müzikal kavramların karşılığının ancak o kavramları yaratan kültürlerle sınırlı olacağını, bu sebepten ötürü de evrensel niteliğe sahip olamayacağını ifade eder (Blacking, 2000: 25). Bununla beraber Amerikan Karaayak (blackfoot) yerlilerinin müzik kavramına sahip olmayıp bunun yerine “Saap-up” kavramını kullandıkları görülmektedir. Bu kavram anlam olarak Batı kültüründe şarkı söyleme, dans etme ve tören gibi farklı şekilde sınıflandırılan eylemlerin hepsine karşılık gelen bir nosyondur. Bu konuya dair verilebilecek bir

başka örnek ise Afrika Gana’da yaşayan “Ewe” topluluğudur. Eweler, kilise ilahilerini veya kasetlerden dinlediklerini “müzik” olarak tanımlarken kendi kültürlerinde müzik kavramı yerine “vu” kavramını kullanmaktadırlar. Bu kavram müzik, davul çalma ve drama gibi sanatsal davranışları ifade ederken “ba” ses anlamına gelmektedir. İki kavramında birleşimi olan “vuba” şarkı söyleme davranışına karşılık gelmektedir. Bu ise müzik denilen engin bilim dalındaki kavram, tanım ve algılayışın coğrafyadan coğrafyaya, topluluktan topluluğa, kültürden kültüre ve hatta insandan insana değişebileceğini göstermektedir (Tagg, 1933: 4).

2.2. Göç ve Sanat İlişkisi

Yapısal olarak bakıldığında tek bir nedenden ötürü gerçekleşmeyen göç olgusu, oluşması için pek çok bileşenin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir nedensellik durumudur. Henüz ilkel zamanlarda insanların göç etme davranışlarının nedenleri beslenme, barınma ve güvende hissetme temelli iken günümüzde ise bu nedenler kültürel, dini sosyal ve siyasi problemler olarak zikredilmektedir. Bununla beraber travmatik ve duygusal sonuçlarının da göz ardı edilemeyeceği göç, sanat içerisinde kendine yer bulmuş önemli bir olgudur. Edebiyat, müzik, sinema ve resim sanatlarında ele alınan göç teması, göç tecrübesi yaşayan insanların bu devinimden etkileniş biçimlerini sanatçıların gözünden görme olanağı sunmuştur. Sanatçılar yapıtlarıyla göç konusuna dikkat çekmeyi, bu konuda toplumsal bir farkındalık oluşturmayı amaçlamışlardır. Kitle iletişim araçların kolay erişilebilirliği, bilgi edinme teknolojileri konusunda bireylerin mobilize olması gibi faktörler, farklı kültürlerle sahip olsalar bile sanatçının göçmenin gözüyle bakabilmesini sağlamaktadır. Bu durum ise göç deneyimi yaşamasa bile sanatçının sınırlar ötesinde dolaşabilmesini sağlayarak göç olgusunu yapıtlarında işlemesine olanak tanımaktadır (Girgin, 2017: 54-55).

Girgin’in Öner (2016: 41)’den naklettiğine göre; göç olgusuna farklı disiplinler kendilerine has bir bakış açısıyla yaklaşmaktadırlar. Örneğin tarih bilimi göç olgusunu ele alırken genellemelerden hareket ederek sonrasında ayrıntılara yer verir. Bu şekilde göç olgusunu siyasal ve tarihsel bir çizgide anlamlandırmaya çalışır. Sanatın göçe yaklaşımı ise olgusal, tarihsel ve kavramsal anlamlarını ima eden karmaşık bir yapıya sahiptir. Sanat, göçü ele alırken göç devinimin ortaya çıkış nedenlerinin ve sonuçlarının birey ve toplum üzerindeki etkisi üzerine yoğunlaşmayı

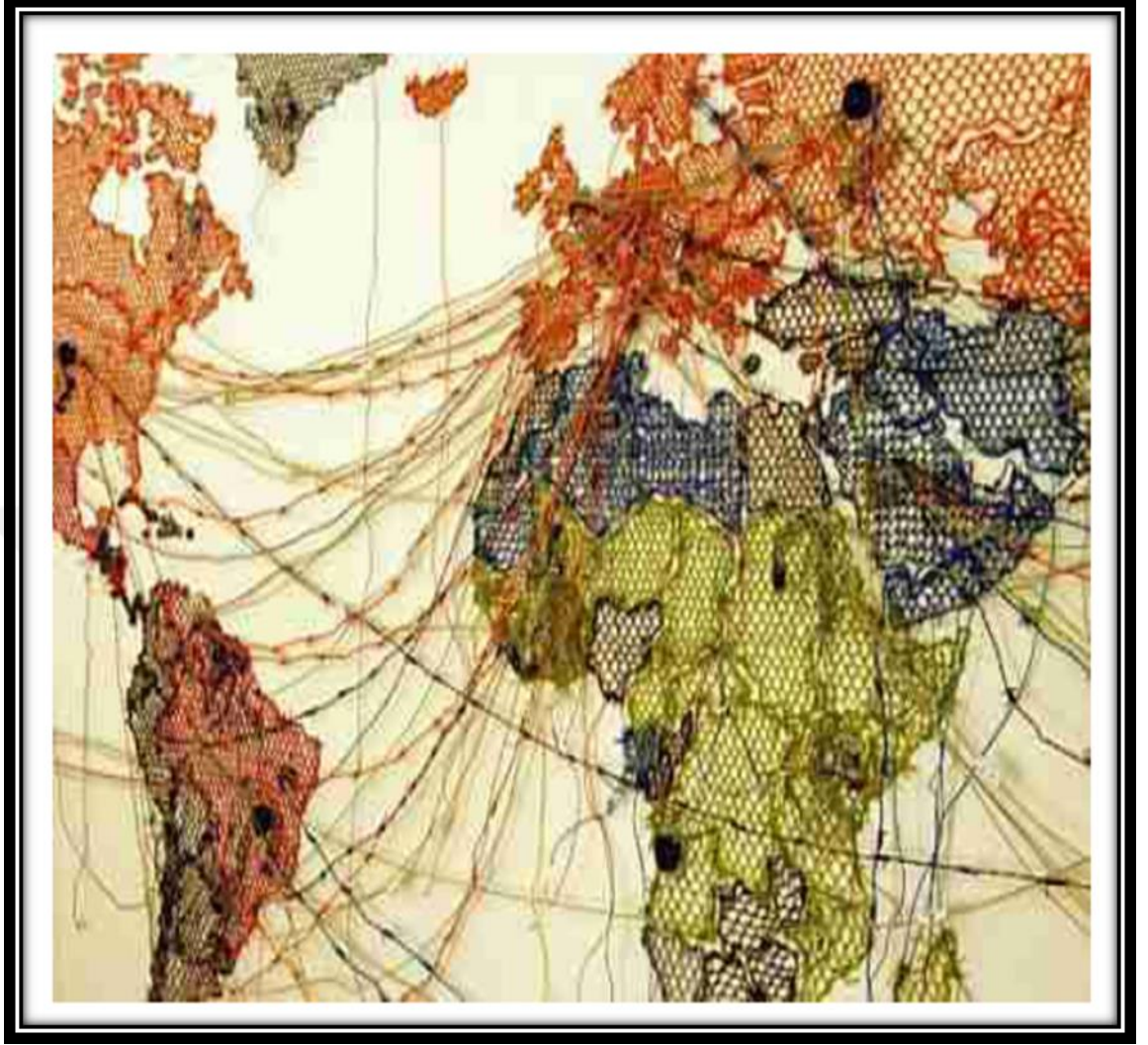
tercih eder. Yani neden ve sonuç ilişkisinin sanat eserinde birlikte işlenmesi söz konusudur (Girgin, 2017: 56).

Göçün sanat eserlerinde işlenmesi iki şekilde görülebilmektedir. Bunların birincisi; göçün nedenleri arasında sayılabilecek savaş, mübadele, sınır dışı edilme, iç çatışmalar gibi nedenlerdir. Sanatçı bu trajediye göçmenin gözünden bakıp eserinde bunu ifade edebilir. Göç olgusunun sanat eserlerine bir diğer yansıma şekli ise göç eden sanatçı perspektifindendir. Göç tecrübesi yaşayan sanatçının kendi yerel kültürünü ve sanatsal ifadesini göç ettiği mekâna taşıması, o mekânı etkilemesi ve etkilenmesi mümkündür. Bu şekilde de sanatsal bir sentez ortaya çıkmış olacaktır. Bunun bir örneği göçmen bir ailenin çocuğu olan Jacob Lawrence'dir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yaşayan sanatçı I. Dünya Savaşı sürecinde Amerika'nın güneyinden kuzeyine göç etmiştir. Çocukken yaşadığı bu göç deneyimi daha sonra eserlerine ilham kaynağı olmuştur. Öyle ki Lawrence dinlediği yolculuk hikâyelerinin, göç sonrası büyüdüğü Harlem'in barındırdığı etnik çeşitliliğin ve şarkılarının kendi sanatsal ifadesine yansıdığını belirtmiştir. Lawrence edindiği bu tecrübe neticesinde renkleriyle hayat verdiği resimler sayesinde halkının deneyimlerini yansıtmıştır (Girgin, 2017: 56-57).

Göç olgusunu sanatına yansıtan bir diğer isim ise ressam Reena Saini Kallat'dır. Kallat, Resim 1'de gösterilen eseriyle küresel çapta gerçekleşen göç hareketini elektrik kabloları ve bağlantı parçalarıyla göstermiştir. Çalışmada elektrik akışıyla gösterilen yerler, bir yerden koparılmayı temsil etmesinin yanı sıra göçmenin gittiği mekânda başka kültürlerle etkileşime geçmesini de ifade eder. Hareketlerin bir tercihe dayalı olarak göç eden ya da zorla yerinden edilen göçmenler arasında küreselleşme sürecinin bir parçası olduğu anlamını taşıdığı söylenebilir. Sanatçı, bu çalışmasıyla iş gücü amacıyla yaşanan göç hareketliliğinin kültürel değişimi de beraberinde getirdiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca çalışmada kullanılan kabloların kültürel aktarımı temsil ettiği ifade edilmektedir (Girgin, 2017: 63).

Resim 1

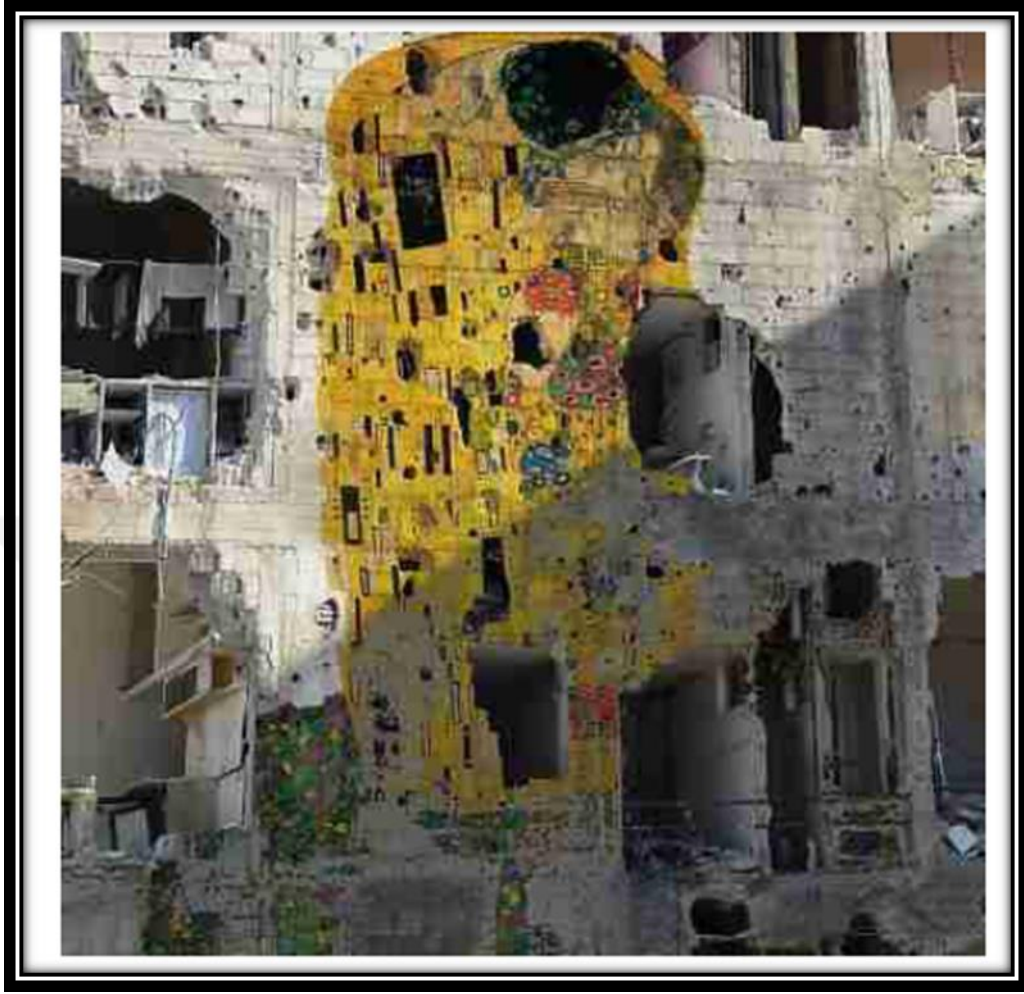
Reena Saini Kallat'ın "İsimsiz" çalışması

Göçün sanata yansımada bir başka örnek ise Suriye asıllı resim sanatçısı Tammam Azzam'dır. Azzam, Suriye'de yaşanan savaşı ilgili olarak “-Yapabileceğim tek şey dünyaya, yaşanan durum hakkında daha iyi bilgi vermek için şahit olduğum şeylerle ilgili hatırlatıcı ve düşündürten görüntüler üretmeye çalışmaktır!” ifadesine yer vermiştir. Sanatçı Suriye Müzesi isimli serisinde yer alan “Özgürlük Grafiti” isimli çalışmasıyla savaşın izlerini taşıyan yıkık bir ev üzerine ünlü sanatçı Klimt'in öpücük isimli eserini resmetmiştir (Resim 2). Bu eseriyle Suriye'de yaşanan savaşa dikkat çekmiştir.

Resim 2

Tammam Azzam'ın “Özgürlük Graffiti” Çalışması

Suriye asıllı Issam Kourbaj ise “*Kaybedilen Başka Bir Gün*” isimli enstalasyon (yerleştirme sanatı) çalışmasıyla; Suriye’de savaş sonucunda ortaya çıkan mülteci krizine dikkat çekmek istemiştir. Sanatçının enstalasyon için seçmiş olduğu beş mekânın her biri Suriyeli sığınmacıların göç ettikleri ülkeleri temsil etmektedir. Çalışmasında kullandığı kibrit taneleri, savaşın başlamasından sonra geçen gün sayısını temsil ederken, kibrit kutuları sığınmacıların yaşadıkları çadırları temsil etmektedir (Resim 3). Ayrıca eserde eksik olan estetiğin ise göç etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların bu çadırlarda yaşarken her şeyden ayrılan yaşantılarını hatırlattığını ifade etmektedir (Girgin, 2017: 70).

Resim 3

Issam Kourbaj'ın "Kaybedilen Başka Bir Gün" İsimli Çalışması

Küresel ölçekte halen dinamik bir yapıya sahip olan göç olgusu farklı disiplinler tarafından çalışma konusu olmaya devam etmektedir. Türkiye’de de özellikle 2011 yılından beri yaşanan Suriye göçü ve yarattığı etkiler akademik camiada oldukça yankı bulmuştur. İktisadi, hukuki, politik, psikolojik, sosyolojik ve sanatsal yansımalarından ötürü ele alınması da son derece doğal karşılanmalıdır. Sanatın bir kültürel aktarım aracı olmanın yanı sıra toplumsal duyarlılıklara dikkat çekme misyonu olduğu düşünüldüğünde göçün sanat içinde yer bulması anlaşılır bir durumdur. Sanat içerisinde göçün farklı temalarla ve kavramlarla ele alınması ise göç hareketinin göçmeni etkileyiş biçimleriyle ilgilidir. Ülkelerde yaşanan çatışma durumları ve savaşlar neticesinde gerçekleşen zorunlu göçlerin mülteci, hareket, gitme, zorunda olma, ait olamama, terk etme, yaşam alanları gibi alt kavramlarla sanatta ele alındığı görülmektedir (Girgin, 2017: 71).

2.3. Müziğin Birlikte Yaşama Kültürüne Katkısı

Tıpkı doğanın içerisinde barındırdığı muhteşem uyum gibi, müzik de kendi içerisinde bir ahenk, uyum barındırır. Sesler aracılığıyla gerçekleşen bu uyum kar tanelerinin birbirlerine temas etmeden havada süzülmesi gibi seslerin dansı şeklinde

gerçekleşmektedir. Bu benzeşimden hareketle müziğin insanların uyum süreçlerinde ortak bir dil olma özelliği taşıdığı sonucuna erişilebilir. Seslerin büyüğü dizilimleriyle canlılarda farklı anlamlar ve farklı çağrışımlar uyandıran müzik, cesaret, sevinç, hüznün, coşku gibi farklı duygu ve ruh halleri oluşturur. İnsanlar için sanat ve müzik bir birliktelik ve uyum aracı olarak kullanılabilir. Türkmen'e göre sanat ve müzik farklı kimliklere sahip bireyleri birbirlerine yakınlaştıran önemli bir işlevselliğe sahiptir. Bu işlevselliğin nedeni sanatın paylaşım amacıyla üretilmiş, ortaya konmuş olmasıdır (Türkmen, 2012: 6).

Müzik ve birlikte yaşama kültürü ilişkisini irdelemeden önce “kültür” kavramının neyi ifade ettiği üzerinde kısaca durmak faydalı olacaktır. Günümüzde “bir toplumun maddi ve manevi birikimi” şeklinde tanımlanan kültür kavramı Latince “colere” fiilinden türemiştir (Özlem, 2000, 142). Kavram ilk olarak insanların kendi yetiştirdikleri bitkiler ile doğada kendiliğinden yetişen bitkileri birbirinden ayırt etme ihtiyacından ötürü ortaya çıkmıştır. Kültür kavramı insan üretimi olan bitkileri isimlendirmek için kullanılmış, daha sonraları ise “insanın yetiştirilmesi, eğitilmesi” anlamında “tekil kültür” şeklinde kullanılmıştır (Çakmak, 2019:158).

Günümüzde küreselleşme ve kitle iletişim araçlarındaki hızlı gelişmeler, kültürel paylaşımları yerelden evrenselliğe doğru taşıyarak evrensel kültür kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda kültürü, yaratanların niceliği yönünden özelden genele doğru çeşitlendirmek gerekirse: Belirli bir zaman diliminde ve belli bir bölgede yaşayan insanlara ait değerler yerel kültür; bir ulusu diğer uluslardan ayıran birikim ve değerler ulusal kültür; bilim, sanat, müzik gibi insan dokunuşuyla ortaya çıkan değerler ise evrensel kültür şeklinde tanımlanmaktadır (Küçükaydın, 2014: 584).

Sanat, bir toplumun kültürü içinde yer alan önemli bir olgudur. Sanat ve kültür ise iç içe geçmiş iki kavram olarak düşünülebilir. Daha metaforik bir ifadeyle kültür bir gökyüzü olarak betimlenirse, sanat bu gökyüzünün altındaki bir renk olarak düşünülebilir. Farklı kültürlerle sahip bireylerin kültürel yaklaşma yoluyla kendilerini ifade etmelerinde, toplumsal uyum sağlayabilmelerinde sanatın, müziğin rolü oldukça büyüktür. Göç devinimi yaşayan insanlar, yaşadıkları göç deneyimine bağlı olarak kendi kimliklerini herhangi bir kültürel farklılık ekseninde sürdürmektedirler. Bununla beraber göçmenlerin benzer deneyimler yaşayan diğer

topluluklarla ortak bir kültürel paydada buluştukları ve yeni bir ‘biz’ bilincini inşa ettikleri görülür (Çakmak, 2018: 124). Bu durum, karşı karşıya gelen iki kültürün uyum sürecine olumlu etki edebilecek niteliktedir. Çünkü müzik ortak payda oluşturma, toplumsal bütünleşme sağlama noktasında önemli bir işleve sahiptir. Bunun Hatay özelinde en bilinen örneği Antakya Medeniyetler Korosu’dur. Bünyesinde barındırdığı etnik, dilsel, dilsel çeşitlilik ile birlikte yaşama kültürüne vurgu yapan bu müzikal oluşum, günümüzde de ulusal ve uluslararası düzeyde konserler vererek misyonunu sürdürmeye devam etmektedir.

Müziğin farklı kültürlerin bağlarını güçlendirdiği, ortak payda yarattığına bir başka örnek ise; Van’da yaşayan ve 2014 senesinde Ermenistan’a sanatsal bir etkinlik için davet edilen Dengbêj Gazin’dir. Ermenistan’da Kürt toplumunun sözlü tarihini kilamlarla (dengbêj şiiri) seslendirirken, Van’a davet edilen ve Ermeni asıllı olan Aşuk Leyle de Ermeni ağıtlarını seslendirmiştir. Bu iki sanatçı müziğin dilini kullanarak seslendirdikleri etnik eserlerle iki halk arasındaki duygu bağlarının kuvvetlendirilmesine katkı sağlamışlardır (Çakmak, 2018: 129). Farklı kültürlerin uzun süre aynı mekânda bulunmaları, müzik yoluyla kültürel etkileşime geçmeleri ve birbirlerinin icralarının kültürel örüntülerini bilmeleri, uyum açısından müziğin önemli bir motivasyon aracı olduğunu gösterir.

Kültürün içinde önemli bir değer olan müzik sanatının kültürel aktarım ve etkileşimde bulunma, birlikte yaşama kültürüne ve sosyal uyuma katkı sağlamaya yönelik önemli bir misyonu olduğu açıktır. Sosyal dayanışma ve sosyal etkileşim şeklinde gerçekleşen bu misyon, kimliği oluşturan kültürün dışa vurumunun simgesi ve davranış biçimi olarak düşünülebilir. Bu durumun yerel örnekleri çokça bulunmaktadır. Örneğin Diyarbakır özelinde bakıldığında kadim bir kültüre sahip olan şehrin içinde farklı kültürler uzun süredir bir arada yaşamaktadırlar. Kültürel zenginliğin müzik kültürüne yansımaları da doğal olarak kaçınılmaz olmuştur. Bir nevi ortak miras ekseninde müziksel çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Farklı dinlerin inanç ritüellerinde yerel halkın da yer aldığı, müziğinde bu ritüellerde kullanıldığı görülmektedir. Bununla beraber farklı inanç gruplarının çeşitli özel günlerde kendi kültürlerinin müziklerini saygı ve saygı ve sevgi çerçevesinde özgürce sunabildikleri görülmektedir. Farklı ülkelerde olsalar bile Diyarbakır ile bağlarını koparmayan Ermeni müzisyenlerin şehre gelip konserler verdikleri, aynı şekilde de yaşadıkları ülkelerde Türkçe, Kürtçe ve Ermenice gibi Diyarbakır’ın dilsel ve kültürel

çeşitliliğini yansıtan eserler seslendirdikleri görülmektedir (Çakmak, 2019:155-156). Öte yandan dengbejlilik geleneğinin devam ediyor oluşuyla beraber Türk, Arap, Kürt ve Zaza dillerinde eserlerin yaygın bir şekilde seslendirildiği görülmektedir. Bu durum ise Süryani ve Ermeni halk ezgilerinin bir değer olarak benimsenip icra edilmesine, halkın köklerine bağlı olarak birbirleriyle uyum içinde yaşamasına katkı sağlamaktadır. Örneğin “Yedi Dilde Halk Şarkıları Konseri” isimli projeye Diyarbakır’ın müzikal renkliliğini ve uyumunu ifade eden bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmada farklı etnisiteye sahip saz ve ses sanatçıları yer almıştır. Konserde Anadolu’nun kültürel çeşitliliği ön plana çıkarılarak bu değerın müzik aracılığıyla aktarılması sağlanmıştır. Koristlerin çocuklardan oluşması ise hoşgörü ve kültürel mirasa sahip çıkma noktasında müziğin değerler eğitimindeki kullanımına da bir örnek teşkil etmektedir. Çocukların farklılıkları birer zenginlik olarak algılayarak ahlaki gelişimlerine katkı sağlamak müzik sanatının önemli bir özelliğidir. Özetle Diyarbakır’ın çoklu müzik kültürüne sahip oluşu sosyal uyum açısından önemli bir avantaj sağlamıştır (Çakmak, 2019: 165).

Diyarbakır’da “*Velime Geceleri*” olarak bilinen ve eski zamanlardan beri değişime uğrayarak günümüze kadar ulaşan müzikli toplantılar da yine birlikte yaşamaya vurgu yapmıştır. Meşk yöntemiyle (usta-çırak ilişkisi) yapılan velime geceleri, kültürel mirasın geleceğe aktarılmasının yanı sıra ortak kültür oluşturma işlevine sahiptir. Yine farklı dinlere mensup insanların benzer toplantılar yaptığı, bu toplantılarda farklı kültürlerin kendi yerel müziklerinin icra edilmesinin sağlandığı da ifade edilmektedir. Ayrıca Aram Tigran Konservatürünün turneler düzenleyerek o bölgenin kültürel dokusunu ve birlikteliğini tiyatro, dans ve halk şarkılarıyla sunması durumu da Diyarbakır özelinde müziğin birlikte yaşama katkısına örnek olarak gösterilebilir. Bu örneklerden hareketle müziğin birleştirici bir unsur olduğu, ayrışmadan ziyade birleştirici ve bütünleştirici yönünün ön plana çıktığı sonucuna erişilebilir (Çakmak, 2019: 168).

2.4. Kültürel Kimliğin Korunmasında Müziğin Rolü

İçerisinde bulunduğumuz yüzyılda yaşanan göç hareketlerinin oldukça yoğun olması sebebiyle göç, kimlik, diaspora, asimilasyon ve bütünleştirme gibi kavramlar gerek bilimsel çalışmalarda gerekse sanatsal çalışmalarda yoğun bir şekilde üzerinde durulan konulardır. Göç olgusunun güncelliğini koruması ve kitlesel yer

değiştirmelerin halen devam ediyor oluşuyla beraber bu hareketliliğin merkezinde olan göçmenler bağlamında kimlik ve asimilasyon endişesi yaşanmaktadır. Kimliklerini oluşturan kùltürlerini de bavullarına koyarak yanlarında götüren göçmenler bir yandan göç ettikleri yerlerde kùltürlerini ve kimliklerini koruma mücadelesi verirken bir yandan da memleketlerinden ayrı yaşamanın hüznüyle yaşama tutunma çabasına girmektedirler (Yücel, 2019).

Göç olgusu çok boyutlu sonuçları olan bir hareketliliği ifade eder. Öyle ki göçün siyasi, sosyal, ekonomik, hukuki ve kùltürel sonuçları bulunmaktadır. Kùltür özelinde göçmeni değerlendirdiğimizde göçmen, göç ettiği yere kùltürünü de götürmektedir. Kùltürün içerisinde yer alan müzik ise kùltürel kimliğin korunmasında önemli bir işleve sahip bulunmaktadır. Her ne kadar dinamik bir yapıya sahip olsa da müziğin kùltür içinde değişime karşı direnç gösterme davranışı, göçmen veya diaspora olarak yaşayan topluluklar özelinde daha güçlüdür. Bunun bir örneği Koreli göçmenlerdir. Koreli göçmenler, göç ettikleri yerlere taşıdıkları kendi etnik müziklerini daha uzun süre muhafaza etmişlerdir. 1920 yıllarından kalma şarkıları Kore’de artık popülerliğini kaybedip raflara kaldırılmış olsa da göçmen Koreliler tarafından halen bilinmektedir (Çakmak, 2018: 126). Bu durum “göçmenlerin müzikle kùltürel kimliklerini koruma” davranışlarına bir örnek olarak gösterilebilir.

Şahin’in (2018) ifadesiyle göç devininin etkisiyle küresel çapta yaşanan yer değiştirme hareketleri sonucunda göçmenler dünyasına doğru bir dönüşüm söz konusudur. Sınırların giderek belirsizleştiği bu göç dünyasında ise aidiyet, ait olunan yer gibi soruların cevabı karmaşıklaşırken bu karmaşıklığın içerisinde müzik olgusu bu soruları cevaplayacak bir konu olması itibariyle araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Şahin, Hebdige’ye atıfta bulunarak onun müziğe yaklaşımını “*Kökler bir yerde durmaz. Onlar şekil değiştirir. Onlar renk değiştirir ve büyürler. Saf bir kök yoktur, hele ki müzik gibi kaygan bir şey söz konusu olduğunda. Ama bu, tarih yok demek değildir*” sözleriyle dile getirmiştir. Hebdige’nin bu metaforik ifadesiyle müzik ve müziğin öznesi olan insanın gittiği yere kendi müzik kùltürünü taşıdığđ, bu süreçte farklı kùltürlerle yaşanan etkileşim sonucu müzikal etkileme ve etkilenme ile kùltürel bir değişimin yařandıęđ sonucuna ulaşılabilir.

Göçmenlerin anavatanlarıyla olan bağlarının devam etmesinde müzik önemli bir işleve sahiptir. Öyle ki Manuel’in, Hindistan’ın bir şehri olan Lucknow’a hiç

gitmemiş bir Trinidadlı (Karayiplerde bir ülke) bir sanatçı tarafında yazılmış olan “*Haydi Lucknow’a Gidelim*” isimli Hintçe bir şarkının anavatan teması içermesini etkileyici bulması buna örnek gösterilebilir. Yaşadığı yerde göçmen olmanın ötesinde oraya ait olan bireylerin ev sahibi ülke ile anavatan ülkenin kültürel kesişimi içinde bulunmalarından ötürü farklı kimlik süreçlerini deneyimledikleri görülmektedir. Hug, azınlık veya diğer adıyla diaspora müziklerinin anavatan ülke ile yaşanan ülke kültürü arasında bir çeşitlilik yarattığını vurgulamıştır (Şahin, 2018:183).

Göçmenlerin yerleştikleri yerlerde müzik dinleme ve söyleme pratikleri yanında kültürel kimliğin muhafaza edilmesi için yaptıkları müzikal çalışmaları takip eden Ögüt, “Müzik Göçmenin Ne İşine Yarar?” isimli makalesiyle Irak Keldani göçmenlerini ele almıştır. Ögüt, Türkiye’yi transit göç noktası olarak görüp geçici süre yerleşen Irak Keldani topluluğunu incelerken onların kilise müziği icralarında aktif şekilde yer almış, Keldanilerin dini müziklerini dini ritüelleri dışında da kullandıklarını ifade etmiştir. Öyle ki Keldaniler, ülkelerinden çatışma haberleri aldıklarında sosyal medya hesaplarında ilahiler paylaşmışlar, ilahilere kendi sözlerini yazarak ülkelerinde yaşanan drama dikkat çekmişlerdir (Ögüt, 2015: 74). Bunu bir örneği aşağıda verilmiştir.

*Şarkı söyle çocuk söyle
Arkadaşlarınla birlikte
Tanrının adını mutluluk ve zaferle yücelt
Cefa ve gözyaşları sabrımızı tüketti
Sevgimizi savaşlarla yok ettiler
Dualarımız Irak için yüce Tanrım*

Keldaniler, gündelik şarkı söyleme pratiklerinde hüznü şarkılar tercih etmektedirler. Bu şarkıların ayrılık, sıla, vatan hasreti gibi temalar etrafında şekillendiği bilinmektedir. Ayrıca müzik türleri içinde popüler bir yere sahip olan rap müziğinin de Keldanili gençler tarafından tercih edildiği görülmüştür. Rap müziğe ilgisi olan Keldani Ricky’nin dört farklı dilde bestelediği şarkının sözlerine bakıldığında acılarını, haykırışlarını ve özlemlerini hüznü şarkılarla dile getirme nedenleri daha iyi anlaşılacaktır. Ricky yazdığı şarkının sözlerini şu şekilde ifade etmiştir: *Arapça olan ilk kısmında, ülkedeki insanları öldürmekten başka bir şey bilmeyen teröristlerden ve onların karanlığından bahsediyorum. İkinci kısmı olan İngilizce; başka bir ülkeye nasıl geldiğimi ve ‘yabancı’ olduğumu anlatıyor. Üçüncü*

kısmında aynı yabancı olma halini Asurice tekrarlıyorum ve ülkemiz için savaşmamız gerektiğini söylüyorum. Son kısmı Kürtçe, Erbil'deki ailemi, annemin onları terk ettiğini söylediğini ve onu ne kadar özlediğimi anlatıyorum” (Öğüt, 2015: 74).

Azınlıkların müziklerine daha sıkı sıkıya sarılarak kültürel kimliklerini muhafaza etmelerine bir örnek de Gullestad tarafından verilmiştir. Gullestad çoğunluğun kültürünün görünmez olduğunu düşünür. Ona göre çoğunluk kendi kültürüne kördür ve ancak azınlıkların kültürlerine sahip olabileceklerini savunur (Şahin, 2018: 184). Bu düşüncesi ile bir nevi sosyal bir saptama yapmıştır ve azınlıkların kültürel sahip çıkışlarına sosyolojik bir göndermede bulunmuştur.

Müzik ve kültürel kimliğin korunmasının bir başka örneği Osmanlı İmparatorluğu özelinde ele alınabilir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde azınlık statüsüne sahip olan Rumlar, Yahudiler ve Ermeniler gerek dini ritüellerinde gerekse özel günlerinde ve bayramlarında müzik geleneklerini uygulayıp yaşatabilme imkânına sahip olmuşlardır. O dönemlerde dini ve dünyevi müzik kültürlerinin çok dilde, karşılıklı etkileşim ve hoşgörü içerisinde gerçekleşmesi, Osmanlı yönetiminin çok kültürlülüğe yaklaşım konusundaki olumlu politikasını gözler önüne sermektedir (Demir, 2019). Bununla beraber azınlık halkların kendi müzik kültürlerini yaşatıp aktarabilme fırsatına sahip olmaları, bu kültürel değerlerin günümüze kadar erişmesine imkân sağlamıştır. Bu gün bile azınlık olarak nitelendirilen bu halklar, T.C. Devleti içerisinde tıpkı Osmanlı'da olduğu gibi müzik kültürlerini yaşayabilmekte, aktarabilmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun bu politikasının halen devam ettiriliyor olması, Anadolu coğrafyasının tüm kültürel zenginliklere değer vermesine bir örnektir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde özellikle ekonomik nedenlerden ötürü Türklerin Batı Avrupa'ya doğru göç süreci başlamıştır. II. Dünya Savaşı sonucunda Avrupa'da ortaya çıkan iş gücü ihtiyacının karşılanması amacıyla 1960 sonrası misafir işçi statüsüyle Avrupa yollarına düşen gurbetçiler, yanlarında sazlarını ve müziklerini de götürmüşlerdir. Geçicilikten kalıcılığa dönüşen bu süreci Yücel Almanya göçü özelinde şu sözlerle ifade etmiştir:

“Gurbetçiler 1960'lı yıllarda ‘acı vatan’ olarak adlandırdıkları Almanya'ya giderken ümitlerinin yanında melodilerini de götürdüler. Kısaca Türk Müziği Avrupa'ya ilk önce bavulların içinde gitti. Çektikleri gurbet sancısı yanlarında götürdükleri sazlarına da yansdı. Vatan hasreti, aile özlemi gibi konularda yazılmış türküler okundu akşamları. Zamanla okunan türkülerde işçilerin

yaşadıkları gerçeklere uygun olarak içerik ve konu değişiklikleri görüldü. Öyle ki dil sorunu, iş yerindeki sorunlar, millî kimlik duygusu yansıdı türkülerine”.

Avrupa’ya yerleşen Türklerin kültürlerini koruma, yaşatma ve aktarmaları için gerekli olan koşulların ortaya çıkmasıyla özellikle geleneksel halk müziğinin öğretilmesine yönelik çalışmalar yapılmış, çeşitli dernek ve müzik cemiyetleri aracılığıyla bağlama dersleri ve halk müziği dersleri verilmiştir. Meşk yöntemi şeklinde gerçekleşen bu eğitimlerle kültürel kimliğin korunmasına ve devamlılığının sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca dil yeterliliğinin gelişmesine paralel olarak Almanya’daki okullarda profesyonel müzik eğitimi alan Türklerin sayısının hızla artmasıyla beraber korolar oluşturulmuştur. TRT tarafından düzenlenen ses yarışmaları ve konserlerin yanında, çeşitli Türk derneklerin Alman kurumlarıyla iş birliği yaparak konser ve müzikal çalışmalar yürütmeleri de Türk müzik kültürünün korunmasına yönelik fayda sağlayıcı çalışmalar arasında sayılabilir (Yücel, 2019).

Kültürel farklılıkları ve sınırları kaldırıp “biz” olabilmenin yollarını gösteren müzik, ayrıca göçmen için mekânsal sınırları ortadan kaldıran da bir olgudur. Öyle ki göçmen farklı bir coğrafyada yaşıyor olsa da köken kültüre sıkıca bağlanabilecek, kültürel sınırların ötesinde olsa bile kendi kültürel kimliğini yeniden yaşatabilecek, koruyabilecektir. Göç devinimi yaşayan bireylerin köken ülkeden taşıdıkları kültürel örüntüleri ile hedef ülkedeki bireylerin kültürel örüntüleri ve birikimleri bir etkileşim yaşamaktadır. Bu durum her iki toplum açısından kültürel farklılık ekseninde “biz” bilinci oluşmasına katkı sağlamaktadır. Göçmenlerin göç sonrası kültürel kimliklerinin inşa sürecinde, bir bütün olarak aidiyet duygularının güçlenmesinde ve gelecek kuşaklara aktarılmasında müziğin önemli bir işlevi bulunmaktadır (Çakmak, 2018:130).

2.5. Çok Kültürlülük, Kültürlerarası Eğitim ve Müzik

Göçmenlerin uyum süreçlerinin müzik ve müzik eğitimi özelinde irdelendiği bu çalışmada bazı önemli kavramlara değinmek, yapılan çalışmanın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Göçün kavram olarak içerisinde kültürel çeşitliliği barındırması itibarıyla çok kültürlülük, çok kültürlü eğitim, kültürlerarası eğitim gibi kavramlarının açıklanması yerinde olacaktır.

2.5.1. Çok Kültürlülük

Kültürlerarasılık ve çok kültürlülük birbirleriyle yakın iki kavram olarak düşünülebilir. Ceylan (2016:1208) çok kültürlülük kavramını ifade ederken tarihsel ve sosyolojik bir olguya işaret eden, bir arada yaşayan farklı kültürleri karşılayan bir kavram olarak ifade etmektedir. Bununla beraber çok kültürcülüğün ise çok kültürlülük olgusallığına yönelik felsefi ve politik tavır alma durumu olduğunu ifade etmektedir. Çok kültürlülük ve çok kültürcülük kavramları benzerlik çağrışımı uyandırır da birbirinden farklı iki kavramlar olduğuna yönelik görüşler de bulunmaktadır. Öyle ki çok kültürlülük bir betimleme iken çok kültürcülük kurallar dizisine sahip yasalara ilişkindir (Kanık, 2017:147). Kanık burada Anık (2012)'ye atıfta bulunarak *“çok kültürlülük sosyolojik bir boyutla ele alınabilecekken çok kültürcülük sosyo-politik düzlemde, farklı etnik, dinsel, dilsel, cinsel kimliklerin kabulüne yönelik, kültürel tanınma, kamusal alanın farklılıkları yansıtacak şekilde düzenlenmesi, istihdam, siyasal katılım gibi yasal düzenleme süreçlerini ifade eder”* demiştir. Cırık ise (2008: 28) çok kültürlülük kavramını; ırk, dil, cinsel yönelim, engellilik ve diğer kültürel boyutların farkında olma durumu şeklinde tanımlamıştır.

Nayir (2020: 770)'e göre çok kültürlülük, kavram olarak ilk kez 1960'lı yıllarda Kanada'daki Fransız ve İngiliz dillerinin kullanımı konusunda yaşanan anlaşmazlıklar sonucu ortaya çıkmıştır. İlerleyen süreçte ise farklı uluslar ve etnik kökenler özelinde tartışmalar devam etmiştir. Çok kültürlülük kavramının ortaya çıkış sürecine yönelik bir başka görüş ise Demir tarafından paylaşılmıştır. Demir (2016: 111)'e göre çok kültürlülük kavramı 1970'li yıllarda Avustralya ve Kanada'nın yoğun olarak göç alması sonucunda oluşan kültürel farklılık ekseninde yerel kültür ile göçmen toplulukların kültürel farklılıklarına yönelik olumlu tutumlar geliştirmek için ortaya çıkmıştır. Bu amaçla uygulanan politikalar “çok kültürlülük politikaları” olarak isimlendirilmiştir. Sonraki on yıllık süreçte ise ana dil olarak İngilizcenin konuşulduğu Amerika Birleşik Devletleri, Yeni Zelanda, İngiltere ve sonrasında Latin Amerika'ya yayılmıştır.

2.5.1.1. Çok Kültürlü Eğitim

Çok kültürlü eğitim, toplumsal bir süreç olup bir fikir ve eğitim reformudur (Cırık, 2008: 29). Okul içerisinde birbirinden farklı kültürel özelliklere sahip öğrenciler için eşit eğitim ve katılım prensibinden hareketle okul ortamının

yapılandırılması süreci olan çok kültürlü eğitim, toplumun öznesi olan bireyin yaşadığı toplumla uyum içerisinde ve çok kültürlülüğün sağladığı barış ikliminde yaşamasını sağlamak için yapılan çalışmalardır. Özellikle ulus devletlerde görülen tek dil, tek kültür, tek din gibi asimilasyonist uygulamalar sonucu hâkim kültür ile azınlık kültürler arasında oluşabilecek muhtemel uyumsuzlukları ve sosyal çatışmaları engelleyerek çeşitliliğin bütünleşmesi misyonuna sahiptir. Başka bir ifadeyle çok kültürlü eğitim: bir ülkede var olan ya da olası gerginlikleri ve önyargıları azaltmak, farklı insan topluluklarının ortak yaşama tam olarak katılmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen eğitsel çalışmaları ifade eder (Coşkun, 2016: 37).

Gay (1994), çok kültürlü eğitimi tanımlarken bireylerin eğitim imkânından eşit oranda faydalandığı, farklı kültürleri tanıyan ve bu kültürlerle saygı duyan bireylerin yetişme sürecini tarif eder. Ayrıca farklı kültürlerle iletişim kurabilen bireylerin yetiştiği, kültürel farklılığa sahip bireyler için alternatif öğretim materyallerinin ve öğretim programlarının üretildiği, bireyin kendisini fark edebilmesini ve geliştirebilmesini sağlayan koşulların yaratıldığı eğitim ortamları olarak tanımlamıştır (Nayir, 2020: 772).

Bu bağlamda bir çok farklı tanımları yapılan çok kültürlü eğitim, sahip olduğu misyon açısından bütünsel manada değerlendirildiğinde *“insan haklarına saygılı olma, kültürel farklılıkları hoş karşılama, eğitimde fırsat eşitliği, kültürel çeşitliliği yansıtıcı eğitim ortamları düzenleme, farklı bakış açılarını ve fikirleri analiz etme öğelerinin ortak paydaşlar olduğu bir model”* olarak tanımlanabilir (Cırık, 2008: 29).

2.5.2. Kültürlerarası Eğitim

Küreselleşme ve yaşanan göç hareketleri sonucu farklı kültürler birbirlerine daha da yakınlaşmıştır. Farklı kültürlerle sahip olan bireylerin birbirleriyle sağlıklı ilişki kurabilmeleri ise karşılıklı bir kültürel kabul ediş ve ortak payda yaratarak bir ahenk yakalamaktan geçer. İşte bu noktada kültürlerarası eğitim devreye girmektedir. Kültürlerarası eğitim, farklı kültür ve inançlara sahip toplumların uyum içerisinde yaşamalarına katkı sağlayacak çözümler üretir. Farklı kültürlerin birbirini tanıyarak çok kültürlü ortam içerisinde birlikte yaşayabilmelerini amaçlamaktadır (Topçubaşı, 2016: 37). Zorel’e göre ise (2014: 98) Piage, kültürlerarası eğitimi tanımlarken örgün eğitim sürecinden farklı düşünerek *“hem farklı bir kültür içinde yaşamaya, hem de*

kendisine verilen görevleri yerine getirmeye, hem de görevini tamamladıktan sonra kendi ülkesine dönmeye hazırlamak” görüşünü ortaya koymuştur. Bu tanım, kültürler arası eğitimin sadece örgün eğitim ortamı özelinde öğrencileri ilgilendiren bir konu olmakla kalmayıp uluslararası faaliyetleri olan şirketler tarafından personel eğitimi özelinde de ele alınan bir konu olduğunu ortaya koymaktadır.

Farklı kültürel değerlerin birleşiminden oluşan ve bu farklılıkların bütüne dahil edilmesi süreci olan kültürlerarası öğrenme ve kültürlerarası eğitim, öğrenme ortamında bulunan tüm bireylerin karşılıklı olarak değer, inanç, davranış, dil, müzik, ahlâk, yazılı ve sözlü edebiyat, din, estetik gibi konularda uzlaşabilmesini, farklılıkların bir potada eritilebilmesini amaçlamaktadır. Ayrıca Kalyoncu’ya göre (2014: 6) interkültürel ya da kültürlerarası eğitimi kompleks bir öğrenme biçimi olarak düşünmek, yaratacağı etkiyi daha kalıcı kılarak toplumun tüm katmanlarını etkileyecektir. Kalıcı bir etki oluşturmak için kültürlerarası eğitimi alana özgü olacak şekilde (müzik, dil vs.) değil, bunun yerine bütüncül bir yaklaşımla kültürün tüm bileşenleriyle ele almak daha isabetli olacaktır. Bununla beraber farklı kültür ve kimliklere karşı hoşgörülü olmak

- ✓ Bireylerin kültürel miraslarına sahip çıkarak çoğulcu bir bakış açısına sahip olmalarını sağlamak
- ✓ Karşıt ve türdeş kültürleri anlayabilmek, tüm bu değerleri içselleştirebilmek
- ✓ Tarihsel süreçten, mekandan ve coğrafyadan, kültürden kaynaklı oluşan ön yargılardan kurtulmak
- ✓ Toplumsal kaynaşma sağlamak
- ✓ “Diğer” olana yönelik empati geliştirmek
- ✓ Ulusa ve kültüre zarar vermeden kültürel çeşitliliği muhafaza etmek
- ✓ Ortak ve üst kültürle sağlıklı bir şekilde bütünleşebilme şeklinde ifade edilebilecek kazanımlar da kültürlerarası öğrenme-eğitimin amaçları arasındadır (Küçük, 2011:240).

Bireyin sahip olduğu kültürün tüm bileşenleriyle değerli kabul edilip kabul görmesi, aidiyet duygusu besleyip uyum sağlaması durumu, eğitim ortamında müzik sanatının kullanılmasıyla daha da mümkün ve kolaylaştırıcı olabilecektir.

2.5.2.1. *Kültürlerarası Müzik Eğitimi*

Kültürlerarası müzik eğitimi ya da inter-kültürel müzik eğitiminin mutlak bir tanımı olmamakla birlikte Almanya özelinde müzik eğitimi sözlüğünde “başka

kültürlere karşı açık olma, esnek kültür ve dil kapasitelerinin eğitimini, göçmen çocuklarının kimlik gelişiminin desteklenmesini, Alman ve yabancı çocuklarının empati, dayanışma ve çatışmayı yönlendirme yeteneğinin gelişmesini amaçlayan eğitim” olarak tanımlanmaktadır (Kalyoncu, 2014: 1). Her ne kadar Almanya özelinde bu tanım yapılmış olsa da içerik boyutuyla değerlendirildiğinde tanımın evrensel bir niteliğe sahip olduğu düşünülebilir. Kültürlerarası müzik eğitiminin de yapılan bu tanıma paralellik gösterecek şekilde, söz edilen amaç ve öğrenmelerin müzik yoluyla kazandırılması süreci olarak tanımlanması pek de yanlış olmayacaktır.

Kültürlerarası müzik eğitimi uygulamalarına Almanya özelinde bakıldığında Kalyoncu süreci üç farklı evrede ele almaktadır. 1970’de başlayıp on yıllık bir süreci kapsayan birinci evrede Türk öğrenciler için içerik üretilmemiş, daha çok Türk öğrencilerin sunduğu örneklerle yetinilmiştir. Birinci evrenin sonlarına doğru bazı müzik ders kitaplarında halk türkülerine yer verildiği görülmüştür. Bununla beraber Türk okul şarkıları, Türk Halk Müziği enstrümanları ve ezan örneklerinin de bulunduğu çeşitli dinleti örneklerine yer verildiği görülmüştür. Fakat her iki kültürün müzikal özelliklerinin farklı olmasından ötürü, yapılan uygulamalardan beklenen sonuçlar elde edilememiştir (Kalyoncu, 2014: 3).

1980’li yılları kapsayan ikinci evrede ise etno-müzikoloji biliminin Türk müzik kültürüne yönelik çalışmalarından faydalanılmış, Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Sanat Müziği hakkında çalışmalar içeren kaynaklara başvurulmuştur. Sonrasında Türk ve Alman müzik kültürünün benzer ve farklı yönlerini araştıran, Türk müzik kültürünün kültürlerarası müzik eğitimi açısından ne ifade ettiğini ortaya koyan çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalara örnek olarak Merkt ve Klebe’nin Mehter Müziği, Türk Halk Müziği, Geleneksel ve Çağdaş Türk Sanat Müziği ile bu müziklerin Avrupa müzik kültürü ile hangi noktalarda birleştiğini ortaya koyan “*Deutsch-Türkische Musikpädagogik in der bundesrepublik*” çalışması gösterilebilir (Kalyoncu, 2014: 4). Kalyoncu Alman ve Türk müziğinin benzer özelliklerini ortaya çıkaracak çalışmalara derslerde yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu şekilde öğrencilerin dikkati çekilebilecektir. Önerilerin devamı olarak zurna ile obua, bağlama ile gitar gibi enstrümanların karşılaştırılabileceğinden söz edilmiştir. Ayrıca “zil” çalgısı konu edinilerek bu çalgının Avrupa’ya gelişinde Türk Mehter Müziği’nin etkisi olduğuna değinmenin faydalı olacağı ifade edilmiştir. Bununla beraber derslerde Batı Müziği’ne konu

olmuş Türk temalı eserlere yer verilmesi de kültürel yakınlaşmayı sağlayabilecektir denmektedir. Elbette bu örnekler sadece Almanya değil, çok kültürlü yapıya sahip diğer tüm ülkelerde müzik derslerinde uygulanabilmelidir. Bu tür çalışmaların özellikle göç deneyimi yaşayan göçmen çocukların gerek okula gerekse çevreye alışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmelidir.

Üçüncü ve son evre ise 1985 sonrası süreci kapsamaktadır. Çok kültürlülüğün artık toplumun tüm paydaş ve unsurları tarafından benimsenmesi gerektiğinden hareketle “yabancıların eğitimi” yerine “kültürlerarası eğitim” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlayıştan hareketle Almanya’da müzik eğitimi de ayrımcılığın ortadan kaldırılması, sosyal barış ve insan haklarına saygılı olunmasına yönelik hedeflerle yeniden şekillenmiştir. Elbette bu durum ancak her kültürün biricik ve değerli olmasının kabul edilmesiyle gerçekleşebilecektir. Her müziğin kendine has şartlarda gelişip şekillendiği, kendine ait özellikler barındırdığı, kendilerine ait ifade biçimlerinin olduğu vurgulanmalıdır. Yine Kalyoncu’nun ifadesiyle Merkt (1993), *“Önemli olan müziğin basit ya da karmaşık, güzel ya da çirkin olması değil, “değişik kültürlerle mensup insanların kendi yaşam koşulları içerisinde enerjilerini ve yeteneklerini sanatsal-müziksel alana nasıl aktardıkları, ona nasıl bir ifade kazandırdıklarıdır”* şeklindeki ifadesiyle her toplumun müziğinin değerli olduğu, kendi içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Merkt ayrıca kültürlerarası müzik eğitimini çeşitli aşamalara ayırmıştır. Bu aşamaları sıralamak gerekirse;

- ✓ Öncelikle ilgili müzik kültürünün ses sistemi, müziksel parametrelerinin yapılanması, müzik türleri ve onların işlevleri araştırılıp, sağlam bir bilgi temeli elde edilmelidir. Böylece yanlış anlaşılmalara önüne geçileceği gibi, acemice uygulamaların da önüne geçilmiş olacaktır.
- ✓ İkinci aşamayı farklı müzik kültürlerinden kesitlerin seçilmesi oluşturur. Seçilen bu kesitlerin içerisinde hem yabancı hem de Alman çocuklarına hitap edecek ve iki kültürde de benzerlik gösterecek noktalar bulunmalıdır. Böylelikle her iki taraf için de kolay bir giriş imkanı sağlanmış olabilir ve benzerliklerden yola çıkıp farklı özelliklerin öğrenilmesine geçilebilir.
- ✓ Kültürler arası müzik dersinde müzik dinlemek yerine müzik yapmayla başlanmalıdır. Öğrencilere, kültürlerle göre özgün şekillenmiş müzikal materyali kendi deneyimleri yoluyla tanıma imkanı sağlanmalıdır. Bu,

başlangıç yıllarında önyargılardan ötürü yaşananların tekrarını önleyebileceği gibi her iki tarafın da kendi müziksel anlayışının arkasına sığınmasını engelleyebilir.

- ✓ Birlikte müzik yapmayı, konu üzerinde düşünme ve tartışma takip etmelidir ve burada temel metot olarak kültürler arası karşılaştırma alınmalıdır. Merkt (1993), karşılaştırma konularının ilk etapta çalgılarla ve şarkılarla ilgili olmasını önermektedir.
- ✓ Yine müzik yapma aracılığı ile ilgili kültür keşfedilmeye, tanınmaya çalışılmalıdır. Şarkı metinlerinin içerikleri yoluyla toplumun yaşam biçimi ve gelenekleri konu olarak alınabilir.
- ✓ Müzik yapmayı müzik dinleme takip etmelidir ve işlenecek örnekler yine bilinenden bilinmeyene doğru seçilmelidir. Böylece adım adım yeni dinleme alışkanlıkları geliştirilebilir.
- ✓ Böyle bir yol izlenerek, öğrencilerde okul içinde ve dışında sosyal davranış değişiklikleri beklenmekte, onlarda diğer müzik kültürleri karşısında açıklık, empati, dayanışma, kaynaşma yeteneğinin gelişmesi ve bu yolla ayrımcılığın ve ırkçılığın ortadan kaldırılmasına katkı sağlamak hedeflenmektedir (Kalyoncu, 2014: 5-6).

Almanya örneğinden hareketle kültürlerarası müzik eğitimi uygulamalarının devletler aracılığıyla bir bütünleştirme aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Göç eden toplulukların göç ettikleri kültür ile bütünleşebilmelerinde kültürel paylaşımların ve etkileşimlerin etkinliği yapılacak deneysel çalışmalarla ortaya konabilecektir. Yine Kalyoncu'ya göre müzik öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinde yaşayacakları kültürlerarası deneyim, onların kültürlerarası müzik eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlayarak müzik eğitiminde kullanacakları yöntem ve içeriklerin seçimine yönelik farklı bir bakış açısı oluşturabilecektir (Kalyoncu, 2014: 6).

2.6. Sosyal Bir Sistem Olarak Eğitim ve Müzik Eğitimi

Sosyal bir sistem olarak görülebilecek olan eğitim sistemi, kamusal alanda oluşabilecek ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde düzenlenmiştir. Bireyin ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve kazanımların aktarılabilmesi için uygun koşulları barındıran,

bir program dâhilinde gerçekleşen eğitim, çok boyutlu bir arka plana sahip bir sistem olma özelliği taşımaktadır. Kültürel aktarım aracı olmasının yanı sıra ekonomik, sosyal, tarihi, psikolojik, sosyolojik olarak toplum üzerinde derin etkiler yaratabilecek politikaların da bir nevi temellendirildiği, politika üreticilerin yetiştirildiği bir sistem olma özelliği taşımaktadır. Kahyaoğlu (2010: 148) Liberman, eğitim olgusunun çeşitli işlevlere sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu işlevler entellektüel gelişimi hızlandırma işlevi, bir mesleğe hazırlama işlevi ve kültürel iletişimin sürekliliğini sağlayabilme işlevi olarak çeşitlendirilmektedir.

Küreselleşme ve hızla yaşanan sosyal değişimle beraber içinde yaşanılan çağ bir tüketim çağına dönüşmüştür. Bu da beraberinde insanları bireysel düşünme ve yaşamaya, dejenerasyona doğru sürüklemektedir. Eğitim sistemi içerisinde entellektüel eğitimin ön plana çıkarılarak duygusal eğitimin ötelenmesi de bu durumun ortaya çıkma nedenleri arasında sayılabilir. Öğrencilerin ders başarısına odaklanarak toplum ve aile tarafından popüler kabul edilen mesleklere yönelmeleri, bu meslekler içerisinde sanatla ilgili olanları daha az değerli kabul edip yönelmeyi tercih etmemeleri, duygusal eğitimlerinde bir boşluğun ortaya çıkmasına ve yukarıda söz edilen olumsuz insan profilinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bireylerin manevi değerlerden uzaklaşarak akılcı düşünme ve yaşamaya yönelmesi, hatta pragmatist düşünme ve bunu bir yaşam tarzı haline getirme durumlarının endişe verici olması nedeniyle politika üreticiler bu olumsuz durumu eğitsel süreçlerle ortadan kaldırmayı hedeflemişlerdir. Bu nedenle Kahyaoğlu'na göre bireyde estetik gelişimle bir anlamda insanın içten dışa doğru şekillendirilmesi ve bunun için de güzel sanatlar eğitimine ağırlık verilmesi gerekliliğinden hareketle, müzik eğitimi bir alt disiplin olarak eğitim programlarına yerleştirilmiştir. Müzik eğitimi ile ulaşılmak istenilen hedefler en genel manada bireyden başlayarak topluma uzanan bilinçli, duyarlı, kültürleşmiş, kendi kültüründen hareketle evrensel kültürden haberi olan, sevgiyi saygıyı öğrenmiş, iyiyi güzeli doğruyu arama çabası içerisinde olan bireyler yetiştirmek ve bu bireylerin olumlu özelliklerini toplum geneline yansıtmaktır (Kahyaoğlu, 2010: 149).

Bireysel ve toplumsal beklentilerin karşılanabilmesi, bunun için gerekli olan tüm özelliklerin kazandırılabilmesi için oluşturulan eğitim sistemi içerisinde bu amaca hizmet etmesi için farklı alt disiplinler bu sisteme entegre edilmiştir. Bunlardan biri de müziktir. Uçan (1999), müzik eğitimini bir süreç olarak tanımlarken “bireye

kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli bir müziksel davranış kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme süreci” ifadesini kullanmıştır (Kahyaoğlu, 2010: 149). Müziğin “sanat ve estetik” kavramından ayrı düşünülmeyeceği bir gerçektir. Öyle ki insanın biyopsişik, toplumsal, kültürel ve ekonomik gereksinimleri içerisinde güzel olanın karşılığı olan “estetik” kavramı ve bu kavrama olan ihtiyacı belirten estetik gereksinim oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Estetik ihtiyacının karşılanmasında ve kişilik kazanma sürecinde ise müzik ve sanat eğitimi belirleyici bir rol üstlenmektedir (Uçan, 1996: 5).

Uçan (1996: 21) müziğin insan yaşamındaki işlevlerini beş ana boyutuyla ele almıştır. Bunlar:

- ✓ Bireysel işlev; Bireyin dengeli, doyumlu, sağlıklı, başarılı ve duyarlı olması yönünde bireyde olumlu izler bırakması.
- ✓ Toplumsal işlev; Bireyle toplum arasındaki tanışma, anlaşma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği oluşumunda rol oynaması
- ✓ Kültürel işlev; Kültürü arttırıcı, aktarıcı, yaşatıcı ve zenginleştirici rol oynaması.
- ✓ Ekonomik işlevler; Arz-talep, üretim, dağıtım-tüketim ilişkilerini düzenlemesi.
- ✓ Eğitimsel işlev; Sözü edilen tüm işlevlerin düzenli, sağlıklı, etkili, verimli ve yararlı olmasını sağlamaya dönük müziksel öğrenme ve öğretme faaliyetlerini kapsaması şeklinde ifade eder (Kahyaoğlu, 2010:149).

İşlevsellik bağlamında değerlendirildiğinde müzik olgusunun oldukça çeşitlilik barındırdığı bu verilerle ortadadır. Eğitsel boyutuyla ele alındığında ise müzik derslerinin belli hedefleri ve amaçları bulunmaktadır. MEB’in 2018 yılı Müzik Dersi Öğretim Programı’nda özel amaçları şu şekilde belirtilmiştir:

Öğrencilerin;

- ✓ Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek
- ✓ Duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmelerine imkân sağlamak

- ✓ Yaratıcılığını ve yeteneğini müzik yoluyla geliştirmek
- ✓ Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası müzik türlerini tanıyarak farklı kültürlerle ait öğeleri zenginlik olarak algılamasını sağlamak
- ✓ Müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak
- ✓ Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek
- ✓ Müzik ile ilgili çalışmalarda bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını sağlamak
- ✓ Bireysel ve toplu olarak nitelikli farklı türlerde şarkı dinleme ve söyleme etkinliklerine katılımlarını sağlamak
- ✓ Müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek
- ✓ İstiklâl Marşı başta olmak üzere marşlarımızı özüne uygun olarak seslendirmelerini sağlamak
- ✓ Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek
- ✓ Millî birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmalarını sağlamak
- ✓ Atatürk'ün Türk müziğinin gelişmesine ilişkin görüşlerini kavramak amaçlarına ulaşmalarının sağlanması şeklinde sıralanmaktadır.

Bu amaçların sağlıklı nesiller yetiştirme noktasında gerekliliği su götürmez bir gerçektir. MEB'in müzik eğitim programıyla birey ve dolayısıyla toplum üzerinde yaratmayı hedeflediği değişim Eflatun'un müzikle ilgili düşünceleriyle paralellik göstermektedir. Eflatun müziğin insan yaşamındaki olumlu etkilerini ifade ederken, gerek yönetenler gerek yönetilenlerin ve dolayısıyla toplumun kendisinin ruh sağlığının müzik eğitimine bağlı olduğuna dikkat çekmiştir. Bu düşüncesinden hareketle müzik eğitimin birey ve toplumun eğitiminin temeli olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca Eflatun, bireyin eğitimini vücut ve ruh eğitimi olarak ele almış, vücut eğitimini jimnastik olarak nitelendirirken ruh eğitimini ise müzik ile ilişkilendirmiştir (Kahyaoğlu, 2010: 150).

2.6.1. Göçmenlerin Uyum Süreçlerinde Müzik Eğitiminin Yeri

İçerisinde hümanizmi barındıran sanat ve müzik, bireylerin gelişim

süreçlerinde güzel bakmayı ve güzel görmeyi sağlayacak bir bakış açısı kazandırmaktadır. Müzik eğitimi bireyde duygudaşlık kurma davranışı geliştirdiği gibi, hoşgörü, doğa, insan ve hayvan sevgisi gibi evrensel insani değerlere sahip olmanın önemini müzik yoluyla aktarma işlevi görür.

“Müzik eğitimi en temel süreçten başlayarak insanın insana ve içerisindeki tüm unsurlarıyla doğaya sevgi duyarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. İnsanın manevi yönünü ifade eden ruh güzelliğini, duygu dünyasının dışı vurulmasına düşüncelerini korkusuz ve yüreklice dile getirmesine yardımcı olmaktadır. Müzik eğitimi, diğer tüm sanat dallarında olduğu gibi bireyin insanlara sevgi, dostluk, kardeşlik duyguları ile yaklaşmasını sağlar. Genelde sanat eğitimi, özelde ise müzik eğitimi almış olan bir birey, doğada bulunan tüm varlıklara hoşgörülü ve sevgi dolu davranacaktır” (Şişman, 2017: 203).

Göçmenlerin göç ettikleri mekanlarda yaşadıkları en büyük sorunların başında bütünleştirme problemi gelmektedir. Bu uyum sorunu göçmen kaynaklı olabildiği gibi karşılaştığı yeni kültürün öznesi olan ev sahibi toplum da olabilmektedir. Etnik, dinsel ve kültürel farklılıklar beraberinde nefret söylemlerini getirebilmekte, göçmenlere yönelik yabancı düşmanlığı yaratabilmektedir. Toplumsal uyum açısından olumsuz sonuçlara evrilebilecek bu durumun önlenmesi ise kültürel paylaşım içeren eğitsel süreçlerle sağlanabilir. Göç eden ve göç alan her iki toplumun kendi kültürel ürünlerini çeşitli yöntemlerle birbirinin ilgisine sunması, ortak bir payda yaratmanın yanında uyum süreçlerine de olumlu katkı sağlayacaktır. Kültürel aktarım ve paylaşımın sağlanması için gerekli koşulların sağlanması da kurumlar arası işbirliklerinin yanı sıra bir devlet eğitim politikası olarak benimsenmelidir. Devletin eğitsel, sanatsal ve politik stratejiler belirlerken ülke çıkarlarını düşünerek insanı merkeze alması hem o ülkeye prestij sağlayacak hem de göçmen halk ile yerel halkın sosyal uyumunu iyileştirecektir (Alpagut ve Tecimer, 2017).

Dünya’da yaşanan küresel nüfus akışları toplumların kültürel çeşitliliğini ve doğal olarak devletlerin eğitim politikalarını etkilemektedir. Bunun bir örneği Avrupa’da yaşanmıştır. 1960’lardan itibaren sömürge sonrası Avrupa’da sosyal dokunun değişmesi Avrupa müzik eğitiminin değişiminde lokomotif etkisi yaratmıştır. Bu durum neticesinde Avrupa’daki müzik eğitiminin içerisine yabancı müzik öğeleri dahil edilmiş ve kültürel bir sentez ortaya çıkmıştır. Türkiye özelinde bu duruma bakıldığında yabancı müzik kültürlerinin müzik eğitimine dahil edilmesinden ziyade Anadolu’nun kendine özgü yerelliği ekseninde hareket edildiği görülmektedir (Alpagut ve Tecimer, 2017). Güncel müzik müfredatı incelendiğinde

yerel müzik kültürünün yanında Batı müziğinin de ele alındığı görülmektedir. Bu değişimin en önemli nedeni ise cumhuriyet devrimiyle beraber yaşanan dönüşüm ekseninde Türk Müziği'nin evrenselleşmesine yönelik atılan adımlardır. Cumhuriyet döneminde Türk beşleri olarak bilinen önemli müzik insanlarının Batı müziği formunda eserler ortaya koyması, opera, konçerto, senfoniler bestelemeleri Türk Milli Eğitim Müfredatını da etkileyerek bu değişimi tetiklemiştir. Şu da unutulmamalı ki bu durum yaşanırken yerel kültür ekseninde hareket edilmiş, Türk Müzik Kültürü'nün otantikliği üzerine yeni müzik anlayışı inşa edilmiştir.

Müzik eğitimi yoluyla bireylerde müzik kültürü oluşturarak farklı kültürlerin müziklerini tanıma olanağı sunulması, farklı kültürlerle saygı duymayı ve böylece göçmenlerin bütünleştirme sürecine de katkı sağlar. Bu duruma örnek olarak 2018 10. Sınıf Müzik Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan şu ifade gösterilebilir: *“Bireylerde müzik kültürünü geliştirebilmek için onlara önce yaşadıkları coğrafyadaki müzik kültürünü daha sonra da farklı coğrafyalardaki müzik kültürlerini tanıtmak gerekir. Böylelikle bireylerin müzik yoluyla farklı kültürleri tanıması ve o kültürlerle ait nitelikli müzik dinleme alışkanlığı kazanması sağlanır. Dünya müziklerinden örnekler dinletilirken diğer ulusların müziklerine ve sanatçılarına saygı duymanın gerekliliği vurgulanır”* (Akbulut, 2018: 120). MEB'in müzik eğitiminde bu anlayışa yönelmesi “farklılıklara saygı” ve “yöresellikten evrenselliğe” ilkesiyle yakından ilgilidir. Aslında bir anlamda değişime açık olmayı da ifade eden bir durumdur. Öyle ki Anadolu coğrafyasındaki kültürel çeşitlilik bu anlayışı haklı ve gerekli kılmaktadır. Yine 10. Sınıf öğretmen kılavuz kitabında şu ifadeye yer verilmiştir: *“Farklı inançlara saygı duymak ve anlayış göstermek insan olmanın gereğidir. Kültürler, medeniyetler, inançlar sayesinde insanlar hayata farklı pencerelerden bakarlar. Ancak bu bakış diğer insanları ötekileştirmeyi gerektirmez. Anadolu coğrafyasında yüzyıllar boyu engin hoşgörü anlayışıyla farklı din ve mezhepten insanlar bir arada uyum içinde yaşamıştır. Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli'nin anlayışı ve örnek yaklaşımı bu hoşgörüye temel oluşturmuştur. Temeli yüzyıllar önce atılan Anadolu'daki kültürel zenginlik ve çeşitlilik birçok ulusa da örnek olmuştur”* (Akbulut, 2018: 113). Bu ifade eğitim ortamlarında pratik olarak yer bulduğunda göçmenlerin toplumsal kabul edilişlerinden ötürü aidiyet duygusu hissetmeleri kaçınılmaz olacaktır. Bununla beraber müziğin toplumsal işlevi de göçmenlerin uyum süreçlerinde göz ardı

edilemeyecek önemli bir etki yaratabilecektir. Öyle ki Kahyaoğlu'na göre Şenocak, müziğin bireyin toplumla yakınlaşmasını, kaynaşmasını, dayanışmasını sağladığı gibi bireyin farklı toplum ve kültürlerle de benzer şekilde ortak bir payda oluşturup aynı etkiyi yaratma işlevine sahip olduğunu savunmuştur. Bu nedenle müziğin toplumsal işlevinin çok iyi analiz edilerek müzik eğitimi aracılığıyla bu işlevin etkili ve sağlıklı bir biçimde yaratılabilmesi için gerekli adımların atılması gerekliliğine vurgu yapmıştır (Kahyaoğlu, 2010:150).

Müzik eğitiminin göçmenlerin uyum süreçlerine bir başka etkisi de dil öğrenme boyutundadır. Göçmenlerin uyum süreçlerinde dil problemi, aşılması en güç sorunların başında yer almaktadır. Şarkı öğretimi ve koro çalışmaları dil kullanımı gerektirdiğinden, okullarda eğitim gören göçmen öğrencilerin müzik yoluyla dil öğrenme becerilerinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Fakat bu durumun da kendi içinde bazı zorlukları görülmektedir. Öğretmenin dil problemi, göçmen öğrencinin uyum konusundaki eksiklikleri, kültürel farklılıklar ve seviye farklılıkları gibi nedenlerden ötürü müzik aktivitelerinin gerçekleşmesinde verimlilik düşebilmektedir. Göçmen öğrenciler için ayrı sınıf ortamlarında etüt çalışmalarının düzenlenmesi ile dil öğrenmeye katkı sağlayacak bu gibi müzik aktivitelerinin verimliliği ve niteliğinin artırılması sağlanabilecektir (Alpagut ve Tecimer, 2017).

2.6.2. Göçmen Öğrencilerin Müzik Derslerine Katılma Davranışları

Müzik dersleri içerik olarak gerek ilköğretim gerekse ortaöğretim kademelerinde 4 farklı kazanım alanı üzerine oluşturulmuştur. Müzik öğretim programında dinleme-söyleme, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürü olarak belirlenen bu kazanımlar kendi içerisinde çeşitli etkinlikler barındırmaktadır. Bu kazanımlar içinde nota öğretimi ve teorik bilgilerin öğrenciler tarafından pek ilgi görmediği görülmektedir. Bu durum göçmen öğrenciler için de farklı değildir. Mülteci çocuklar müzik derslerinde özellikle ritim çalışmaları, ortak şarkı söyleme etkinlikleri ve orff çalgılarının kullanılması şeklinde yapılan uygulamalı derslerde daha istekli katılmaktadırlar. Ayrıca bu şekilde işlenen derslerde mülteci öğrencilerin sınıftaki arkadaşlarına yönelik uyum sağlama davranışlarının da kayda değer ölçüde pozitif yönde olduğu ifade edilmektedir. Fakat aynı ilgi ve isteğin teorik olarak işlenen konularda gösterilmediği gözlemlenmiştir. Bununla beraber Alpagut ve Tecimer çalışmalarında müzik öğretmenlerin şarkı

öğretiminde popüler şarkıları tercih ettiklerini gözlemlemişlerdir. Bu duruma karşılık farklı kültürlere ait olup Türkçe uyarlaması yapılan şarkıların sınıf ortamında paylaşılmasının gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Bu şarkıların birçok örneği olmakla beraber Erkin Koray'ın seslendirdiği “Şaşkın” şarkısı, “Ada Sahilleri” şarkısı veya popüler şarkılardan Deniz Seki'nin de seslendirdiği “Böyle gelmiş böyle geçer dünya” isimli şarkılar örnek olarak gösterilebilir. Bu şarkıları ritmik olarak Arap Müziği'nin ritimsel özelliklerini barındırması, coşkulu bir tempo ve melodik yapıya sahip oluşu ve daha da önemlisi Suriyeli göçmenlerin kendi dillerinde de dinledikleri şarkılar oluşu, onların dikkatlerini çekerek güdülenmelerini sağlamıştır. Bu şarkıların göçmen öğrencilerin dikkatini çekebileceği, kültürlerarası ortak şarkı öğretiminin müzik derslerinde kullanılmasıyla göçmenlerin çevreleriyle daha uyumlu bireyler haline gelebilecekleri savunulmuştur (Alpagut ve Tecimer, 2017).

2.7. Etnomüzikoloji ve Göçmenin Müziği

Etnomüzikoloji disiplinini ele almadan önce “etno (etnik)” ve “müzikoloji” kavramlarını açıklamak, bu disiplini anlayabilmek açısından faydalı olacaktır. Etnik kelimesinin kökenine bakıldığında kavim, ulus anlamı taşımaktadır. Bununla beraber bireyin geldiği kökene işaret ederek ırk veya bölgeyi refere eden yerel kültür veya kültürlere atfedilmektedir (Demir, 2019). İlk kez 1953 yılında Amerikalı Sosyolog David Riesman tarafından kullanılan “etnik” kavramı siyasi bir anlam barındırmaktadır. Özellikle coğrafi keşiflerin sonrasında Afrika'nın sömürgeleştirilme sürecinden ötürü büyük ölçekli toplu göçler gerçekleşmiştir. Bu göç hareketliliğinde daha yoğun olma niteliği taşıyan uluslararası göç hareketleri sonucunda ulus-devletlere yerleşen göçmenler azınlık konumunda yer almışlardır. Bu durumun yarattığı siyasi, kültürel ve ekonomik problemlerin sonucunda ise özellikle Avrupa'da azınlık statüsüne sahip göçmenleri nitelendiren “etnik-etnisite” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bununla beraber Göka etnisiteyi, “*doğuştan getirilen 'verili' bir durum, bireylerin aidiyet duyguları ile kabul ettikleri, genetik yollarla nesiller arası sürekliliği sağlayan, ortak noktaları aynı dili, gelenekleri canlı tutan, topluluk oluşumunda temel olan ritüelleri eksen alan toplumsal organizasyon*” olarak tanımlamaktadır. Ona göre etnisite kavramı olarak tarihsel paylaşım, kökene ait olan mitoloji ve geleneklerin oluşumunda ortak bir ataya sahip olmayı barındırır (Yanık, 2013: 230-231).

Müzikoloji ise müziği bilimsel açıdan ele alıp inceleyen bir bilim dalıdır. Batı Sanat Müziği'nin tarihi, besteleme ve öğretme metotlarını kapsayan müzikoloji bilimi, sömürgecilik faaliyetleri, farklı coğrafyalara hükmetmek ve yayılmacı politikalar üretmek için fetihler yapılması sonucunda alan genişlemesi yaşamıştır. Keşfedilen yeni yerlerde toplulukların sahip oldukları farklı kültürlerle yaşanan karşılaşma , “ben” ve “öteki” ekseninde sanatın birçok dalına yansımış, bu yansımadan müzik sanatı da nasibini almıştır (Güven, 2018: 71).

Endüstri devrimi sonrası özellikle Avrupa'da dönüşüm yaşayan sosyal ve sınıfsal yapılanmaların yansımaları sonucu sosyal ve beşeri bilimlerin kurumsallaşma sürecine girmiştir. İngilizlerin “öteki” olarak adlandırılacak olan sömürge halklarını yönetmeye yönelik politikaları, Almanya'nın uluslaşma sürecinde halk kültürlerini bir araç olarak kullanmaları, kültürel çalışmaların politik amaçlar etrafında yönlendirilip şekillendiğini ortaya koymaktadır. Yine benzer şekilde Amerika yerlilerinin kültürlerinin araştırılması da Avrupa'da uygulanan bu politik kültürel stratejiye paralellik göstermektedir. Yaşanan bu süreç antropoloji disiplininin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Kültürel süreçleri inceleme konusu yapan antropoloji disiplininin içerisinde kültürün önemli bir ögesi olan müziğin anlaşılması, tanınmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu durum da müzik olgusunu özel bir araştırma konusu yapmış ve etnomüzikoloji disiplininin doğuşunu sağlamıştır (Güven, 2018: 71-72).

Etnomüzikolojinin göç ile ilk teması II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanmıştır. Savaş sonrası yaşanan göç hareketleri toplumlar üzerinde din, etnisite ve kimlikler bağlamında değişim ve dönüşümlere neden olmuştur. 1950 sonrası yaşanan insan hareketliliğinin küreselleşen dünyaya yönelik ve kitle iletişim-haberleşme araçlarının gelişmesinin de etkisiyle 1970'li yıllardan itibaren göç olgusu etnomüzikolojinin ilgi alanı içerisine girmiştir. Farklı etnisiteye ve kültüre sahip olup göç ettikleri yerlerde yerleşik hale gelen göçmen toplulukların müzik üretimleriyle ilgilenen etnomüzikoloji diğer bir deyişle göçmenin yani “öteki”nin müziğiyle ilgilenir (Öğüt, 2019: 127).

Göçmen toplulukların müzikleri, onların yerleşik olarak yaşadıkları yerin yerel müzik kültürü ile kendi yerel müziklerinin bir etkileşimi ile çeşitli değişim ve dönüşümler yaşayabilmektedir. Bu etkileşim yeni müzikal stillerin ortaya çıkmasına neden olabilmekte, sentez bir müzik ürünü yaratabilmektedir. Etnomüzikolojinin

odağında göçmenin müziğinin olduğu düşünüldüğünde, göçmen toplulukların beraberinde getirdikleri kendi yerel müzik kültürlerinde göç sonrası yaşanan değişim, dönüşüm veya yeniden üretimlerinin sürecinin müzikologlarca çalışma konusu olması kaçınılmazdır. Köken müzik kültürün yeni müzik kültürüyle karşılaşma sonrası yaşanabilecek olan değişim ancak süreçle gerçekleşebilmektedir. Transit göç özelinde düşünüldüğünde göçmenlerin transit göç noktası olarak kullandıkları ülkelerde geçici kalacak olma düşünceleri, kendilerini misafir olarak görmeleri gibi nedenler yerel halk ile yeterince temas kuramamalarına neden olmaktadır. Geçici olmanın ya da yeterince kalamamanın yarattığı müzikal iletişimsizlik her iki müzik kültür açısından yeni müzikal stillerin üretimini de kısıtlayarak müzikoloji disiplininin bu konuda çalışmalar yapmasını sınırlandırabilmektedir (Öğüt, 2019: 129).

Etnomüzikolojik araştırmalarda araştırmacıların vatandaşları oldukları ulus devletlerin etkisinde kalmamaları esastır. Schiller, araştırmacıların göç olgusuna ilişkin düşünme biçimlerinin ulus devletlerin çıkarlarıyla şekillenmesi sonucunda “metodolojik milliyetçilik” olarak tanımlanan durumun ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca araştırmacıların yerli toplum ile göçmen toplulukların barındırdığı kültürel çeşitliliği, toplum içerisinde yer alan sosyal sınıfları göz ardı etmelerinin de bir eleştiri konusu olabileceği düşünülebilir. Farklılık temelli hareket edilmeyen, ulus kimlik ve kültürleri homojen veya etnik olarak tanımlayan araştırma pratiklerinin “genel kabullerin” etkisinde kalacağı, bunun ise araştırmacının kavramsal çerçevesini sınırlandırabileceği ifade edilmektedir (Öğüt, 2019: 536). Öğüt, araştırmalarda araştırmacının düşünümseellik (reflexivity) ilkesiyle hareket etmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. 1969 yılında Amerikalı antropolog Bob Sholte tarafından gündeme getirilen özdüşünümseellik kavramı; sosyal bilimsel paradigmanın ideolojik izler taşımaması gerektiğini, araştırmacının kendi ön kabullerini yazılarında dile getirdiği, araştırmanın konusu olan “öteki”nin araştırmacı tarafından temsil edildiği çalışmaların gerekliliğini ön plana çıkarır. Daha basit bir ifadeyle; özdüşünümseellik “kendine geri dönme, kendi üzerine düşünme” olarak açıklanabilir (Öğüt, 2019: 534).

Etnomüzikoloji bilimi, ortaya çıktığı dönemde kavramsal olarak müzik antropolojisinin yerine kullanılmıştır. Çalışma odağına ise henüz sanayileşmemiş, bir anlamda üçüncü dünya ülkeleri olarak nitelenebilecek ülkelerin keşfedilmemiş müziklerini, başka bir ifadeyle “uzaktaki ötekinin müziğini” konu edinen

etnomüzikoloji, inceleme konusu yaptığı müziği tüm kültürel unsurlarıyla birlikte ele almaktadır. Güven'e göre Seeger "The New Grove Dictionary of Music and Musicians" ansiklopedisinde, etnomüzikolojinin esas olarak, Avrupa Sanat Müziği'nin sınırları dışında kalan, sözlü geleneklerle yaşayan müzik, müzik aletleri ve danslarını ifade ettiğini belirtmiştir (Güven, 2018: 74-75).

Diaspora ve uluslaşırılık kavramları göç ve müzik konusunda teorik açıdan en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Öyle ki müzik ve göç konusundaki kaynakların 2000'li yıllardan itibaren genişleyip çoğalması, diaspora kavramının bir paradigma olarak göç ve müzik alanındaki çalışmalara dahil edilmesiyle başlamıştır. Diaspora topluluklar, anavatanla sürekli etkileşim halinde olup sosyo-politik süreçlere aktif olarak katılmakla beraber ülkelerine geri dönme eğilimindedirler. Ayrıca diaspora topluluklar sadece tek bir bölge yerine farklı bölgelerdeki çoklu bağlantıları ifade ederken göçmen topluluklar kavramı ise ana vatan ile göç edilen yerdeki bağlantıya vurgu yapar. Bununla beraber, diaspora toplulukların kültürel davranışlarının iki boyutuyla incelemesi gerektiğini savunur. Bunların ilki kimlik özelinde davranışlar iken, ikincisi ise yerleşik olarak yaşadıkları yerdeki yerel topluluklarla ilişki kurma, müzakere etme davranışlarıdır. Birinci davranış biçimi kolektif hafızaya ve sahip olunan köken kültürün devamlılığını sağlamaya yönelikken, ikinci davranış ise müzikal etkileşimin yaşandığı, bu etkileşim sonucunda yeni müzikal eserlerin üretildiği bir dönüşüm ve sentez sürecine işaret etmektedir. Diğer bir deyişle her iki kültür arasında müzik kültürü özelinde bir benzeşim, değiş-tokuş sürecini ifade eder (Öğüt, 2019: 129-130).

Uluslaşırılık kavramı, 1970 sonrasındaki süreçte sermayenin dünyadaki hareketlerini açıklamak için ortaya atılmıştır. Uluslaşırılık, ulusal sınırların ötesine taşan fikirleri, siyasi kurumları, insanları nitelemeyi ve sınırların artık bir öneminin olmadığına dikkat çekmeyi amaçlar. Uluslaşırılık kavramının müzik boyutunda bir örneği olarak Irak-Keldanileri verilebilir. Keldânî göçmenler arasında oluşturulan uluslararası göçmen ağları aracılığıyla farklı bölgelerdeki topluluk üyeleri arasında müzikal bir evren oluşturulmuş olduğu görülmektedir (Öğüt, 2019: 131-132).

2.8. Müzik Sosyolojisine Kısa Bir Bakış

İlk kez XIX. yüzyılın başlarında Auguste Comte'nin ortaya attığı ve kısaca "toplum bilim" olarak bilinen sosyoloji bilimi, insan toplumlarının yapısını, farklı toplumlarla olan ilişki biçimlerini, toplumsal grupların örgütlenme biçimleri ile

toplumun içerisinde yer alan bu grupların bireysel davranışlar üzerindeki etkisini inceleyen bir disiplindir. Sosyoloji disiplini içinde bir alt disiplin olarak konumsallaşarak kendine yer bulan müzik sosyolojisi ise; toplumların müzik yaşantısını, o toplum içerisinde varlık gösteren müzik kurumları ile bu kurumların birbirleriyle olan ilişki ve etkileşimlerini inceler. Müzik sosyolojisi, müziğin toplumsal işlevine yönelik gerekli arka planın oluşturulması ve ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik cevap arama sürecini içerir (Kahyaoğlu, 2010: 147).

Kavram olarak çoğulluğu içeren sosyoloji ve özelinde müzik sosyolojisi müziğin toplumsal kullanım pratiklerini çalışma odağına alarak hem müziğin üretim sürecini irdelemekte, hem de sosyo-kültürel ve ekonomik olarak oluşan toplumsal tabakaların müzikal tercihleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Sosyoloji ve müziğin bir araya gelmesiyle müziğe ilişkin tutum ve davranışları içeren bir disiplin olarak ortaya çıkan müzik sosyolojisi özelinde her bir müzikal ifade, özgün bir toplumsal deneyime dönüşmektedir (Güven, 2018: 70-78).

Adorno, müzikle ilgili “*yabancılaşma, şeyleştirme, dinlemede gerileme, müziğin fetiş karakteri ve sahte bireyselleşme*” gibi kavramlar üreterek müzik sosyolojisinin akademik kimlik kazanımında en önemli isim olmuştur. Bununla beraber “*uzman dinleyici, kültür tüketicisi, caz hayranı, duygusal dinleyici*” şeklinde kategorize ettiği müzik dinleyicisi profilleriyle “*müziğin toplumsal alanda kolektif ve bireysel davranış, dışavurum ve edimler*” olarak incelenebileceğine dair kanıtlar sunarak müzik sosyolojisinin içeriğini de şekillendirmiştir. Böylece alana özgü ele alınabilecek konuların çeşitliliğinin fark edilmesini sağlamıştır (Güven, 2018: 79).

2.9. Bellek, Müzik ve Travmatik Anlatı

Nörolojik olarak tıp literatüründe de kullanılan bellek kavramının sosyal bilimlerde çalışmalarında taşıdığı anlam farklıdır. Fransız Sosyolog Maurice Halbwachs tarafından 1920’de literatüre kazandırılan “bellek” kavramı, sosyal bir olgu şeklinde ele alınmakla beraber, bireysel olarak oluşmanın ötesinde daha çok kolektif etkileşimlerle, toplumsallığın belirleyiciliğini ifade eder. Halbwachs, bireyin sosyal gruplarla kurduğu iletişim ve etkileşimlerin bireyin bellek oluşumunda belirleyici olduğunu söyler. Bireysel yaşam deneyimlerinin bellek oluşumunda tek başına yeterli olmadığını da vurgular (Öğüt, 2019: 138).

Bellek ya da diğerk adıyla hafıza kavramı, müzik bilimleri veya etnomüzikolojik bilimsel çalışmalar özelinde göçmenlerin müzik kültürlerinde, müzikal üretim ve müzikal ifadelerinde göç sonrası sürece odaklanır. Köken kültürden göç ile getirilen müziğin göç devinimi sonrasında yeni müziklerle etkileşime girmesi sonucu bazı değişimler yaşaması kaçınılmazdır. Etkileme ve etkilenme şeklinde yaşanan bu değişim özelinde müziğe yönelik bilimsel çalışmalarda bellek kavramı içerisinde araştırılma konusu yapılması bellek kavramı açısından anlaşılır olacaktır. Göçmen grupların göç sonrasındaki müzikal muhafaza veya değişimlerinin ele alındığı “bellek” kavramı, sürgün veya zorunlu göç deneyimi söz konusu olduğunda ise “*travmatik toplumsal bellek*” çerçevesinde ele alınmaktadır. Kavram, göç hareketine sebep olan nedensellik çeşitliliği içinde göçmenlerin üzerinde en travmatik etkiye sahip olan zorunlu göç veya sürgünün göçmen üzerinde yarattığı travmanın, bu travmanın onda bıraktığı izlerin müzik aracılığıyla anlatımına odaklanır. Fakat travmatik toplumsal belleğe dair bir literatürün oluşturulabilmesi, bu alanda çalışılabilmesi ise koşullara bağlıdır. Öyle ki bu literatüre yönelik yapılacak çalışmalarda çalışma odağı olan gurubun yerleşik olması ve göç deneyimi üzerinden zaman geçmiş olması gerekir. Travmatik anlatının oluşması için ikinci bir kuşağın ortaya çıkması gerekmektedir.

Zorunlu göçe ilişkin anlatımlarda şiddet olayları sonucu göç eden veya sürgün edilen göçmenin bu anlatılarda vurgulamak istedikleri veya ön plana çıkarmak istedikleri öğeler zaman içerisinde bir kalıp haline gelecektir. İkinci kuşak göçmenler ise önceki kuşağın yaşadığı göç deneyimini bu kalıplar ile öğrenilecek ve bu öğrenme belleklerinde yer edecektir (Öğüt, 2019: 136). Bununla beraber Göçmenlerin yaşadıkları travmayı sanatsal bir ifadeyle, müzikle aktarabilmesi için sosyo-ekonomik kaygılarından uzaklaşmış, topluma entegre olmuş, müziksel icralarını sunabilecekleri sosyal ilişkilere sahip olmuş olmaları gerekmektedir. Yani travmatik anlatı için uygun koşulların ortaya çıkması bir süreçle mümkün olabilecektir.

Geçici göçmenler, transit göçmenler ve yeni gelen göçmenlerin müzikleri ise travmatik anlatının sınırları içine girmemektedir. Bu tip göçmenlerde müzik, daha çok sözel anlatımın yerini alan bir dil olma özelliği taşır. Bunun en önemli nedeni göçmenin yaşadığı travmayı anlatma konusunda kendini yeterince hazır hissetmemesi ya da bu konuda kendini bir nevi düşünmeye kapatmış olmasıdır. Bu

özelliğe sahip göçmenler için müzik olgusu daha çok parçalanmış olan geçmiş yaşantıların yeniden inşasında, sahip olunan köken kültüre dair edinimlerin korunması ve sürdürülmesinde önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Geçici göçmenler yerleşik göçmenlere göre müzik pratikleri açısından dezavantajlı durumdadırlar. Geçici olma düşüncesiyle dil öğreniminde isteksiz olmaları, müziğe ilişkin bir piyasaya sahip olmamaları, eğitsel ihtiyaçların giderilmesinde kurumsallaşmış bir eğitime tabi olamamaları, müziklerini icra edebilecek ve aktarabilecek müzisyenlerin sayısının az ya da hiç olmaması gibi nedenler geçici göçmenlerin müzik pratiklerine dair deneyimlerinin yerleşik göçmenlerden farklı olmasına neden olmaktadır (Öğüt, 2019: 136-138).

Göç ve kültür çalışmalarında kültürel geleneğin yaşatılması ve aktarılması sürecinde belleğin üstlendiği rolün anlaşılabilmesi için kültürel bellek üzerinde de durulmaktadır. Döngüsellik özelliğine sahip olan ritüeller, mitler, atasözleri, müzikler, danslar, kültürel kimlik gibi öğelerin göçmenler tarafından yaşatılmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında kültürel bellek özelinde çalışmalar yapılmaktadır (Öğüt, 2019: 136-138).

Öğüt'ün Volkan (2017)'den aktardığına göre; zorunluluk sonucu ortaya çıkmasından ötürü içinde doğal olarak travmalar yaratan zorunlu göçe dair yapılan psikoloji temelli çalışmalar, bireyin göç sonrası bir yas tutma sürecine girdiğini ortaya koymaktadır. Aile, ev, arkadaş gibi kimliği oluşturan unsurların kaybedilmesi göç eden üzerinde bir travma etkisi yaratmaktadır (Öğüt, 2019: 139). Sosyal bir varlık olan insanın kimliğinin oluşma sürecinde küçüklüğünden itibaren belirleyici olan bazı etkenler bulunmaktadır. Aile ile başlayan bu kimlik oluşturma süreci okul, sosyalleşme ve etkileşim gibi etkenlerin de devreye girmesiyle bireyin kimlik oluşumunda bir empedans etkisi yaratmaktadır. Zorunlu göç deneyimine maruz kalan göçmen açısından bu bileşenlerden koparılması doğal olarak bu travmatik etkiye neden olabilecektir. Bu travmayı yaşayanlardan biri Suriye'de yaşanan çatışma ortamından ötürü Türkiye'ye zorunlu bir şekilde göç etmiş olan müzisyen Alaa Alkhateb'dir. Alkhateb yaşadığı travmayı ve bunun müziğine yansımaları şu sözleriyle anlatmaktadır; *"İstanbul'a geldiğim ilk üç ay, Ekim, Kasım ve Aralık'ta sadece udun üzerindeki tozu silip akort ediyordum. İçinde bulunduğum ruh haliyle çalamıyordum. Bu ruh hali arada yine geliyor. Her iki üç ayda bir bu hissi yaşıyorum; çalamıyorum, çaldığım şeyden zevk alamıyorum. Suriye'de bestelediğim*

parçalar var ama çoğunu bazı sebeplerden dolayı bitiremedim. İstanbul'daki üçüncü ayımdan sonra sakinleştim, Suriye'ye özlem de başladı. Böylelikle Halep ve diğer kentlerle ilgili iki parça besteledim” (Öğüt, 2019: 139). Alkhateb'in sözlerine bakıldığında yaşadığı travma net bir şekilde görülmektedir. Travma anlatısının müzikal ifadeye dönüşmesi ise ancak sanatçının buna kendini hazır hissettiği süreçte gerçekleşecektir. Alaa Alkhateb örneğinden hareketle travmatik anlatı sözel olarak ifade edilecek yetkinliğe erişememiş olsa da müzikal açıdan daha çabuk ifade edilebilmektedir. Bu durum ise müziğin önemli bir ifade aracı olduğunu göstermektedir. Kelimelere dökülemeyen hislerin müzik aracılığıyla anlatılmasına bir başka örnek ise Suriye göçüyle gelen Ezidi ve Kürt kadınlardır. Zorunlu göç deneyimi sonrası yaşadıkları travmayı, umutsuzluklarını, yalnızlıklarını ve ana vatanlarının kaybedilmesini ağıtlarıyla, ninnileriyle dile getirmişlerdir (Öğüt, 2019: 139).

Etnik ya da halk müziği eserleri içerisinde sıklıkla karşılaşılan bu temalar Kürt ve Ezidi kadınların müzikal söylemlerinde tekrar hayat bulmuştur. Göçmenlerin göç sonrası kimliklerinin yeniden inşa sürecinde müzik olgusunun bu denli etkili olmasının nedeni, müziği icra eden sanatçının ya da o ağıtları yakan kadınların tıpkı tarihsel süreçteki müzik ve insan gerçekliğinde olduğu gibi insanın kendini seslerle ifade etme ihtiyacı hissetmesiyle ilgili olabilir. Bunun yanında müziğin önemli bir sosyal etkileşim aracı olması, içerisinde bir dizi sosyal pratik barındırmasından ötürü, göç sonrası süreçte göçmenlerin eski yaşamlarına geri dönme, güvenli alanlarını oluşturmalarında etkili bir araç olabilmektedir. Göçmen toplulukların birlikte icra ettikleri müzikler onlar içinde sadece müzik aracılığıyla göçün onlar üzerinde yarattığı psikolojik yıkıntının iyileştirilmesi işlevine sahip değildir. Aynı zamanda kimliğin hatırlanması ve yeniden kurulmasında müzik oldukça önemli bir araç olma özelliğindedir (Öğüt, 2019: 139).

Göçmenin kimliğini oluşturan mekansallığın ve sosyal ilişkilerin kaybedilmesi sonucu ortaya çıkan boşluğu bir belgesel aracılığıyla aktaran Maisa Alfahez, yaşantısında meydana gelen boşluğu müzik ile nasıl doldurduğunu anlatır. Alfahez göç sonrası ruh halini şu sözlerle anlatır “*İstanbul'un sokaklarında yürüdüğümde gözlerim Şam'ın sokaklarını arıyor. Bana evimi hatırlatan benzer şeyleri bulmaya çalışıyorum. Tanıştığım herkeste annemi arıyorum. Korodakilerle bile. Arayıştayız, günlerimizi kutlarken... birlikte, sanki ailelerimizle yaptığımız gibi.*

Bu boşluğu doldurmak için, gerçekten...” (Öğüt, 2019: 139-140). Anlaşıldığı üzere Alfahez’in bir koroda şarkı söylemesinin başlıca nedeni salt müzik yapma istediği değildir. Memleketine olan özlemi, kendi kültürüyle etkileşime girme ihtiyacı ve kültürel kimliğin korunması gibi nedensellikler zinciri onun müziğe yaklaşmasının en önemli nedenleri arasındadır.

Zorunlu göç deneyimine sahip göçmenlerin, ki bunlar özellikle yeni gelmiş ve geçici göçmenler ise- söylemsel olarak ifade edemedikleri travmatik anlatının müzikleri aracılığıyla etkili bir müzikal anlatıya dönüşmesi söz konusudur. Göçmen topluluklar zorunlu göç deneyimine bağlı olarak göç devinimi sonrasında travmatik bir yas tutma sürecine girerler. Bu süreçte göçmenler için müzik hem bir yas tutma aracı olmakta hem de psikolojik bir iyileştirme işlevi görmektedir. Özellikle yeni göçmenler açısından aidiyet bağlarının yeniden oluşturulmasını sağlayacak olan müzik ve müzik eşliğinde gerçekleşen ritüeller kültürel belleğin korunması, yaşatılması ve geleceğe aktarılmasında önemli bir işleve sahiptir (Öğüt, 2019: 140).

Farklı kültürlerin müziklerinin etkileşimi yoluyla gerçekleşen uyum süreci farklı olana değer verme üzerine kurulu bir karşılıklı sosyal kabul ile gerçekleşir. Kültürü yaşatmak ise müziği icra etmek, paylaşmakla mümkün olur. Bunun bir örneği *Suriyeli Kadınlar Korosu*’dur. İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV) “Çoğalan Sesler” isimli konserler düzenlemiştir. Koro repertuarında Arapça ezgilerin yanında Türkçe ve Kürtçe şarkılara da yer verilmektedir. Çok dilliliğin şarkılara yansması durumu çoklu bir hoşgörü ve kabul edişi de barındırması açısından önemlidir. Koristlerin kadınlardan oluşmasının proje açısından en dikkat çekici unsur olduğu söylenebilir. Sosyal ve kültürel farklılıktan ötürü sosyal yaşamdaki hareket alanları biraz daha kısıtlı olan Suriye’li kadınlar bu projeye ilk kez sahne deneyimi yaşamışlardır. İlk konserlerinde sadece kadın dinleyicilerin konserlere kabul edilmiş, buna rağmen Suriye’li kadınlar görünür olmanın yarattığı utangaçlık ve endişeyle nota kağıtlarını yüzlerine tutarak kendilerini gizlemeye çalışmışlardır. Müziğin dönüştürücü gücüne örnek olarak gösterilebilecek bir değişimle bir yıl sonraki konserlerde ise erkek dinleyiciler de konser salonuna kabul edilmiş ve korist kadınların öz güveni yerine gelmiştir. Bununla beraber koroya eşlik eden müzisyenlerin hem Türk hem de Suriyeli müzisyenlerden oluşması, icra boyutunda kültürel bir yakınlaşmaya neden olarak ortak bir payda oluşturmuş, müzikal fikir alışverişlerinin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Göçmenler açısından

müziğin işlevselliği Suriyeli kadınlar korusu özelinde bir kez daha kendini göstermiştir. Öyle ki konserde söylenen şarkıların koristler ve Suriyeli dinleyiciler üzerinde dikkate değer bir etkisi oluşmuştur (Özgür, 2017).

Yaşadıkları memleket özlemi bir yana müzik yoluyla birbirlerine kenetlenmiş olan Suriyeli göçmenler müzik yoluyla yeni ile eski yaşantıları arasında bir bağ kurarak yeni yerdeki yaşamlarına müzik yoluyla alışmaya çalışmaktadırlar. Bu süreçte kimliklerinin önemli bir bölümünü oluşturan müzik ögesi ise onların bu uyum süreçlerinde gerek yerel kültür ile sosyal ilişkiler kurma bağlamında gerekse “yeni olan” yerde yeni bir yaşama tutunma mücadelesinde önemli bir destek aracı olacaktır.

Fotoğraf 1

Suriyeli Kadınlar korusu

Kaynak:<https://www.ntv.com.tr/sanat/24-istanbul-caz-festivalinde-suriyeli-kadinlar-korusu,l-agnhaYZUmdLXvspOxxw>

Fotoğraf 2

Suriyeli Kadınlar korusu

Kaynak: <https://buplus.boun.edu.tr/node/79>

2.10. Müzik Psikolojisi

İnsan davranışlarını ve bu davranışların altında yatan temel nedenleri araştırma konusu yapan psikoloji disiplini, insanların sadece dışarıdan gözlenebilen davranışlarına değil, sevgi, nefret gibi duygular sonucunda ortaya çıkan içsel değişimlerine de odaklanır. Farklı duygu ve düşüncelere kapılma, onları yorumlama ve bir sonuca erişme durumu ise bireyden bireye farklılık gösteren bir “içsel tercih” sürecidir. Örnekleme gerekirse bireyin sosyal çevresiyle etkileşim örneklerinden biri olan bir konser dinletisinde, müziğin etkisiyle birey üzerinde, çevresindeki insanlar tarafından gözlemlenmesi güç bazı duygusal değişimler yaşanabilmektedir. Algılanan müzik, o an bireyi zamanda bir yolculuğa çıkarıp bireyin kendisini geçmişte yaşanan bir olayın içerisinde bulmasına ya da hayal dünyasının kapılarını aralamasına neden olabilmektedir (Köksoy, 2009: 11).

Müziğin insanlar üzerindeki etkisini araştıran müzik psikolojisine dair ilk yazılı kaynak 1978 yılında Davies tarafından yazılan *The Psychology of Music* isimli

eserdir. İnsan ve müzik arasındaki duygusal etkileşimlere odaklanan müzik psikolojisi “kişiyeye görelilik” durumundan ötürü insandan insana değişen sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Köksoy’un Günay (2006: 80)’dan aktardığına göre; müzik psikolojisinin araştırma alanlarını

- ✓ Birey-toplum ilişkileri sonucunda oluşan müzik etkinlikleri
- ✓ Bireylerin müzikal çevrelere aktif ya da pasif olarak katılmalarında etkili olan ilgi duyma, algılama, bilinçlenme, bilgilenme süreçleri
- ✓ Farklı müzik türlerine ilgi duyma, müziğin etkisiyle duygulanma süreçleri
- ✓ Müzikal topluluklarsa yapılan icralar sonucunda yaşadığı zihinsel ve duygusal süreçlerin farkında olmak gibi psikolojik boyutlar şeklinde sıralamaktadır. Köksal’a göre Say (2002:363) müzik psikolojisinin amaçlarına yön veren üç temel yaklaşım (alan) olduğunu ifade etmiştir. Bunlar Psikofizik (Psikoakustik), algılama ve değerlendirme psikolojisi, nöropsikoloji şeklinde ifade edilmektedir. Bunları kapsam boyutuyla kısaca ifade etmek gerekirse
- ✓ Psikofizik: İnsanların ses yüksekliklerine (seslerin ince ya da kalın oluşuna), ses gürlüğüne (ses şiddetine) ve ses rengi algılarını üstlenmiş olan duyu mekanizmalarına
- ✓ Algılama ve değerlendirme psikolojisi: Psikofizikle ilgili duygusal ve tinsel organizasyona ve bellekteki bilgi yapılanmasının işleyişine
- ✓ Nöropsikoloji: Klinik gözlem yoluyla müzikal algılama ve performansın nöropsikolojik temellerini araştırmaya odaklanmaktadır (Köksoy, 2009: 13-14).

Müziğin her birey tarafından farklı algılanması, farklı anlamlar ifade etmesinin nedenlerinin başında kültürel faktörler gelmektedir. Eserlerin birey üzerinde yarattığı duygularının değerlendirilmesi söz konusu olduğunda bu kültürel faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yaşın (2014: 41)’ın Karabey ile yaptığı röportajdan edindiği bilgiye göre; Platon’un müziğin çeşitli zamanlarda, insan üzerinde farklı etkiler yarattığına inandığını ifade etmiştir. Platon’a göre müzikal modların doğru zaman ve mekanlarda kullanılması esastır. Bununla beraber her duyguyu aktarmanın bir müzikal araç ile mümkün olabildiğine yönelik görüşler

de bulunmaktadır. İnsanlar üzerinde yaratılmak istenen etkinin müzik aracılığıyla oluşturulmasının örneklerini birçok alanda görmek mümkün. Örneğin bir sinema filminin bir sahnesinde kullanılan müzik, o sahnenin anlatımının güçlendirilmesine yönelik kullanılmakta ve verilmek istenen mesajı daha anlamlı kılmaktadır.

Köksoy'un Ayvazoğlu (1992: 83)'ndan naklettiğine göre; cesaret, hüznün, umut, sevinç gibi psikolojik fenomenlerin klasik müzikte daha çok sözlerin telkin ettiği duygular olduğunu ifade ederken, enstrümantal eserlerden edinilen benzer duygusal etkilerin şartlanma yoluyla ezgilere yüklendiğini ifade etmektedir (Köksoy, 2009: 20). Farabi'ye göre ise Türk Musikisinde bulunan her bir makam, insan ruhuna farklı şekillerde ve zamanlarda etki edebilmektedir. Benzer şekilde İbn-i Sina, sesin insan varlığı için bir zorunluluk olduğunu, ses tonu değişikliklerinin insanların ruh halini yansıtabileceğini ifade etmiştir. Bu görüş insanı evrenselliğe götürse de Bourdieu, zevklerin sınıfsal olarak benimsenip algılandığını ifade ederek bu konuda evrensel bir gerçekliğe ulaşmanın zor olduğunu ifade etmiştir (Yaşın, 2014: 42-43).

2.11. Bütünleştirme

Bütünleştirme , içerisinde çoklu bileşenler barındıran sosyal bir fenomendir. Farklı disiplinlerde de sıkça kullanılan bütünleştirme nosyonu, sosyal bilimlerde bireyin toplumla uyum süreçlerine odaklanır. Bireyin toplum ile bir bütün olabilmesi, karşılıklı olarak bir kabul şeklinde gerçekleşen, bir anlamda gizli bir sosyal anlaşmayla gerçekleşmektedir. Toplumla bütünleşme ve uyum ise üç boyutuyla hedeflenmekte ve gerçekleşmektedir. Sosyal ilişkiler, ait olma hissi ve ortak aklı hedeflemek şeklinde sıralanan bu hedef ve içerikler parçalar halinde bir bütünü oluşturmaktadır. Diğer yandan hedef ve içerikten ziyade sonuca odaklanılması gerektiği yönünde görüşler de ortaya konmuştur. Schiefer ve Van Der Noll eşitlik veya eşitsizlik, paylaşılan değerler ve yaşam kalitesi şeklinde sonuç odaklı hareketin daha doğru bir yaklaşım olduğunu savunmuşlardır. Bu yaklaşım harmony (armoni) veya uyumun sağlanmasında toplumun tüm katmanlarının ortak ve eşit bir sorumluluğa sahip olduğuna vurgu yapar (Duman, 2019: 347).

İngilizce'de “*integration*” olarak ifade edilen “entegrasyon” kavramı, Türkçe'de bütünleşmeye karşılık gelmektedir. Bütünleştirme, bir topluma özgü çeşitli kurum ve kuruluşlar, meslek kuruluşları, kimliksel bir takım özellikler taşıyan birlikler, etnik gruplar, kültür grupları ve çeşitli topluluklar arası birbirini

tamamlama, iç içe geçme, kaynaşma ve ahenk durumunu ifade eder (Ezgi ve Işık, 2017: 12). Göç özelinde entegrasyon kavramını değerlendirmek gerekirse kavram, gerek göçmen gerekse göç ettiği mekânı oluşturan yerel toplum arasında bir çeşit karşılıklılığı ifade eder. Bunun tersi olarak nefret söylemleri, inkâr politikaları, yabancı düşmanlığı, ortak payda yaratamama ve aidiyetsizlik gibi durumlar ise ahengin, yani uyumun oluşmasının önünde önemli engeller olarak görülebilir. Ezgi ve Işık'ın ifadesiyle yabancılaşmayan göçmen ve reddetmeyen yerel toplumun ilişkisi, her iki taraf açısından uyumun ve bütünleşmenin sağlanmasında pozitif bir etki yaratmaktadır. Bununla beraber uyum, diğer adıyla entegrasyonun farklı tanımlarıyla da karşılaşılmaktadır. Kaştan'a göre Beril ve Özcan uyum kavramını şöyle ifade etmektedir. *“Uyum, bireyin sahip olduğu özelliklerin kendi benliği ile çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir. Uyumlu kişilik özellikleri, gerçeği yeterli biçimde algılamak, gerçeklerle rahat bir ilişki içinde olmak, endişesiz olarak kendini kabul etmek, davranışlarında doğal olmak, olumlu arayış gösteren motivasyonlara sahip olmak, davranışlarında esnek olmak, kendine güveni olmak, rolünü bilmek, gelecekte beklenen ve amaçları olmaktır”* (Kaştan, 2015: 219). Tanımdan hareketle bireyin ve göç özelinde göçmen statüsünde olan bireyin öz benliğinden ödün vermeden, yerel halk ile sağlıklı bir ilişki kurabilmesi gerekmektedir. Bu ilişkinin oluşturulması ve sürekliliğinin sağlanması durumunda göçmen birey ve yerel toplum arasında bir çatışmasızlık ortamı yaratılmış olacaktır. Bu durum ise bireyin kendini gerçekleştirebilmesi, toplumda kendini var edebilmesi ve görünür hale gelebilmesini sağlayarak onun açısından ve toplum açısından güvenli bir alan oluşturacaktır.

2.11.1. Eğitim ve Bütünleştirme İlişkisi

Toplumsal uyumun sağlanmasında eğitimin önemli bir işlevi bulunmaktadır. Göçmen çocukların Türk Milli Eğitim sistemi içerisine dahil edilmeleri, onların topluma entegre olmaları açısından elzem ve önemlidir. Milli birliğin ve toplumsal refahın sağlanması için göz önünde bulundurulması gereken bu durum 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun amaç ve ilkeleriyle de paralellik göstermektedir. Tekin ve Yüksek'e göre okullarda eğitim gören çocukların başarılı olabilmesine doğrudan etki eden bazı etkenler bulunmaktadır. Okul içi ve okul dışı olarak ifade edilen bu etkenler güven duygusu hissetme, ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalmama, istikrarlı ve süreklilik barındıran bir eğitim ortamı olarak sıralanmaktadır.

Göçmen çocuklar özelinde ise mülteci olmanın ortaya koyduğu belirsizlik, statü problemi savaş sonrası travma, sosyo-kültürel farklılıkların göz ardı edilmesi ve kültürlerine değer verilmemesi, göçmen çocukların okuldaki sosyal ve eğitsel ortama yeterince katılımının sağlanmaması gibi nedenler bu çocukların ders başarısını olumsuz etkilemekle beraber okula karşı aidiyet oluşturmalarında ve uyum sağlamalarında büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu nedensellik zincirinin eğitim politikasını üreten ve yönlendiren dinamikler tarafından görmezden gelinmesi durumunda kurumsal dışlama ve ayrımcılığa kadar gidecek olan sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır (Tekin ve Yüksek, 2017: 13).

Eşitler arası e bütünleştirme kavramı çerçevesinde Hatay ve Nizip'te Suriyeli sığınmacıların eğitim yoluyla bütünleştirilmelerine ilişkin yapılmış bir projeye değinmek, bütünleştirme ve eğitim ilişkisinin öneminin anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Yuva Derneği'nin oluşturduğu bu proje ile Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli eğitim programları oluşturulmuştur. Eğitim yoluyla bütünleştirme için önemli olan Türkçe dil ihtiyacının karşılanması için kurslar, sene kaybı yaşayan öğrenciler için telafi eğitimleri, Türk ve Suriyeli öğrencilerin bir araya geldiği katılımcı atölye çalışmaları şeklinde sıralanan bu eğitim programları ile yukarıda bahsedilen endişelerden uzak, her bireyin kendini ve kültürünü değerli hissettiği eğitim ortamları yaratılmaya çalışılmıştır (Tekin ve Yüksek, 2017:15). Bu ve benzeri projelerin göçmelerin bütünleştirilmelerine katkı sağlayacağı söylenebilir. Eğitim ortamlarında devlet ve özel kuruluşlar tarafından yürütülecek bu gibi çalışmalar göçmenlerin uyumlarının sağlanmasında etkili bir araç olmuştur. Bu şekilde göçmen çocuklar bir yandan ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, tutum ve davranışları eğitim ortamlarında alabilecekken, diğer yandan bu ortamlarda yeni bir kültüre alışma sürecinde karşılarında duran engelleri karşılıklı olarak yıkabilme imkanına kavuşacaklardır.

Eğitim içerisinde bütünleştirme kavramına yönelik eleştirel yaklaşımlar da söz konusudur. Bütünleştirme nosyonunun bir tarafın egemenliğini çağrıştırdığını ileri sürenler; “göçmenlerin topluma entegre olması” paradigmasından uzaklaşılarak çoğulcu bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır. Göçmenlerin ana dil ve kültürel pratiklerinin görmezden gelinmesi anlayışının eğitimde eşitler ilişkisi oluşturma önünde bir engel oluşturacağını savunmuştur. Bütünleştirme uygulamasının asimilasyonist bir yaklaşım olduğunu ifade eden kişiler ise kültürleşme kavramına vurgu yapmış, kültürleşmenin farklı kültürlerin ortak

yönlerine odaklandığını ve karşılıklı kültürel inşayı mümkün kıldığını ifade etmiştir. Gomolla ise verdiği Almanya örneğinde Alman eğitim sistemi içerisinde benimsenen temel yaklaşımın “çocukların sisteme uyum sağlaması değil, sistemin çocukları kapsaması” şeklinde bir değişime yöneldiğini ifade etmiştir. Ayrıca Gomolla Kurumsal ve yapısal ayrımcılığı önleme, ayrımcılık yapılmamasına dair müfredat düzenlemeleri, eğitimin çok dilli bir hale getirilmesi, hak temelli eğitim gibi önemli amaçların ortaya konduğu Almanya’da mülteci çocukların eğitimlerinin söz konusu olduğu son yıllarda bu reformist yaklaşımın dikkate alınmadığına da vurgu yapmıştır (Tekin ve Yüksek, 2017: 16).

Çok kültürlülüğün yaşandığı her toplumda, bütünleştirmenin sağlanmasına yönelik eğitsel düzenlemelerin yapılması toplumun öznesi olan tüm unsurların ahengi bakımından önem taşımaktadır. Eğitim ve öğretimde eşitlik ilkesi göz ardı edilmeden, her bireyin dilinin ve diğer kültürel birikimlerinin değerli kabul edilmesi gerek göçmen öğrenciler gerekse yerel toplum açısından bir eğitim politikası olmalıdır. Yukarıda da ifade edildiği gibi sisteme uyum sağlayan bireyler yerine sistem tarafından kapsama alınan bireyler yaklaşımı daha doğru ve insancıl bir eğitim politikasıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

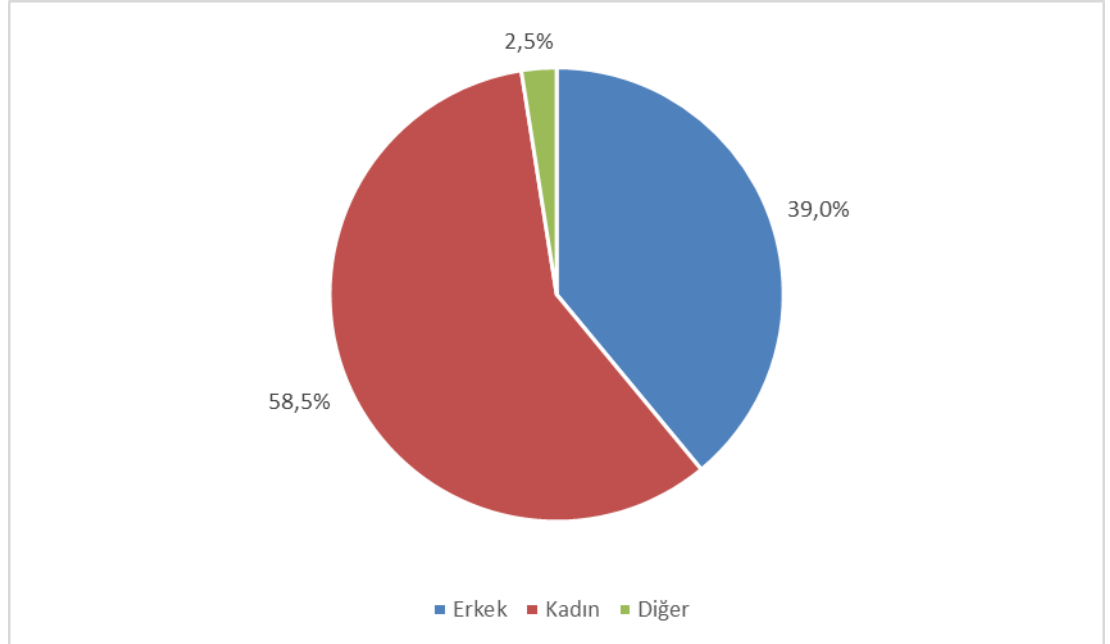
SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN MÜZİK DERSLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

3.1. Anket Verilerine Göre Suriyeli Öğrenciler

Müziğin göçmenlerin uyumuna etkilerinin anlaşılması için Narlıca Mahallesi'nde yürüttüğümüz anket çalışmasının demografik sonuçları aşağıda analiz edilmiştir. Yapılan anket çalışmasına katılım sağlayan ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin gösterildiği Grafik 7'deki cinsiyet dağılımlarına bakıldığında kız öğrencilerin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmanın kız öğrencilerin okullaşma oranına dair umut verici bir veri sağlamakla beraber okul ortamının onlara aktif sosyal katılım konusunda katkı sağlayacağı düşünüldüğünde oldukça değerlidir. Öyle ki bütünleştirmenin genel kapsayıcılığa sahip olması itibarıyla toplumun özneleri olan erkek ve kadının eşit katılımı bu bağlamda önem arz etmektedir. Katılımcılar aynı sınıf düzeyinde eğitim gördüklerinden yaşları konusunda bilgi verilmesine ihtiyaç duyulmamıştır.

Grafik 7

Ankete katılan Suriyeli öğrencilerin cinsiyet oranları (%)

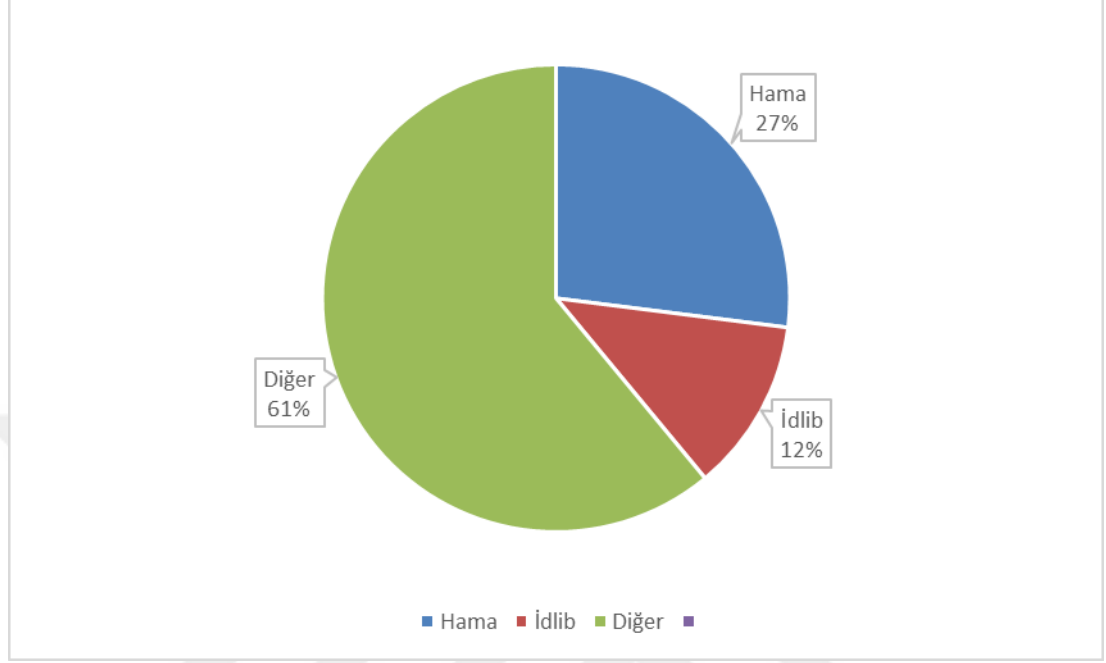

Katılımcıların geçmişlerinde yaşadıkları yer (mekan) ile meskun oldukları mahal arasındaki benzerlik ve farklılıklarda müziğin fonksiyonunu saptayabilmek

adına doğum yeri bilgisine yer verilmiştir. Narlıca Mahallesi’nde eğitim gören iki okuldaki Suriyelilerin doğum yerlerine dair veriler Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8

Suriyeli öğrencilerin doğum yerleri (%)

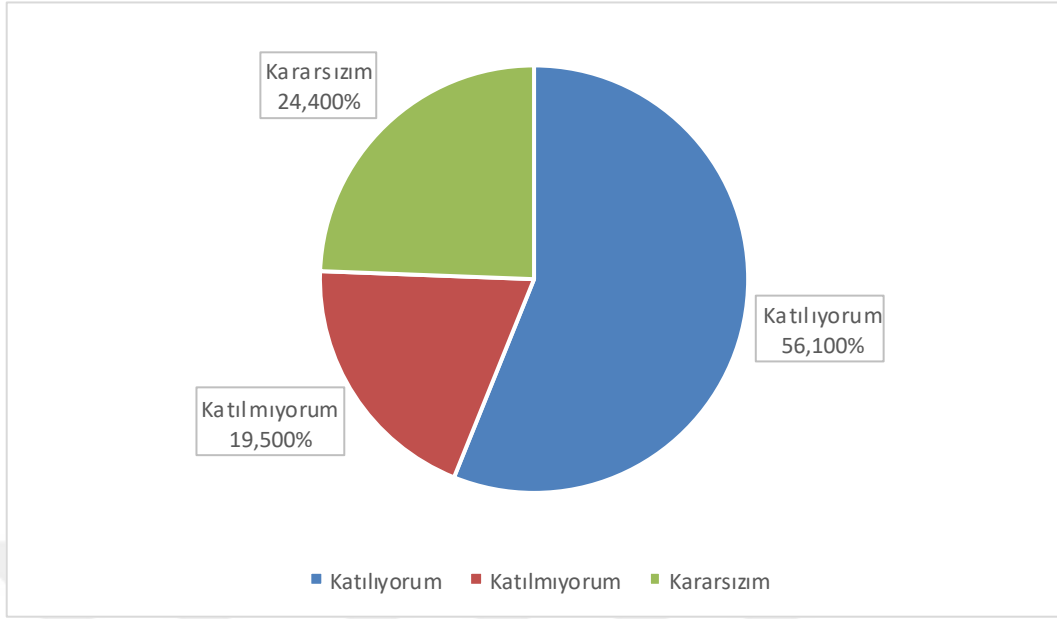

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda doğum yeri bilgilerine bakıldığında Suriye’nin farklı şehirlerini temsil eden “diğer” seçeneğinin %61 ile daha yoğun olduğu görülmektedir. Sonrasında en yoğun olarak Hama, onu takiben İdlib şehri gelmektedir. Anketin dijital ortamda yapılmasından ve katılımcıların yaşları da dikkate alındığında bu soruya verilen cevaplar konusunda beklenen veri çeşitliliği elde edilememiştir. “Diğer” seçeneği anlaşılamayan yanıtları tercih etmektedir. Bununla beraber Hama ve İdlib şehirleri Suriye’deki çatışmaların yoğun yaşandığı yerler olması sebebiyle verilerde ortaya çıkan sonuç anlamlı görünmektedir.

Ankete katılanların “*müzik-birey-toplum*” etkileşimine yönelik görüşlerinin ortaya konması için; “*Müziğin insanlar için birleştirici bir unsur olduğunu düşünüyorum.*” ibareli bir ifadeye yer verilmiştir. Likert tipi yapılan bu anket sorusunun neticeleri Grafik 9’da ele alınmıştır. Buna göre katılımcıların %56,1’i müziğin ortak kültür oluşturmada olumlu etki yaptığını düşünmektedir. Buna mukabil, katılmıyorum diyenler %19,5’te kalmıştır. Mevcut veriler doğrultusunda müziğin ortak yaşam oluşturma açısından bariz bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Grafik 9

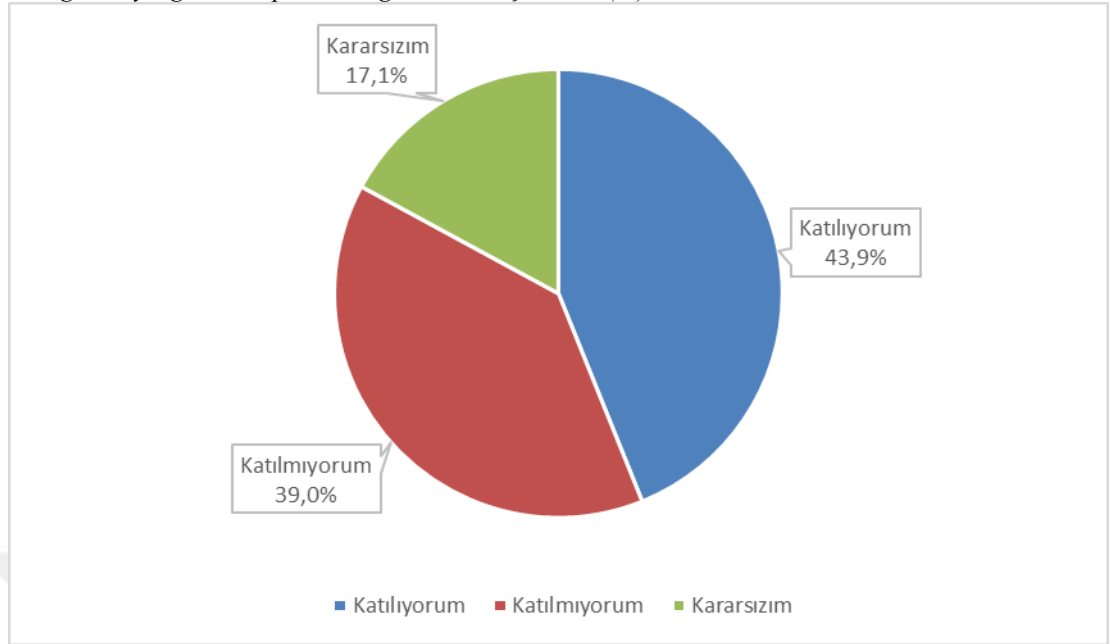
Müziğin birleştiriciliğine dair düşünce oranları (%)

Birlikte yaşama açısından müziğin göçmenlerin gözünden ele alınması manidardır. Bu bakımdan Suriyeli göçmenlere “-Müziğin farklı kültürden insanlara yönelik oluşan ön yargıları kırdığını düşünüyorum.” seçeneğinin yer aldığı bir ayırt edici nokta sunulmuştur. Grafik 10’da sonuçları gösterilen veriler, Grafik 9’daki bilgilerin tutarlılığını da gösterir mahiyettedir. Zira müziğin yeni katılmış olan bir topluma veya yeni tanışılmış olan bireylere karşı görüşlerinin belirlenmesinde olumlu etki yaptığını düşünenlerin oranı %43,9 ile en yüksek şık olmuştur.

Grafik 10

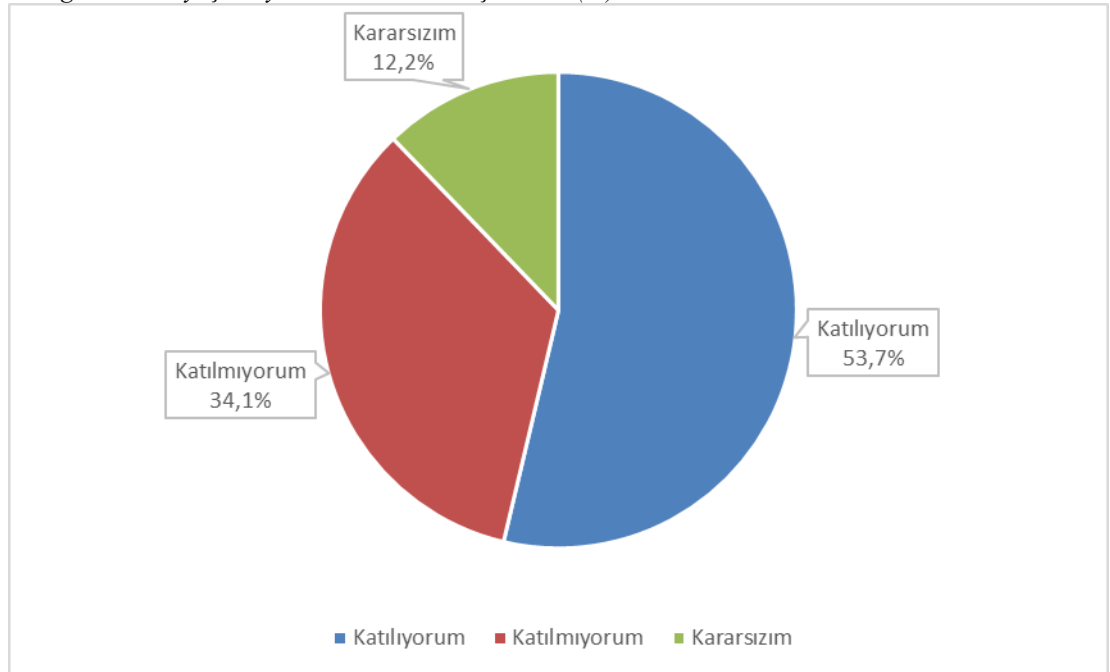
Müziğin ön yargıları kırıp-kırmadığına dair düşünceler (%)

Grafik 11’de de yine göçmenlerin müzik algısına paralel düşüncelere yer verilmiştir. “Müziğin farklı kültürden insanların birlikte yaşamalarına katkı sağladığını düşünüyorum.” ifadesinin sunulduğu seçeneğe katılıyorum şeklinde olumlu dönüt verenlerin oranı %53,7 olmuştur.

Grafik 11

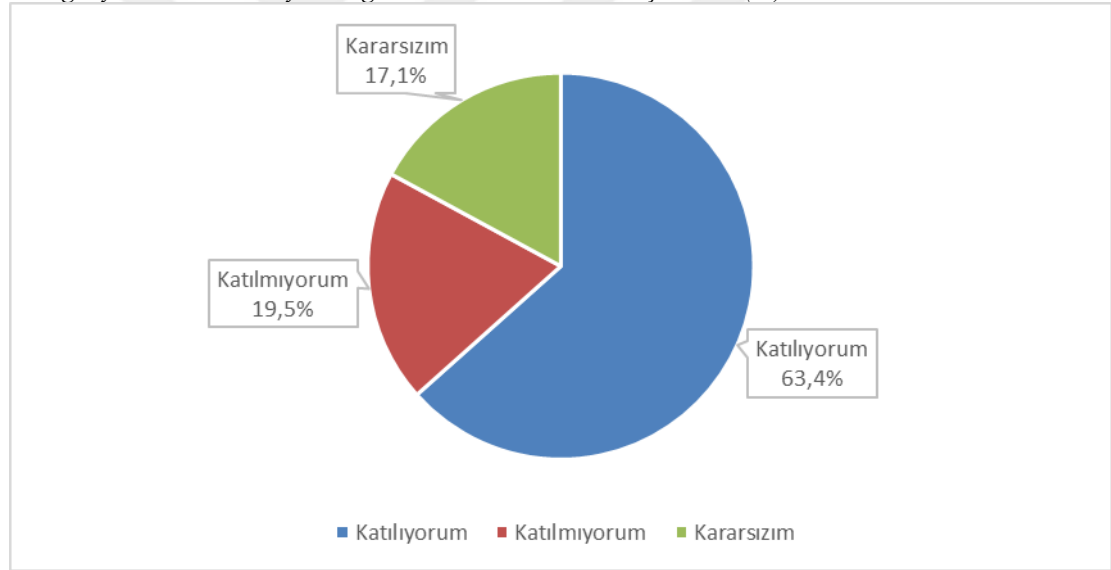
Müziğin birlikte yaşamaya katkısına dair düşünceler (%)

Grafik 12’de sunulan veriler ise yine müziğin birlikte yaşama katkısına ışık tutmaktadır. “Müziğin yeni bir kültüre uyum sağlamada etkili olduğunu düşünüyorum.” diyerek, müziğin yeni yaşam alanına uyum noktasında rol oynadığını net bir şekilde ifade edenlerin oranı %63,4 çıkmıştır. Bu durum Suriyeli göçmenlerin katılım sağladığı anket soruları arasındaki en yüksek oranlardan biri olarak da dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, müziğin olumlu etki yaptığına dair bu denli yüksek “katılıyorum” denmesi, alışlageldik bir sözden de kaynaklanmış olabilir: Müzik evrenselidir. Bu genel kanının, göçmenlerin verdiği cevabı etkilemiş olma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak burada etno-müzikolojiden öte, göçmenlerin içinde bulundukları halet-i ruhiyelerinin daha etkili olduğu ayrımına varılmalıdır. Zira yeni bir ülkede, yeni bir kültürün içerisinde evrensel mesajlar verilmesi olağan bir durumdur.

Grafik 12

Müziğin yeni bir kültüre uyum sağlamadaki etkisine dair düşünceler (%)

Katılımcıların müziğe yönelik görüşlerini öğrenmek için sorulan dört anket sorusunun verilerine bakıldığında; katılımcıların çoğunun Grafik 9, Grafik 10, Grafik 11 ve Grafik 12’de müziğe ve müziğin insanlar arasındaki olumlu etkileşimine yönelik müspet bir görüşe sahip olduklarını göstermektedir. Her anket maddesine yönelik olumlu görüş ifadelerinin oranına bakıldığında:

- ✓ Müziğin birleştirici bir özelliği olduğuna katılanların oranının %56,1
- ✓ Müziğin ön yargıları kırdığına inananların oranının %43,9
- ✓ Müziğin birlikte yaşama kültürüne katkı sağladığına inananların oranının %53,7

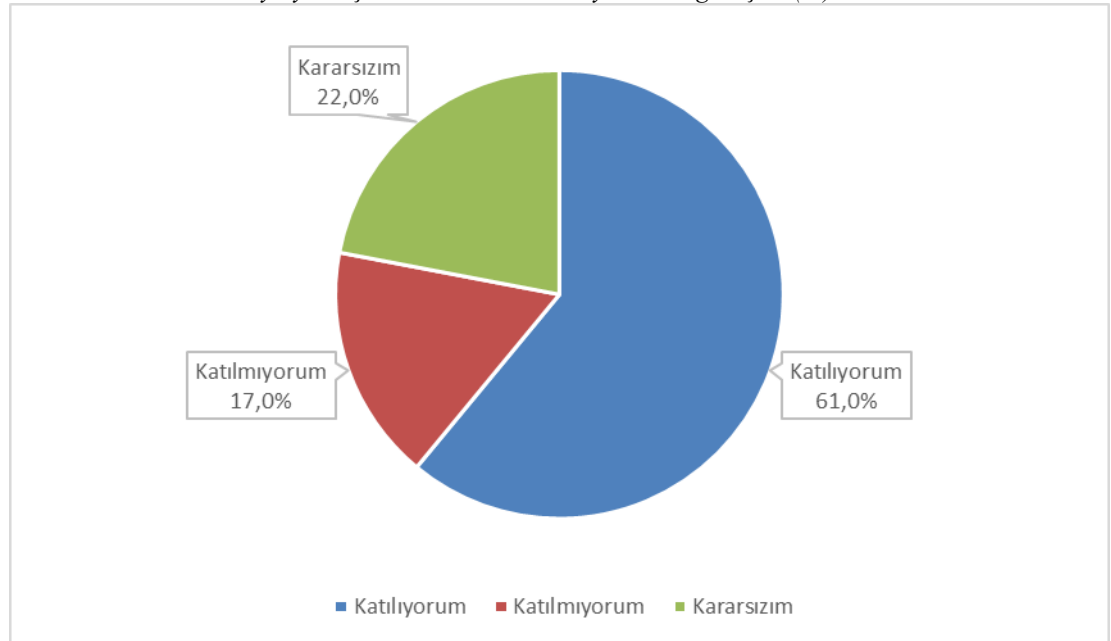
- ✓ Müziğin yeni bir kültürü uyum sağlamaya katkı sağladığına inanların oranının %63,4 olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlardan hareketle; tez çalışmasının içerisinde yer alan ve kavramsal çerçevede yer verilen bilgiler ışığında değerlendirildiğinde müzik olgusunun birleştirici ve uzlaştırıcı rol oynadığı söylenebilir. Antakya Medeniyetler Korosu bunun en güzel örneğidir. Medeniyetler Korosu, barındırdığı kültürel, etnik ve dinsel çeşitlilikle müziğin birleştirici yönüne, ön yargılardan arınmaya, birlikte yaşamaya ve uyum sağlamaya örnek olarak gösterilebilir. Sanat ve müzik farklı kimliklere sahip bireyleri birbirlerine yakınlaştıran önemli bir işlevselliğe sahiptir. Bu işlevselliğin nedeni sanatın paylaşım amacıyla üretilmiş, ortaya konmuş olmasıdır (Türkmen, 2012: 6). Bununla beraber katılımcıların kararsız olan ve katılmayan kısmının müziğe yönelik bu görüşlerinin farklı nedenleri olabilir. Öğrencinin okuldaki müziksel faaliyetlere aktif katılım eksiklikleri, aile ve sosyo-kültürel çevreden kaynaklı olumsuz ya da kararsız tutum geliştirme durumları bu faktörlerden bazıları arasında sayılabilir.

Suriyeli öğrencilerin çevreye uyum sağlamalarında müzik veya müzik derslerinin katkısının saptanmasına yönelik sorular da yönlendirilmiştir. Bu bağlamda “*Müzik dersleri sayesinde Türkiye’ye daha çabuk alıştım.*” seçeneğini içeren bir Likert tipi soruya yer verilmiştir. Grafik 13’de yer alan sonuçlar incelendiğinde %61 oranında net bir pozitif bakış olduğu görülmüştür.

Grafik 13

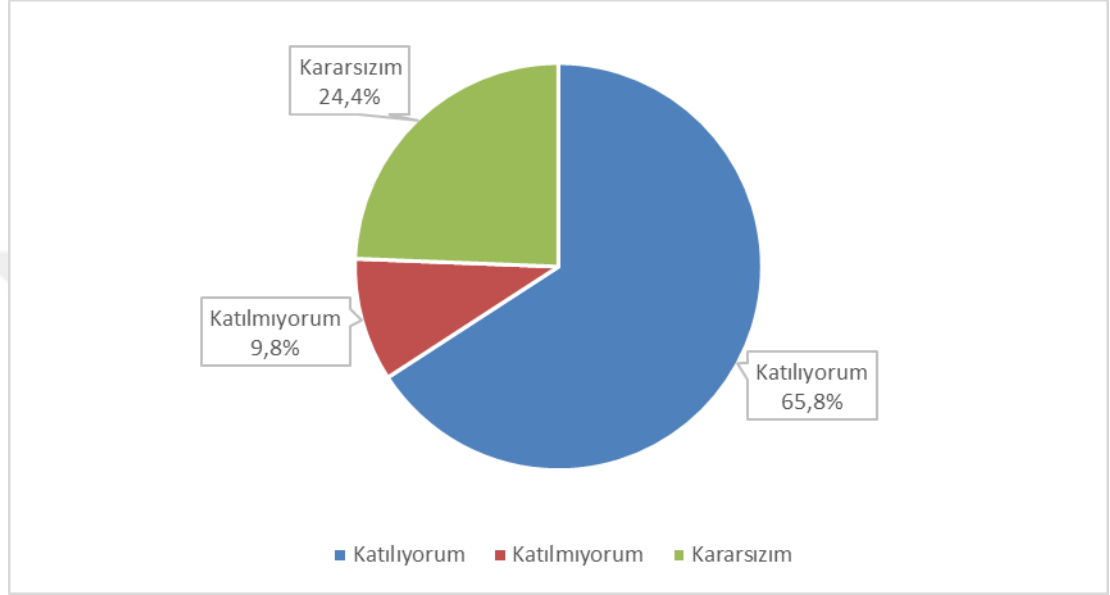
Müzik derslerinin Türkiye’ye alışma sürecine etki düzeyine dair görüşler (%)

Grafik 14'te katılımcıların müzik dersleri ile Türkçe öğrenme arasındaki ilişkiye dair görüşleri ortaya konmuştur. Verilerden anlaşılacağı üzere; müzik dersleri Türkçe öğrenme konusunda Suriyeli öğrencilere katkı sağlamaktadır. Müzik derslerinin Türkçe öğrenme noktasında olumlu tesirinin olduğunu düşünenlerin oranı %65,8'dir.

Grafik 14

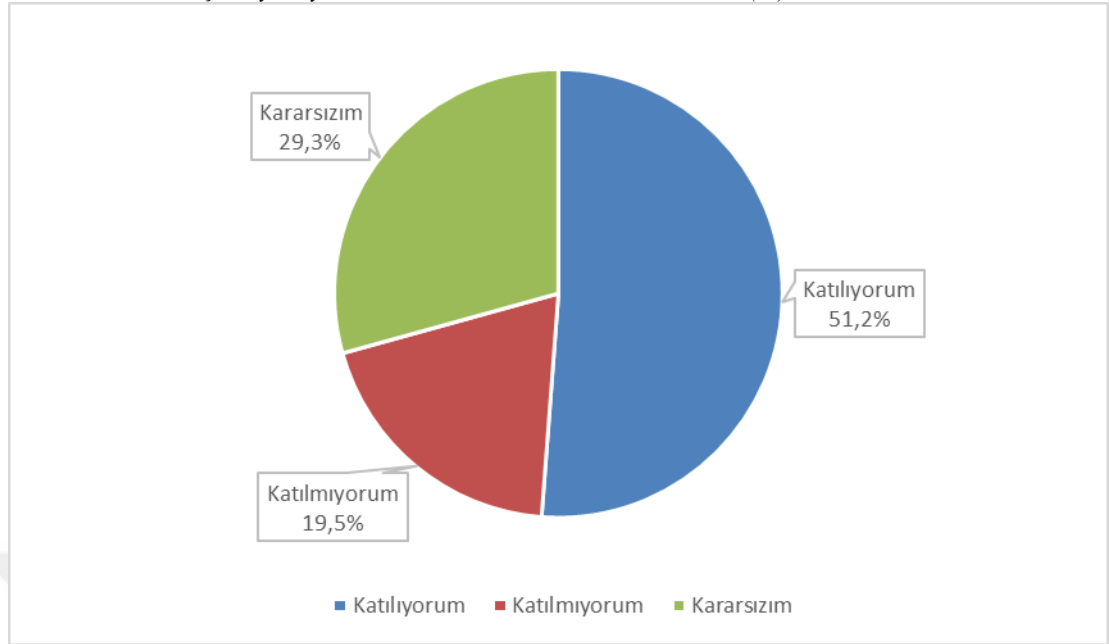
Müzik derslerinin Türkçe öğrenmeye etkisine dair düşünceler (%)

Grafik 15'te görüleceği üzere; müzik dersinin çevresiyle daha uyumlu insan yarattığına dair olumlu kanı taşıyanların oranı en az %51,2'dir. Bu soruya “kararsızım” şeklinde cevap verenlerin oranı ise %29,3 olarak tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin sorulara rast gele cevap vermediklerini de göstermesi bakımından anlamlıdır. Zira kararsızların oranının bu denli yüksek olması, böylesi üst düzey bir soruda beklenen bir sonuçtur. Çünkü müzik dinlemenin kültürlerarası etkileşimde olumlu tesir yaptığına dair fikir beyan etmek biraz daha kolay iken, bu soruyu biraz daha zorlaştırarak çevreyle uyum sağlamadaki etkisini sorduğumuzda tereddüt duyulması, anketin geçerliliğini perçinlemektedir.

Grafik 15

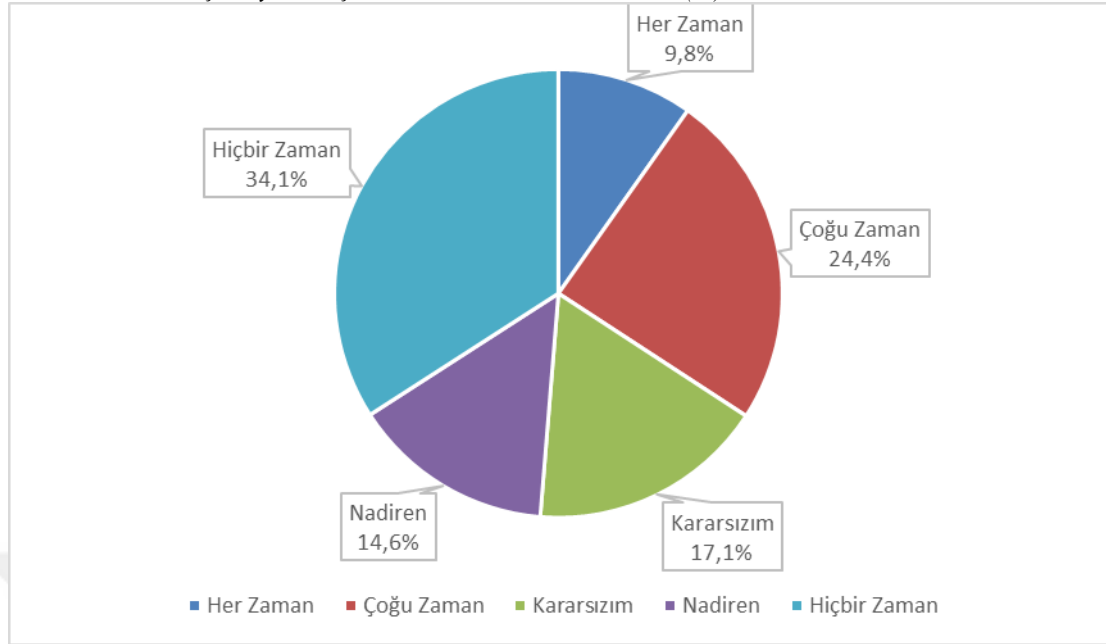
Müzik derslerinin çevreyle uyum sürecine etkisine dair anket verileri (%)

Grafik 16’da müzik dersleri ile ikamet edilen çevredeki yerel halk ile kurulan iletişim arasındaki ilişki irdelenmiştir. Katılımcılara yöneltilen “*Müzik dersleri görmeden önce yaşadığım yerdeki insanlarla iletişim kurmakta zorlanırdım.*” ifadesini işaretleyenlerin oranı %34,2’dir. Bu düşünceye “*her zaman-çoğu zaman*” şeklinde yanıt verenler ile “*hiçbir zaman*” şeklinde yanıt verenlerin oranları neredeyse denktir. Dikkate değer kabul edilebilecek bu veriden hareketle müzik derslerinin bu öğrencilerin çevreyle yaşadıkları iletişim sorunlarını gidermede destekleyici bir rol oynadığı görülmektedir.

Grafik 16

Müzik derslerinin çevreyle iletişime etkisine dair anket verileri (%)

Anket sorularına verilen yanıtlara bakıldığında müzik derslerinin çevreye uyum sağlamada pozitif bir etki yarattığına dair görüş bildirenlerin oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Olumlu ifadelerin yüzdelik dilimlerine bakıldığında;

- ✓ Müzik derslerinin Türkiye'ye alışma sürecine katkı sağladığını düşünenlerin %61
- ✓ Müzik derslerinin Türkçe öğrenmeye katkı sağladığını düşünenlerin %65,8
- ✓ Müzik derslerinin çevreyle uyumlu yaşamaya katkı sağladığını düşünenlerin %51,2'dir.

Müzik derslerinin çevreyle iletişimi kuvvetlendirdiğini düşünenlerin %41,5 (her zaman-çoğu zaman) oranında olduğu görülmektedir. Bununla beraber müziğin çevreyle olan iletişime etkisine dair "farklı şekilde tekrarlanan" soruya verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların %34,2'lik bir kısmının olumlu bir görüşe sahip oldukları görülmüştür. Gerek araştırmanın anket aşamasına konu olan Suriyeli öğrenciler olsun, gerekse yetişkinler perspektifinde olsun müziğin iletişim kurma, birey ve toplum arasında yakınlaşma sağlama gibi bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu etkileşim alanları göçmenin yerel toplumla iletişime geçmesine pozitif etki yapmaktadır. Müziğin ve sanatın eğitim boyutunda dört işlevine dikkat çeken Uçan (1996: 5), bu işlevler içinde müziğin toplumsal işlevini "*Bireyle toplum arasındaki tanışma, anlaşma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği oluşumunda rol*

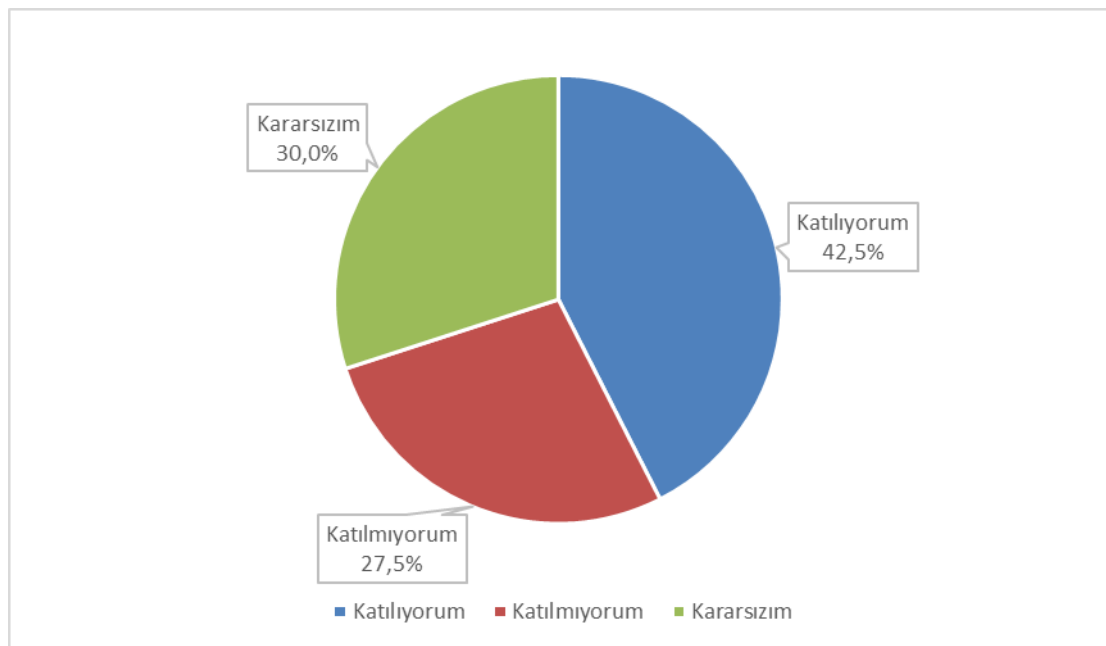
oynaması” şeklinde ifade etmiştir. Bu örneklerden ve tezin içerisinde de konu hakkında yapılan alıntılardan yola çıkarak müziğin çevreyle iletişimi güçlendirmeye ve uyum sağlamaya katkı sağladığı rahatlıkla ifade edilebilir.

Müziğin bireyin toplumla yakınlaşmasını, kaynaşmasını, dayanışmasını sağladığı gibi, bireyin farklı toplum ve kültürlerle de benzer şekilde ortak bir payda oluşturup aynı etkiyi yaratma işlevine sahip olduğu ortaya konmuştur (Kahyaoğlu, 2010: 150). Bununla beraber müzik derslerinde gerek bireysel şarkı öğretimi gerekse toplu koro çalışmalarının, Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmelerine katkı sağladığı görülmüştür. Çünkü şarkı öğretimi ve koro çalışmaları dil kullanımı gerektirmektedir. Bu nedenle okullarda eğitim gören göçmen öğrencilerin müzik yoluyla dil öğrenme becerilerinin gelişmesi son derece doğaldır (Alpagut ve Tecimer, 2017).

Grafik 17’de müzik derslerinin okula uyum sağlama, alışma sürecine dair katılımcı görüşlerine yer verilmiştir. Anket sonuçlarına bakıldığında katılımcıların %42,5’lik kısmının müzik dersleri sayesinde okula daha çabuk alıştıkları, uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kararsızların %30, bu fikre katılmayanların oranı ise %27,5’tir. Uyum sağlama sürecinde bireysel farklılıklar göz önüne alındığında ortaya çıkan farklı görüşler daha iyi anlaşılacaktır.

Grafik 17

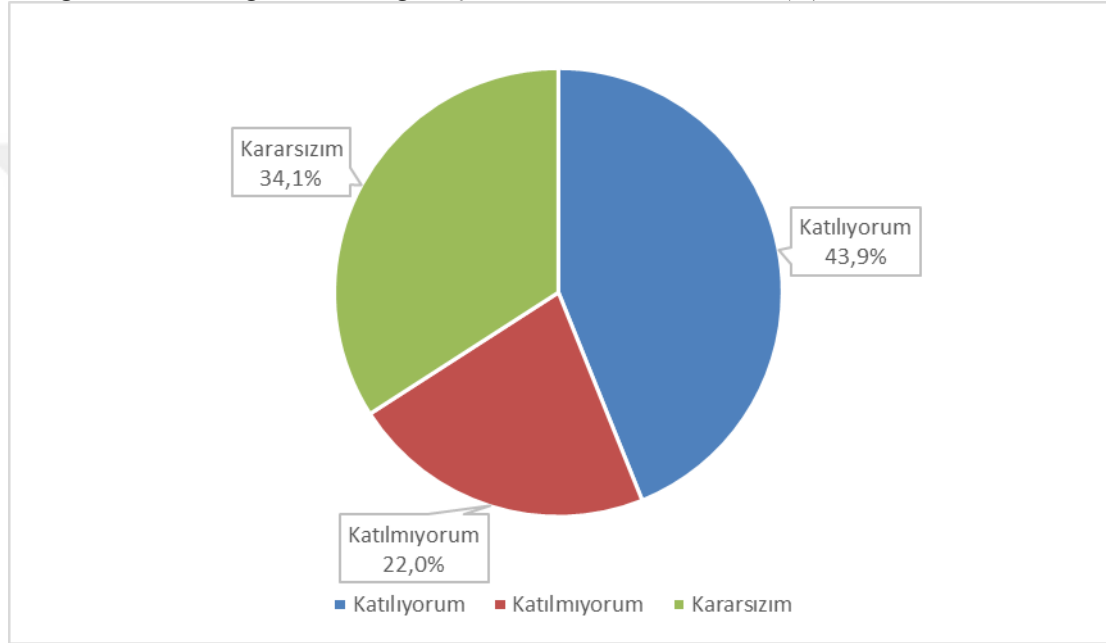
Müzik derslerinin okula uyum sağlamaya sürecine etkisine dair görüşler (%)

Grafik 18’de müzik derslerinin okuldaki diğer derslere olan ilgiye etkisinin sonuçları ortaya konmuştur. Sonuçlara bakıldığında ankete katılan öğrencilerin %43,9’luk kısmının müzik derslerinin diğer derslere olan ilgilerine olumlu bir etkide bulunduğuna yönelik görüş belirttikleri görülmektedir. Bu durum bir önceki anket sorularının sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir. Müzik derslerinin okula alışma sürecinde olumlu bir rol oynaması, öğrencilerin diğer derslere ilgi duymalarıyla yakından ilgilidir.

Grafik 18

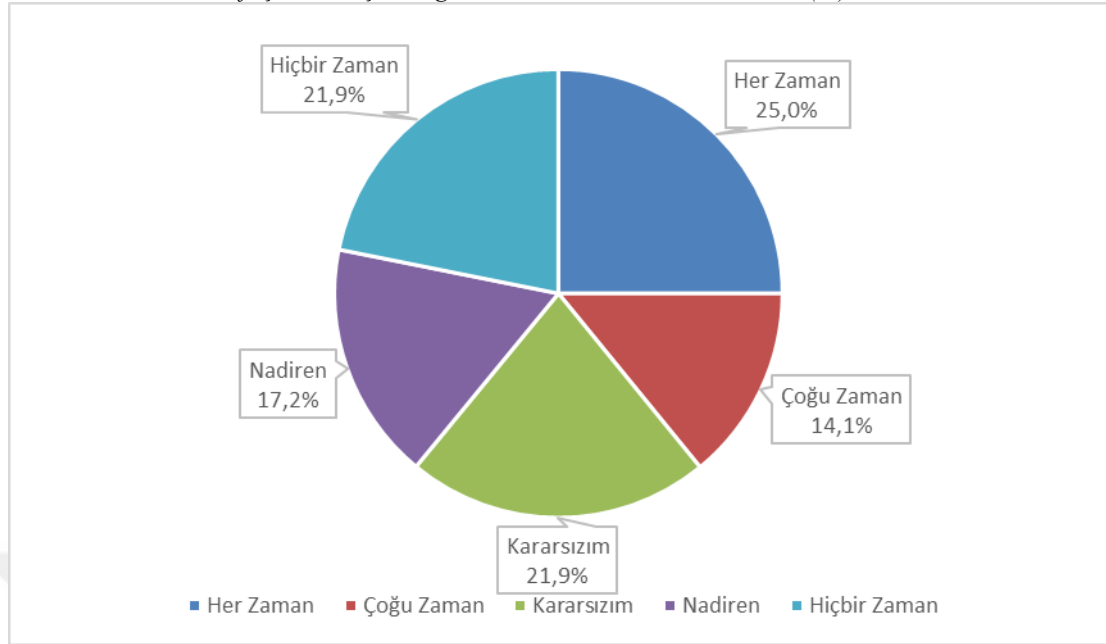
Müziğin derslerinin diğer derslere ilgi oluşturmaya dair anket verileri (%)

Grafik 19’da ise müzik derslerinin sınıf içi arkadaşlık bağlarının oluşmasına olan etkisi ortaya konmuştur. “*Müzik derslerinin sınıf arkadaşlarımla bağlarımı kuvvetlendirdiğini düşünüyorum.*” şeklindeki anket cümlesine verilen yanıtların yüzdelik dağılımına bakıldığında olumlu görüşlerin (her zaman-çoğu zaman) %39,1 olduğu görülmektedir. Bu veriden hareketle Suriyeli göçmen öğrencilerin uyum sağlamasında, çevresiyle bağ oluşturmada müziğin dikkate değer etkisi bir kez daha anlaşılmaktadır.

Grafik 19

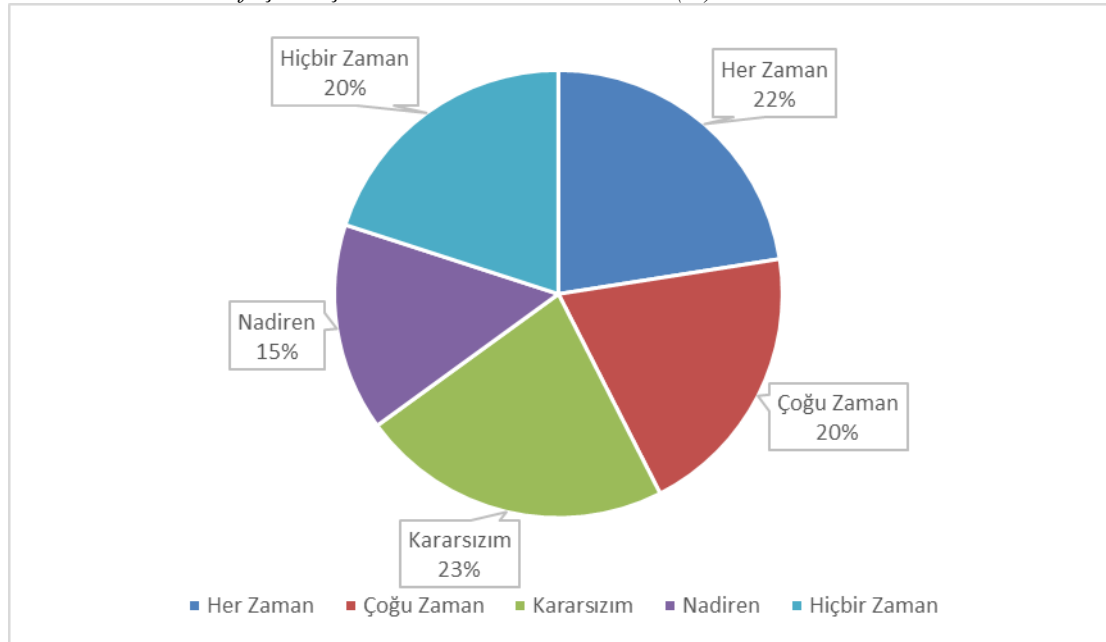
Müzik derslerinin sınıf içi arkadaşlık bağlarına etkisine dair anket verileri (%)

Grafik 19 ile benzerlik gösteren Grafik 20’de sınıf içi iletişim ile müzik dersleri arasındaki ilişki ortaya konmuştur. “*Müzik dersleri sınıf arkadaşlarımla daha iyi iletişim kurmamı sağlıyor.*” şeklindeki ibareyi katılımcıların %42,5’inin olumlu yanıtlar (çoğu zaman-her zaman) verdiği görülmüştür.

Grafik 20

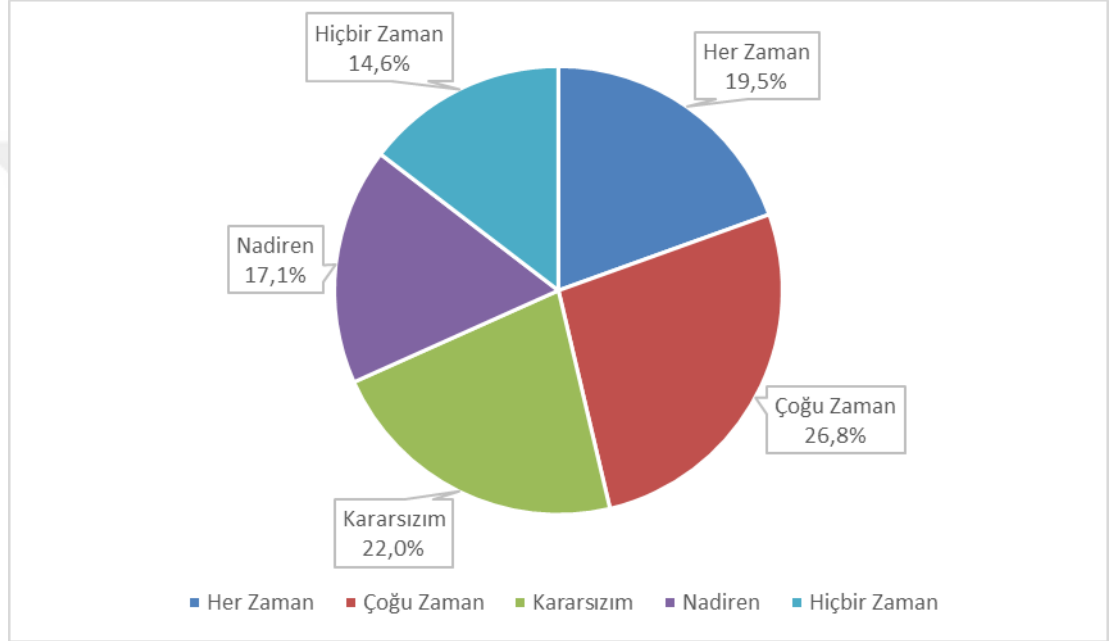
Müzik derslerinin sınıf içi iletişime etkisine dair anket verileri (%)

Grafik 21’de okul içi etkinliklere katılımda müzik derslerinin etki derecesi ortaya konmuştur. “Müzik dersleri sayesinde okuldaki etkinliklere daha istekli katılıyorum.” şeklinde yöneltilen anket sorusuna katılımcıların %46,3’lük bölümünün olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Göçmen öğrencilerin okul ile bağ oluşturmada müzik derslerinin dikkate değer bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencinin okul ile kurmuş oldu bağ, onların gerek akademik gerekse duygusal gelişimi açısından oldukça önem taşımaktadır.

Grafik 21

Müzik derslerinin okul içi sosyal etkinliklere katılma süreçlerine etkisine dair görüşler (%)

Çalışmanın bu bölümünde müzik derslerinin Suriyeli göçmen öğrencilerin okula alışma, uyum sağlama sürecine etkisi analiz edilmiştir. Olumlu yanıtların oranına bakıldığında;

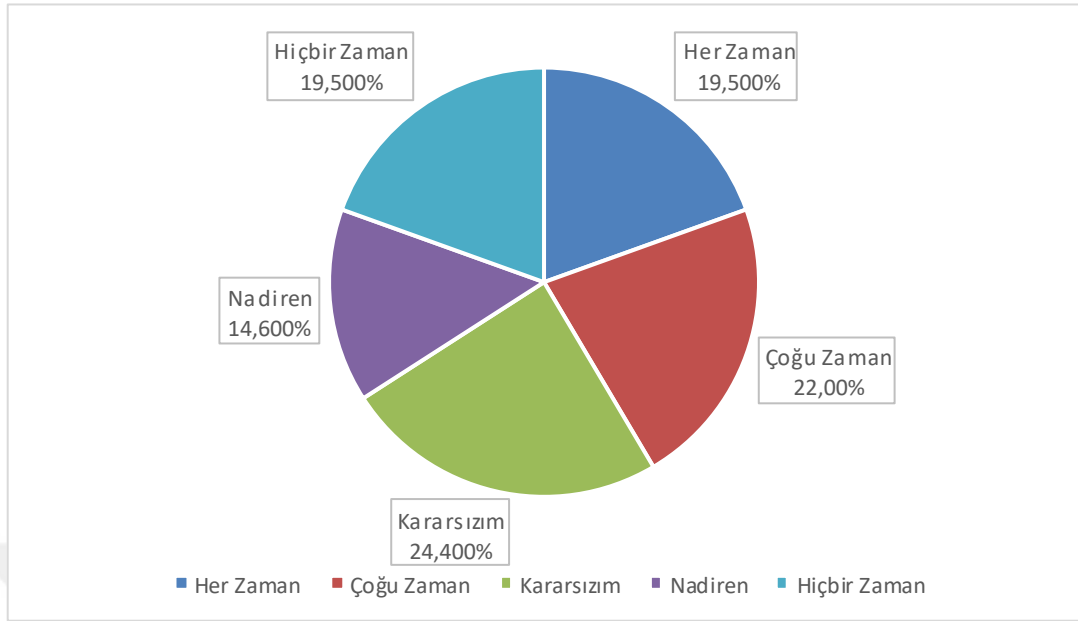
- ✓ Müzik derslerinin okula uyum sağlamaya katkı sağladığını düşünenlerin %42,5
- ✓ Müzik derslerinin diğer derslere olan ilgiyi arttırdığını düşünenlerin %43,9
- ✓ Müzik derslerinin arkadaşlık bağlarını kuvvetlendirdiğini düşünenlerin %39,1 (her zaman-çoğu zaman)
- ✓ Müzik derslerinin sınıf içi iletişimi olumlu etkilediğini düşünenlerin %42,5 (her zaman-çoğu zaman)

Müzik derslerinin okul etkinliklere katılmayı olumlu etkilediğini düşünenlerin %46,3 (her zaman-çoğu zaman) oranında olduğuna dair bir veriyle karşılaşılmaktadır. Müzik derslerinin Suriyeli öğrencilerin okula alışma sürecine dair genel anket maddelerinde olumlu yanıtların daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Bu veri sonuçları MEB'in "Müzik Eğitimi Programının Amaçları" doğrultusunda değerlendirildiğinde "*müzik dersleri aracılığıyla bireysel ve toplumsal ilişkileri geliştirme*" amacının bu anket maddeleriyle doğrudan ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Müzik dersleri aracılığıyla sınıf içi etkileşim, okula uyum sağlama ve doğal olarak okul etkinliklere katılmaya yönelim sonucu ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde müzik eğitim programında yer alan "*müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek*" ifadesi de verilen yanıtların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında müzik eğitiminin bu işlevi sağlamaya yönelik olumlu etkisini kanıtlamaktadır (Kahyaoğlu, 2010: 150). MEB'in müzik eğitiminde "*farklılıklara saygı*" temelli yaklaşımı çerçevesinde; bu bölümde cevaplandırılan anket sorularında bu yaklaşımın olumlu yansımaları hem göçmen öğrenciler hem de yerli öğrenciler özelinde gözlemlenmiştir.

Suriyeli öğrencilerin "Müzik öğretmenimle diğer öğretmenlerimden daha rahat iletişim kuruyorum." ifadesiyle ilgili görüşleri Grafik 22'de gösterilmiştir. Bu ifadeye net bir şekilde evet diyenlerin oranı %41,5'e ulaşmıştır. Bu sonuçların ortaya çıkmasında etkili olan faktörler düşünüldüğünde kesin bir şey söylemek çok zor olmakla birlikte, müzik öğretmenin pedagojik yetkinliğinin öğrenci algılarındaki payı göz ardı edilmemelidir.

Grafik 22

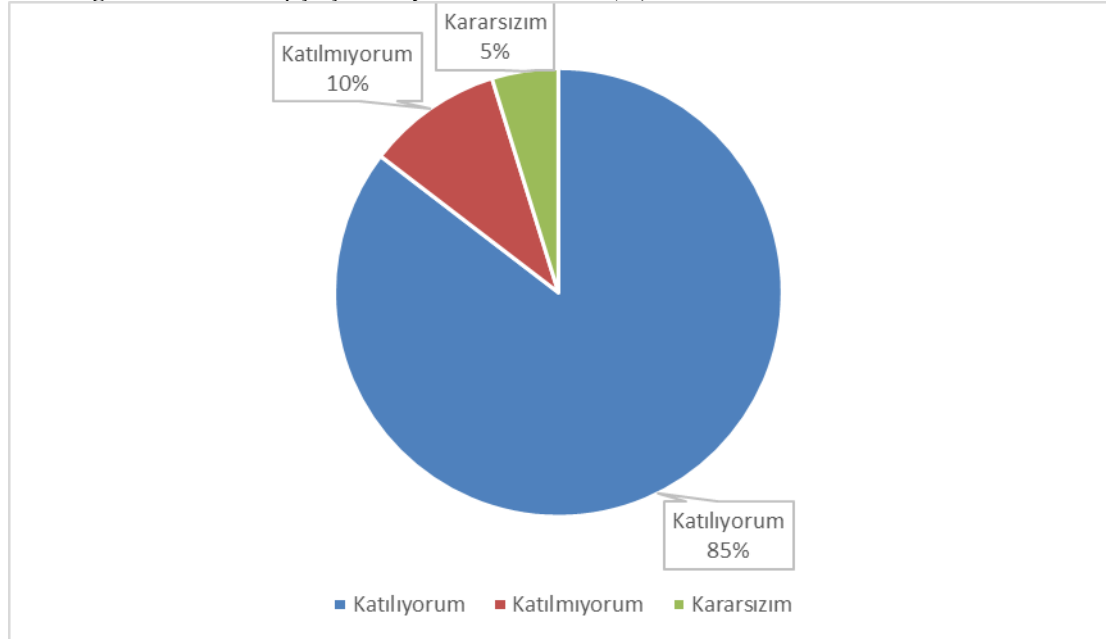
Müzik öğretmeniyle kurulan iletişime dair anket verileri (%)

Etnomüzikoloji bağlamında, öğrencilerin görüşlerine dair bir anket cümlesi de katılımcılara yöneltilmiştir. “*Müzik öğretmenimin Arapça şarkı söylemesi beni mutlu ederdi.*” ifadesine katılanların oranı %85,4 gibi yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir. Bu durum öğrencilerin Türkçe şarkı söyleme konusundaki hazır bulunuşluklarıyla doğrudan ilintilidir. Bununla birlikte ana dilde şarkı söylemek ve köken kültüre bağlılık hususları da burada dikkate alınmalıdır.

Grafik 23

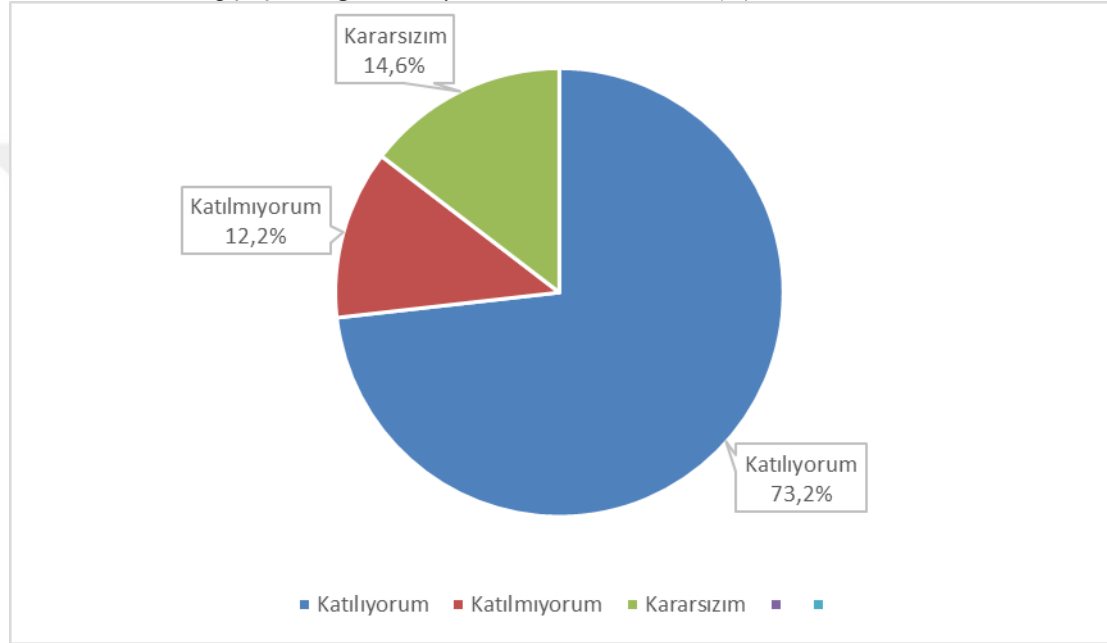
Müzik öğretmeninden Arapça şarkı söyleme beklentileri (%)

Anketin tutarlılığını göstermesi bakımından “*Müzik öğretmenimin Arapça şarkı öğretmesi beni mutlu ederdi.*” düşüncesine katılma oranları Grafik 24’te belirtilmiştir. Müzik öğretmenin Arapça şarkı söylemesinden duyulan memnuniyet kadar olmamakla birlikte, müzik öğretmenin Arapça şarkı öğretmesinin iyi olacağını düşünenlerin oranı %73,2’dir. Burada müzik öğretmenin Arapça şarkı öğreteceğine olan inanç belirleyici olmuş olabilir. Ancak asıl dikkat edilmesi gereken husus; Suriyeli öğrencilerin müzik vesilesiyle Türkçe öğrenmeye istekli olmalarıdır.

Grafik 24

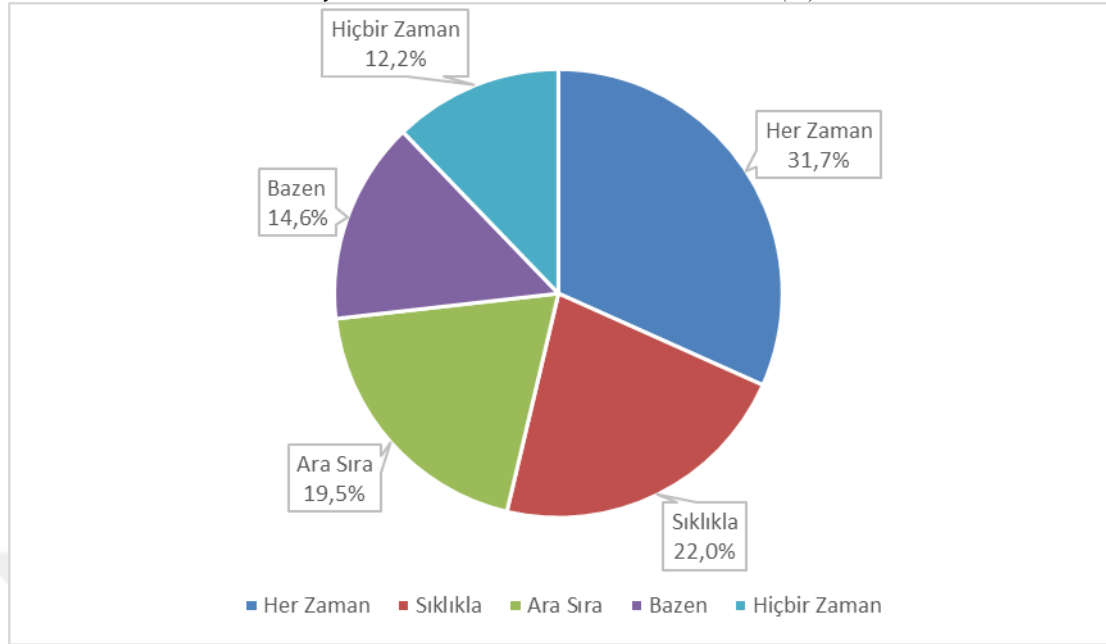
Müzik dersinde Arapça şarkı öğretimine yönelik beklenti oranları (%)

Müziğin “*birlikte yaşama*”ya dair fonksiyonunun tespitine yönelik ifadelerle de yer verilmiştir. Anket içerisinde “*Müzik derslerinde bir orkestrada yer almak beni mutlu eder.*” fikrine katılanların oranı %53 civarındadır. Bu sonuç, Suriyeli öğrencilerin birlikte iş yapmaya olan isteklerini göstermesi bakımından önemli ve anlamlıdır.

Grafik 25

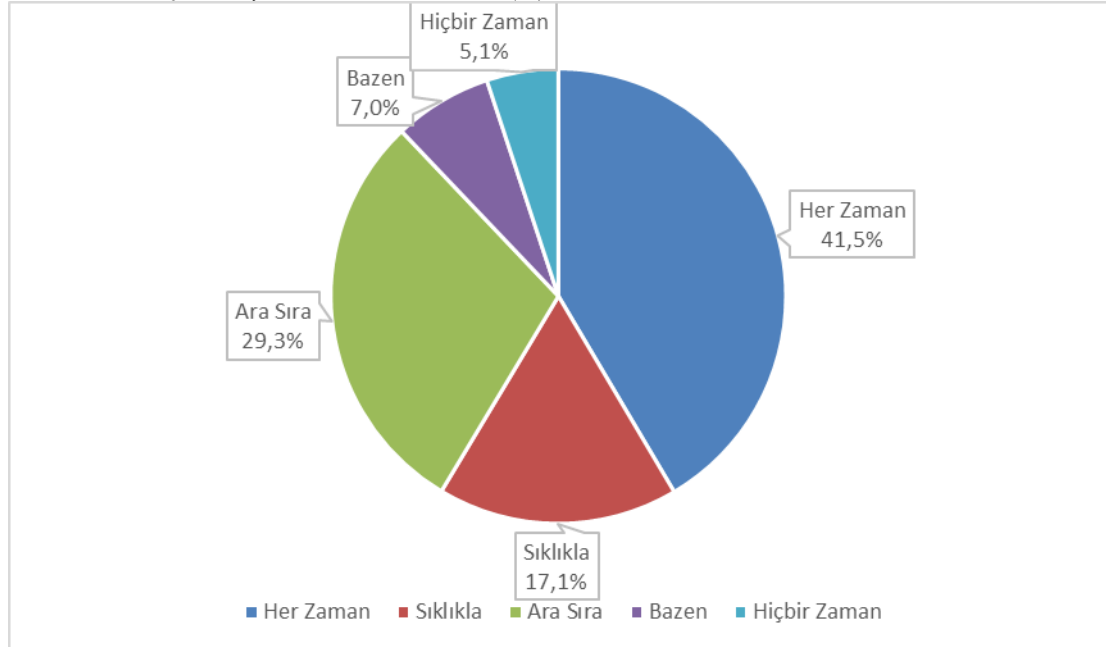
Katılımcıların bir orkestrada yer alma beklentilerine dair anket verileri (%)

Suriyeli öğrencilerin Türkçe’yi öğrenme aşamalarında müziğin oynadığı role dair dolaylı bir soru yöneltilmiştir. “*Farklı dillerde şarkılar öğrenmek beni mutlu eder.*” biçimindeki düşünceye katılanların oranı %58,6’dır (Grafik 26).

Grafik 26

Farklı dillerde şarkı söyleme beklenti oranları (%)

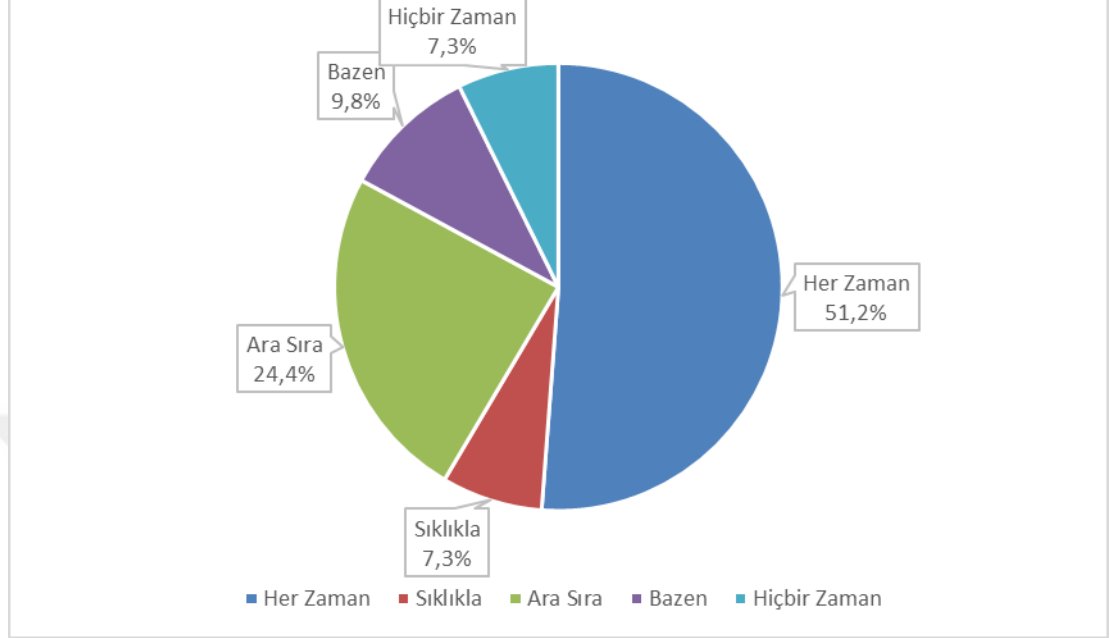

Suriyeli öğrencilerin Türkiye’ye uyumlarında aidiyet hislerinin ortaya konması bakımından Türk marşlarıyla ilgili bir düşünceye de yer verilmiştir. “*Türk*

marşlarını seslendirmek beni heyecanlandırır.” düşüncesine katılanların oranı %58 dolayındadır (Grafik 27).

Grafik 27

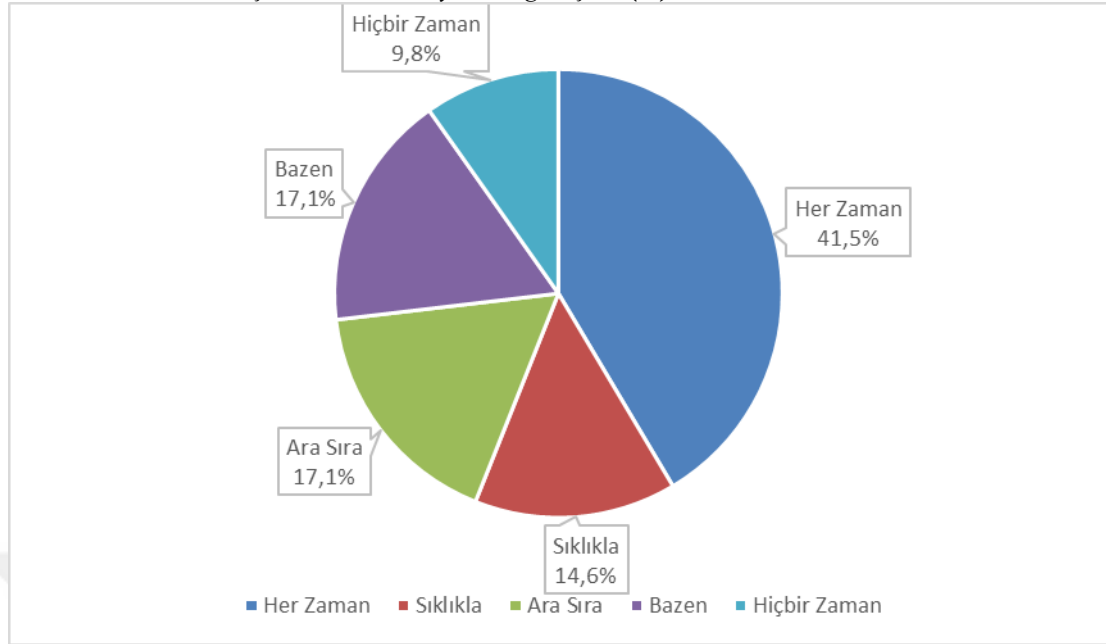
Katılımcıların Türk marşlarını seslendirmeye yönelik görüşleri (%)

Grafik 28’de görüleceği üzere; Grafik 27’deki önermenin tersine gibi gözüken bir değer yaklaşımı yoluna gidilmiştir. Burada “*Müzik derslerinde kendi yerel kültürünün kahramanlık şarkılarını-Türkülerini ve hikâyelerini dinlemek beni mutlu eder.*” şeklindeki düşüncüyü destekleyenlerin oranı %56 civarındadır. Bu iki grafiğin sonuçları anlamlı bir tutarlılığa işaret etmektedir: Göçmenlerin eski ve yeni kültürü birlikte yaşatma arzusunda oldukları gerçeği.

Grafik 28

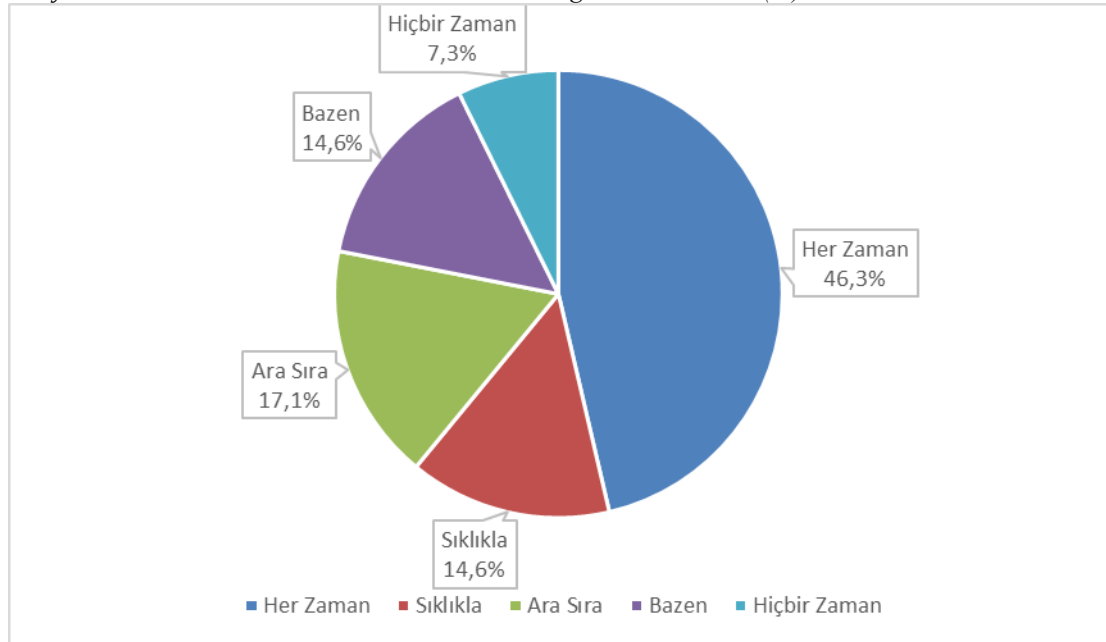
Kökensel kahramanlık şarkı-türkülerine yönelik görüşleri (%)

Grafik 29'daki veriler bir önceki grafik sonuçlarını destekler mahiyettedir. Öğrencilerin “Müzik derslerinde Suriye kültürüne ait enstrümanları tanımak beni mutlu eder.” ifadesine katılma düzeyleri en az %60,9'dur. Burada göç öncesi kültüre duyulan özlemin izlerini sürmek mümkündür.

Grafik 29

Suriye müzik kültürüne ait enstrümanları tanıma isteğine dair oranlar (%)

Anket çalışmasına katılan Suriyeli ğrencilerin müzik öğretmenine ve müzik dersi içeriklerine yönelik görüşlerine dair anket sonuçları değerlendirilmiştir. Sonuçların dağılım oranına bakıldığında katılımcılar içinde;

- ✓ Müzik öğretmeniyle diğerk öğretmenlerden daha rahat iletişim kurduğunu düşünenlerinin oranının %41,5 (her zaman-çoğuzaman)
- ✓ Müzik ğretmeninin Arapça şarkı söylemesinin kendilerini mutlu edeceğini düşünenlerin oranının %85,4
- ✓ Müzik derslerinde Arapça şarkı öğretilmesinin kendilerini mutlu edeceğini düşünenlerin oranının %73,2
- ✓ Bir orkestrada yer almanın kendilerini mutlu edeceğini düşünenlerin oranının %43,9
- ✓ Farklı dillerde şarkı söylemenin kendilerini mutlu edeceğini düşünenlerin oranının %58,6 (her zaman-sıklıkla) (tekrarlanmış soruya verilen olumlu yanıtlar %63,4)
- ✓ Türk marşlarını seslendirmenin kendilerini mutlu ettiğini düşünenlerin oranının %58,5 (her zaman-sıklıkla), (tekrarlanmış soruya verilen olumlu yanıtlar %51,2)
- ✓ Suriye kahramanlık şarkı-türkülerini dinlemenin kendilerini mutlu edeceğini düşünenlerin oranının %56,1 (her zaman-sıklıkla)
- ✓ Suriye müzik kültürüne ait enstrümanları tanımanın kendilerini mutlu edeceğini düşünenlerin oranının %60,9 (her zaman-sıklıkla) olduğu görölmektedir.

Anket maddelerin geneline bakıldığında olumlu görüşlerin verilen diğerk görüşlere oranla daha fazla olduğu görölmektedir. Öğrencilerin diğerk branştaki öğretmenlere göre müzik öğretmenleriyle daha rahat iletişim kurmaları, müzik sanatının bireyin kendisini ifade etmesi ve bireyler arası iletişime olumlu yöndeki etkisiyle açıklanabilir. Öyle ki müziğin iletişim becerilerini geliştirdiğı vurgulanmıştı. Müzik eğitimi, diğerk tüm sanat dallarında olduğu gibi bireyin insanlara sevgi, dostluk, kardeşlik duyguları ile yaklaşmasını sağlamaktadır (Şişman, 2017: 203). Müziğin bu işlevi öğrencilerin müzik öğretmenleriyle iletişimini anlamlı kılmaktadır.

Anket sonuçlarında Suriyeli öğrencilerin müzik öğretmenlerinden kendi dilleri olan Arapça dilinde şarkı bilme ve öğrenme beklentileri olduğu görölmektedir.

Bu durum bir açıdan kültürlerarası müzik eğitimiyle ilgilidir. Müzik öğretmenlerinin kültürlerarası deneyim yaşamaları, onların kültürlerarası müzik eğitimine yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlayarak müzik eğitiminde kullanacakları yöntem ve içeriklerin seçiminde farklı bir bakış açısına sahip olmalarını sağlayacaktır (Kalyoncu, 2014: 6). Bu durum ise müzik öğretmenin farklı dillerde şarkı repertuarına sahip olmasını sağlayacak, göçmen öğrencilerin kendi dillerinde şarkı öğrenme beklentilerine katkı sağlayarak onları mutlu etmektedir.

Katılımcıların bir orkestrada yer alma beklentileri müzik sanatına ilgilerini ortaya koymaktadır. Mülteci çocuklar, müzik derslerinde özellikle ritim çalışmaları, ortak şarkı söyleme etkinlikleri ve orff çalgılarının kullanılması şeklinde yapılan uygulamalı derslerde, derse daha istekli katılmaktadırlar. Ayrıca bu şekilde işlenen derslerde göçmen öğrencilerin sınıftaki arkadaşlarına yönelik uyum sağlama davranışlarının da kayda değer ölçüde pozitif yönde olduğu ifade edilmektedir (Alpagut ve Tecimer, 2017).

Suriyeli öğrencilerin farklı dillerde şarkı söyleme beklentileri de onların kültürler arası müziğe yönelik olumlu bir görüşe sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum MEB Müzik dersi öğretim programının amaçları arasında yer alan “*Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası müzik türlerini tanıyarak farklı kültürlere ait öğeleri zenginlik olarak algılamasını sağlamak*” amacıyla örtüşmektedir (Kahyaoğlu, 2010:150).

Marşlar ve kahramanlık türkülerine yönelik görüşlerin, bu eserlerin karakter olarak coşkulu olmasıyla ilgili olduğu düşünülebilir. Gerek Türk gerekse diğer dillerdeki marşların öğretiminde öğrencilerin istekli olmaları, bu müzik eserlerinin içindeki temaların insanda heyecan uydurmasından kaynaklanmaktadır.

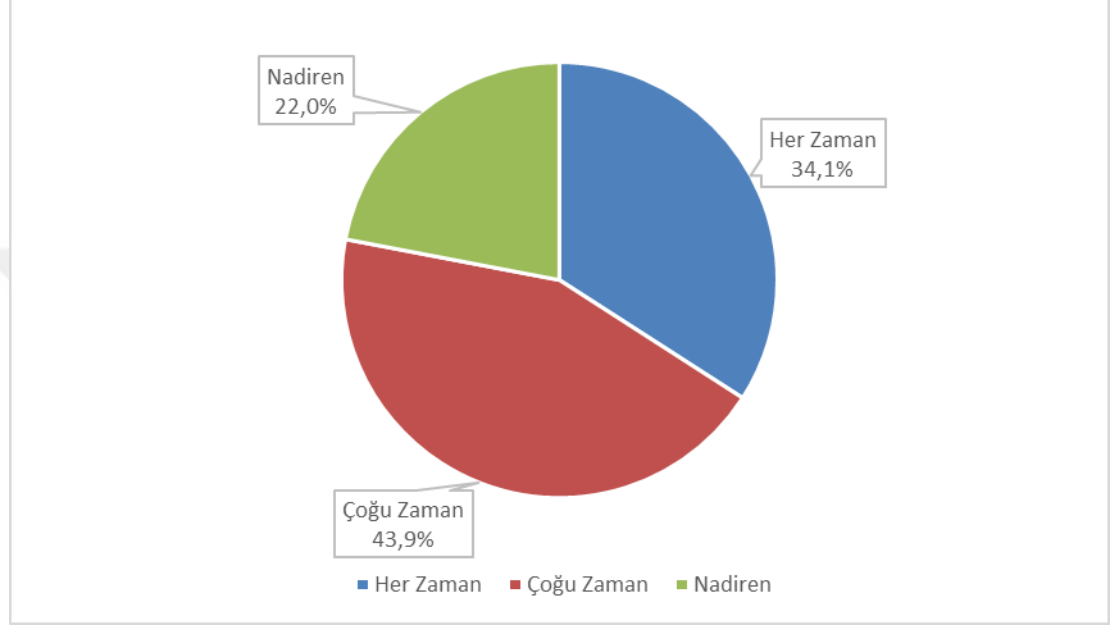
Katılımcıların kendi yerel çalgılarını tanımaya yönelik beklentilerine bakıldığında olumlu bir görüşe sahip oldukları görülmektedir. Bu durum göçmenlerin kendi kültürlerini tanıma, yaşama ve aktarma refleksiyle yakından ilgilidir. Kalyoncu’nun (2014: 4) Almanya örneğinden hareketle, hem Türk müziğinde hem de Suriye-Arap müziğinde kullanılan ortak çalgıların sınıfta anlatılması/dinletilmesi hem Suriyeli öğrencilerin bu beklentisini karşılamış hem de kültürel bir yakınlaşma sağlayarak onların uyum süreçlerine pozitif bir etkiye bulunmuştur.

Müzik derslerine duyulan ilgi düzeyinin anlaşılması, kişilerin hayatlarındaki edindiği yerin tespitiyle doğrudan alakalıdır. Buradan hareketle müziğin birlikte

yaşamaya olan katkısını kestirebilmek mümkündür. Bu bağlamda Suriyeli öğrencilere iletilen “Müzik dersleri bana kendimi iyi hissettiriyor.” ifadesine katıldığını ifade edenlerin oranı Grafik 30’da görüleceği üzere %78’dir. Bu ise müziğin göçmen çocukların hayatındaki edindiği yeri göstermesi bakımından anlamlıdır.

Grafik 30

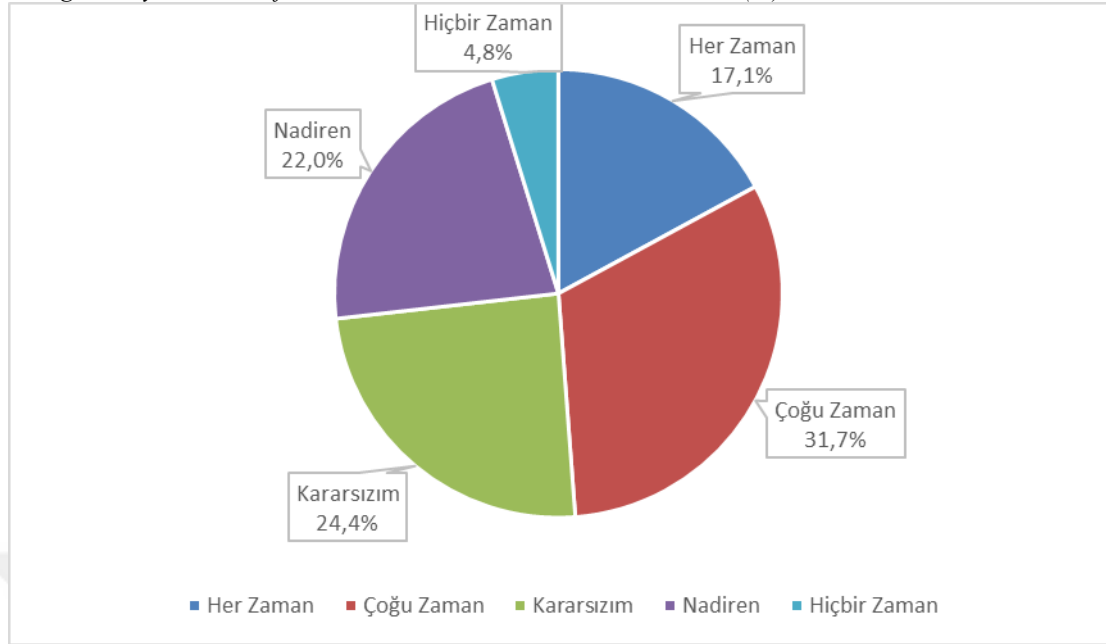
Müziğin bireyde yarattığı hissiyata dair veriler (%)

Grafik 31’de ise Suriyeli öğrencilerin müziğin kendilerini ifade etmedeki fonksiyonuna yer verilmiştir. Müzik derslerinin kendisini daha iyi ifade etmesine katkı sağladığını düşünenler %48,8’dir.

Grafik 31

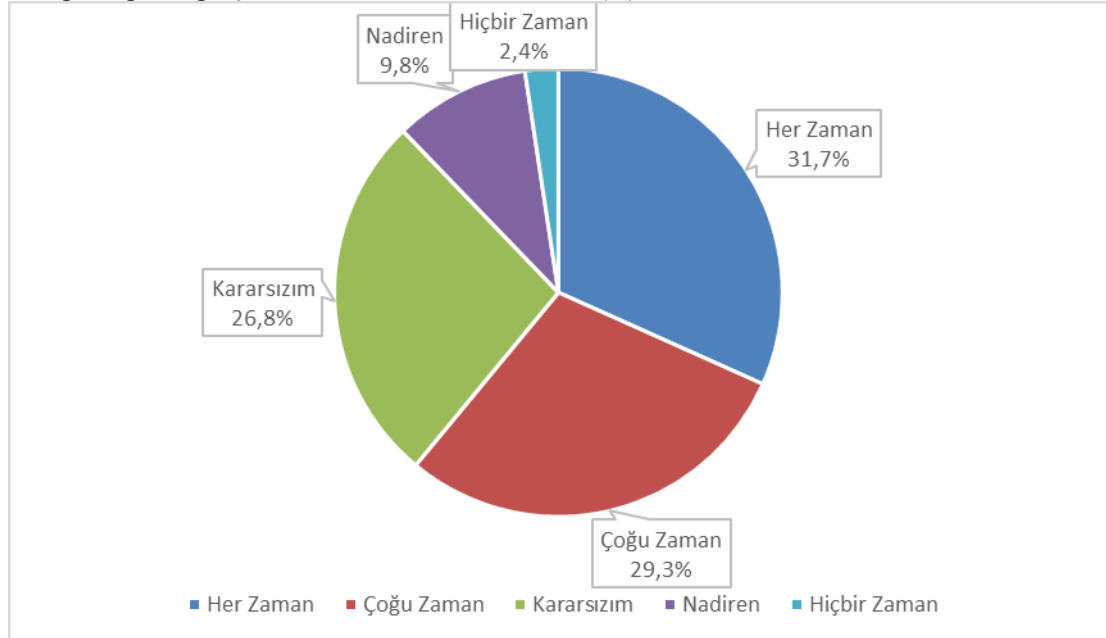
Müziğin bireyin kendini ifade etmesine etkisine dair kanaat oranları (%)

Kişisel gelişim noktasında müziğin yerine dair yapılan araştırmanın sonucu Grafik 32’de verilmiştir. Müzik derslerinin özgüveni artırma konusunda fayda sağladığını düşünenlerin oranı %60’tır. Buradaki dikkat çeken bir diğer husus ise kararsızların yaklaşık %27 dolaylarında olmasıdır.

Grafik 32

Müziğin özgüven gelişimine etkisine dair anket verileri (%)

Suriyeli öğrencilerin müzik dersinin kişisel etkilerine yönelik görüşleri analiz edildiğinde;

- ✓ Müzik derslerinin kendilerini iyi hissettirdiğini düşünenlerin %78 (her zaman-çoğu zaman)
- ✓ Müzik derslerinin kendilerini daha ifade etmeye katkı sağladığını düşünenlerin %48,8 (her zaman-çoğu zaman)
- ✓ Müzik derslerinin özgüven gelişimlerine katkı sağladığını düşünenlerin %70 (her zaman-çoğu zaman) oranında olduğu görülmektedir.

Verilen yanıtlara bakıldığında diğer görüşlere oranla olumlu görüşlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Müziğin birey üzerinde yarattığı etkiye dair yapılan araştırmalar, müzik dinleme ile hormonlar arasındaki bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Dinlenen müziğin türüne göre vücuttaki stres hormonunun salınımında değişiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Bununla beraber müziğin bireyde rahatlatıcı bir etkisi olmakla beraber tedavi amaçlı kullanıldığı da bilinmektedir (Köksoy, 2009: 36). Müzik derslerinde müzik öğesinin katılımcılar üzerindeki etkisi bu bağlamda anlaşılır olmaktadır.

Duygu ve düşüncelerin seslerle ifade edilmesi olarak tanımlanan müziği sözel dilden radikal biçimde ayıran şey belki de onun duyular dünyasıyla olan özel ilişkidir. Müzik olgusunun akıl ve kavramlardan ziyade duygusal dünyayla ayrıcalıklı bir ilişkiye sahip olma özelliği bulunmaktadır (Köksoy, 2009: 7). Müzik, insanın manevi yönünü ifade etmesini sağlamada, ruh güzelliğini, duygu dünyasını dışa vurmada, düşüncelerini korkusuz ve yüreklice dile getirmesinde önemli bir işleve sahiptir (Şişman, 2017: 203). Bu genel yönüyle ve özelde Suriyeli öğrenciler açısından duygu ve düşüncelerin farkına varma ve aktarma noktasında müziğin önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Öz saygı ve öz değer kavramlarıyla yakından ilgili olan özgüven, bireyin kendini algılaması, tutumları, sosyal ilişkileri ve yeteneklerine olan inancını ifade etmektedir. Müziğin bireyin özgüven gelişimine etkisine bakıldığında yaratıcılığı ve yeteneği geliştirme işlevselliği dikkati çekmektedir. Akademik özgüven (entellektüel bilgi, okuma, matematik becerisi v.b.) ve akademik olmayan özgüven (sosyal ilişkiler, fiziksel yetenekler v.b.) şeklinde ikiye ayrılan özgüven içerisinde, yüksek müzikal özgüvenin (akademik olmayan özgüven), bireyin düşük özgüvene sahip olduğu diğer öznel alanlarda bir dengeleyici unsur olabilecektir (Kocaaraslan, 2009: 18, 33-34). Bireyi bir anlamda ayrıcalıklı kılan bu müzikal özgüven, onun sosyal gelişiminin yanında bireysel gelişimine, doğal olarak onun özgüvenine de katkı

sağlayacaktır.

3.2. Narlıca Mahallesi’ndeki Yetişkinlerin Müziğe Dair Görüşleri

Narlıca Mahallesi’nde ikamet eden Suriyeli yetişkinlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonuçları, müziğin birlikte yaşama bakımından önemli bir fonksiyon üstlendiğini göstermiştir. Ancak Covid-19 pandemisi sebebiyle hedeflenen görüşmeciler sayısına erişilememiş, toplamda sadece 8 katılımcı ile mülakat yapılabilmektedir. Ayrıca katılımcılarda aranan “Suriye’de en az ortaokul düzeyinde bir eğitim almış olmaları şartı” ve bölgenin sosyo-kültürel açıdan dezavantajlı bölge oluşu bu katılımın sınırlılıkları arasında yer almıştır. Mülakata 5 erkek, 3 kadın iştirak etmiştir. Katılımcıların 6 tanesi üniversite, 2 tanesi ise lise düzeyinde eğitim almışlardır. Katılımcıların görüşlerine yer verilirken, kişisel bilgilerin korunması adına K-1, K-2 şeklinde kodlamalar kullanılmıştır.

3.2.1. Katılımcıların Suriye’deki Yaşamlarına Dair Veriler

Katılımcıların zorunlu göç öncesi Suriye’deki yaşantılarının genel bir değerlendirilmesi yapıldığında verilen yanıtlar doğrultusunda “sade ve mutlu” bir yaşantıya sahip oldukları görülmüştür. Katılımcılar Suriye’de normal ve tatmin edici bir yaşantıya sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan bazı katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“ Ben orta gelirli bir ailedenim. Okudum, mezun oldum, iş buldum ve evlendim. Savaş olana kadar hayatımız normaldi” (K - 6, Kadın).

“ Genç yaşta evlendim. Maddi durumumuz çok iyiydi. Savaş olduktan sonra Türkiye’ye taşındık ve şimdiye kadar durumumuz çok iyi değil.” (K - 5, Kadın).

“ Lisedeyken çalışmaya başladım. Sonra evlenip kendi işimi kurdum.” (K - 2, Erkek).

Verilen yanıtlara bakıldığında göç sonrası konforlu alanın terk edilerek yeni bir ülkede yaşam kurmanın zor olduğu, eski yaşantılara dair bir özlem duyulduğu görülmektedir. Yeniden yaşam inşasının önünde duran en büyük engelin ise ekonomi kaynaklı olduğu görülmektedir.

Suriye’nin farklı etnik ve inanç gruplarını barındıran heterojen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Çoğunluğunun Arap, diğerlerinin ise Kürt, Türk, Ermeni ve Çerkezlerden oluşmaktadır. Suriye’de toplam nüfusun %75’i Sünni Müslüman,

%12'si Alevi Müslüman, %10 Hristiyan ve % 3'ü Dürzilerden oluşmaktadır. Ülkede okuma yazma oranının %86, kent nüfusunun ise %58 civarında olduğu ifade edilmektedir. SSCB'nin sosyalist ideolojisini benimseyen bir yönetim anlayışıyla yönetilen ülkede özellikle Halep, Şam, Tartus ve Lazkiye'de gözlemlendiği kadarıyla insanların güvenlik kaygısı taşımadığı, kadınların kamusal alanda görünür olduğu, farklı etnik ve kültürel gruplar arasında kurulan iletişimin oldukça güçlü olduğu ifade edilmiştir (Cengiz, 2020: 77-78). Bu bilgiler ışığında ve görüşmeye katılım sağlayan Suriyeli sığınmacıların verdikleri bilgiler doğrultusunda, katılımcıların göç öncesi Suriye'de gerek sosyal gerekse ekonomik olarak mutlu bir yaşantıya sahip oldukları söylenebilir.

3.2.2. Katılımcıların Narlıca Mahallesi'ne Yerleşme Süreçleri ve Uyum Sağlama Çabaları

2011 yılı Nisan ayı itibariyle Hatay'a giriş yapan Suriyeli sığınmacıların il içerisinde genel dağılımlarına birinci bölümde değinilmişti. Bu bölümde katılımcıların Narlıca Mahallesi'ne yerleşme ve uyum sağlama süreçlerine dair bulgular ortaya konmuştur. İç savaşın yarattığı travmaların izlerinin halen okunduğu, hissedildiği bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“Savaştan kaçtıktan sonra barınabileceğimiz bir ev bulamadık. Bir süre çadırda yaşamak zorunda kaldık. Babam çalışabileceği bir iş aradı. Biraz para biriktirdik ve bir eve yerleştik. Şimdi durumumuz iyiye gidiyor.” (K - 7, Erkek).

“Türkiye'ye ilk geldiğimizde kötü durumdaydık. Bir süre akrabamızın yanına yerleştik. İş bulmaya çalıştık. Birikim yaptıkça durumumuz iyiye gitmeye başladı.” K - 6, Kadın).

Aynı yörelerden göç eden insanlar aynı yerlere yerleşerek kendi içinde kapalı kültür odacıkları oluşturmaktadırlar. Bir mahalle ya da semt ölçeğinde olan bu kültür odacıkları aslında o insanların terk ettikleri yerlerin, yörelerinin küçük bir modeli niteliğindedir (Kaştan, 2015: 219). Göçmenlerin bir yere yerleşme motivasyonları Narlıca Mahallesi ve Suriyeli sığınmacılar özelinde ele alındığında, katılımcıların verdiği yanıtlardan yola çıkarak, Narlıca'ya yerleşme davranışlarında ortak kültür eksenli bir tercih sürecine yöneldikleri sonucuna ulaşılabilir. Bununla beraber yerleşme kararlarında akrabalık bağlarının da etkili olduğu görülmektedir. Bu durum göçmen ilişkiler ağı kuramıyla da doğrudan ilgilidir. Öyle ki ağ kuramına göre

göçmenler göç ettikleri yer ile göç veren yer arasında bir çeşit sosyal ağ oluştururlar. Bu ağlar göç sürecinin dinamik ve sürekli bir devinim içerisinde gerçekleşmesine neden olur. Anık (2019: 24), göçmen ilişkiler ağını, göç edilmek istenen yere daha öncesinde gitmiş olan öncü göçmen gruplar ile onları takip eden göçmenleri akrabalık, hemşerilik ya da arkadaşlık gibi sosyal ağlarla birbirine bağlayan kişilerarası bir ağ olarak tanımlanmaktadır.

Katılımcıların Hatay’da yaşamaya alışma durumlarına dair edinilen bulgulara bakıldığında ortak kültürün olumlu etkisi görülmektedir. Katılımcı 6, Hatay’daki yaşama henüz tam olarak alışamasa da Hatay’da Arapça konuşulmasının şehre alışma sürecine olumlu etki ettiğini ifade etmiştir. Katılımcı 8 ise uzun süredir Türkiye’de yaşadığını, bu süreç içerisinde Türk vatandaşlarıyla uyum içerisinde yaşamaya alıştığını ifade etmiştir. Fakat Türkiye’ye gelen Suriyelilere yönelik ırk, dil, din ayrımı yapılmasının uyum sağlamayı zorlaştırdığını da belirtmiştir.

“Gün geçtikçe daha çok alışıyor, uyum sağlıyoruz. Hatay Suriye’ye yakın olduğu için kültürlerimiz birbirine benziyor. Fakat bazen Türkçe dilini iyi bilmemek, ırkçı yaklaşımlara maruz kalmak uyum sağlamamı zorlaştırıyor” (K - 5, Kadın).

“Narlıca’ya geldikten sonra yavaş yavaş buradaki yaşantıya alışmaya başladık. Türkçe öğrendikten sonra ise Türk arkadaşlar edindik ve dostluk bağları kurduk” (K - 2, Erkek).

Tüm katılımcıların verdikleri yanıtlara bakıldığında büyük çoğunluğunun Hatay’da yaşamaya alıştıkları görülmektedir. Bu alışma sürecinde yukarıda da ifade edildiği gibi kültürel ve dilsel yakınlık önemli bir etkiye sahiptir. Bununla beraber iki katılımcının ayrımcılık, ırkçılık gibi olumsuz durumlar gözlemledikleri ya da maruz kaldıkları görülmektedir. Münferit olarak hemen hemen birçok ülkede görülebilecek bu durum doğal olarak sosyal uyuma da zarar vermektedir.

3.2.3. Katılımcıların Müziğe Yönelik Görüşleri

Sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların neredeyse tamamının müzik dinleme pratiklerine sahip oldukları görülmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Özellikle savaştan sonra ne zaman hüznü şarkılar dinlesem savaşta ölen şehitlerimiz veya çadırlarda yaşayan insanlar aklıma geliyor” (K - 8, Kadın).

“Bazen zor ve kötü zamanlarımda müzik benim dostum olur. Dile getirip söyleyemediklerimi müzikle anlatmaya çalışırım” (K - 4, Erkek).

“Müzik içimizdekileri, değerlerimizi, geçmiş yaşantılarımızı hatırlatır ve duygularımızı açıklamamızı sağlar” (K - 1, Kadın).

Savaş gibi zorunlu nedenlerden ötürü yerinden edilmiş olan göçmenler, belirsiz bir geleceğe doğru ilerlemekte, bir anlamda arafta yaşamaktadırlar. Bu süreç içerisinde müzik göçmen için yas tutma, iyileşme veya yaşamı yeniden inşa sürecinin bir parçası olabilmektedir (Öğüt, 2015: 72). Katılımcı 8’in hüznü şarkılar dinlemesi bir nevi yaşadığı zor süreçle ilgilidir. Öğüt’ün Irak Keldani topluluğu üyelerinde de gözlemlediği bu eğilim göçmenin ayrılık, sıla ve vatan hasretini anlatan şarkı ve türkülerini dinlemelerini anlaşılır kılmaktadır. Öyle ki Katılımcı 1’in *“Müzik geçmiş yaşantılarımızı hatırlatır”* ifadesi, dinlediği müzik tercihlerinde eski yaşantıya olan özlemini açıklamaktadır. Katılımcı 4’ün *“Müzik söyleyemediklerimi anlatmamı sağlar”* ifadesi, müziğin tanımı olan duygu ve düşüncelerin ifadesiyle ilgilidir. Bu bakımdan müzik; göçmen için, göç edilen yerde evi yeniden kurmaya, diğer göçmenlerle ilişkilenebilmeye, yaşanan göç deneyimini dile döküp bu durum ile yüzleşme işlevine sahiptir (Öğüt, 2015: 76).

3.2.4. Katılımcıların Suriye’deki Müzik Derslerine Yönelik Görüşleri

Araştırmaya katılan Sureli göçmenlerin çoğunluğu Suriye’deki devlet okullarında müzik derslerinin yeteri kadar önemsenmediğini, derslerin düzenli işlenmediğini ifade etmişlerdir. Bununla beraber şehir merkezlerinde ve özel okullarda bu durumun biraz daha farklı olduğunu, müzik derslerinin daha fazla dikkate alındığını dile getirmişlerdir. Müzik derslerinde ağırlıklı olarak vatan, anne ve okul sevgisi temalı eserlerin ezberletildiğini ifade eden katılımcılar olmuştur. Bu konu hakkındaki bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Suriye’nin büyük çoğunluğunda müzik dersi önemsenmezdi” (K - 8, Kadın).

“Suriye’de müzik dersleri nadiren işlenirdi” (K - 7, Erkek).

“Suriye’deki okullarda müzik derslerine yeteri kadar önem verilmiyordu. Sadece büyük şehirler ve özel okullarda önem verilirdi” (K - 5, Kadın).

“Beraber şarkılar ezberleyerek söylerdik. Temel şeyleri öğrenirdik” (K - 2, Erkek).

“Hocalarımızın ağızından şarkılar dinlemek beni mutlu ederdi. Onlardan dinleyip öğrenip ben de söylüyordum” (Katılımcı - 4, Erkek).

3.2.5. Katılımcıların Müziğin Türkiye’ye Uyum Sağlama Sürecine Etkisine Dair Görüşleri ve Müzik Dinleme Tercihleri

Saha araştırmasından elde edilen bilgilere göre müzikle ilgili değer yargıları kişiden kişiye değişmekle birlikte, ortak yaşama dair olumlu etki yapmaktadır. Suriyeli göçmenlerle yapılan mülakatlardan elde edilen bazı ifadeler şöyledir:

“ Bence müzik Türkiye’ye alışmama katkı sağladı. Çünkü müzik, iki toplum için ortak bir değerdir” (K - 5, Kadın).

“Yoğun çalıştığım için müzik dinlemeye pek vaktim olmuyor. O nedenle benim için müzik dinlemek Türkiye’ye alışmama katkı sağladı diyemem” (K – 6, Kadın).

“Türk müzikleri çok güzel. Şarkıları anlayamasam da dinliyorum. Ayrıca Türkçe öğrenmeme de katkı sağlıyor” (K - 4, Erkek).

“Müzik dinlemek Türkçemi geliştirdi” (K - 1, Kadın).

Müzik toplumsal iletişimin ve bireyin toplumda var olma sürecinde kendini ifade etmesinin bir aracı olma niteliği taşımaktadır. Bununla beraber toplumsallaşmayı, bireysel öğrenmeyi, bilinçlenmeyi sağlama işlevine sahiptir. Müzik aracılığıyla toplumsallaşmanın iç içe geçerek bireysel ve toplumsal var oluşun gerçekleşmesi söz konusudur (Türkmen, 2012: 244). Bu perspektiften hareketle katılımcıların verdikleri yanıtlara bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun müzik yoluyla göç ettikleri yerde toplumsal bir yakınlaşma yaşamaları son derece anlaşılır bir durumdur. Ayrıca katılımcıların yarısının müzik dinlemenin Türkçe öğrenmelerine olumlu etki yarattığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum ise müziğin dil öğrenimine etkisi ile ilgilidir. Saraç’a göre bireyin dil becerisinin geliştirilmesi, ana dili ile müzik dilinin birbiriyle bağlantılı bir şekilde sürdürülmesiyle kalıcı hale gelir (Babaç ve Yıldız, 2018: 13). Katılımcıların dinlemekten keyif aldıkları Türkçe müzik türlerine yönelik yanıtlara bakıldığında daha eski ve daha çok duygusal şarkılar tercih ettikleri görülmektedir. Farklı Türkçe müzik türleri içerisinde (türkü, pop, rap) duygusal olanları tercih etmelerinin nedeninin yaşadıkları göç deneyiminden kaynaklı ortaya çıkan duygusal travmayla ilgi olduğu düşünülmektedir.

3.2.6. Göçmenlerin Farklı Kültürel Kodlara Sahip Bireylerle Birlikte Şarkı Söylemeye ve Bunun Yaratacağı Etkiye Yönelik Görüşleri

Katılımcılardan farklı dil, din, ırk ve kültüre sahip bireylerle birlikte şarkı söylemeye yönelik görüşlerinin ortaya konması bu çalışmanın hedeflerindendir. Bu vesileyle müziğin birlikte yaşama kültürüne katkısına ve bireyler arasındaki iletişime etkisine yönelik görüşleri değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili Suriyeli göçmenlerin düşünceleri şöyledir:

“Müzik toplumlar için ortak bir şeydir. Sesimin güzel olduğuna inansam söylerdi. Çünkü farklı dile ve kültüre sahip olan insanlar şarkı söylemek bana göre güzel bir şey” (K - 5, Kadın).

“Birlikte şarkı söylemek bence toplumları birbirine yakınlaştırır. Farklı kültürel özelliklere sahip insanlarla şarkı söylemeye gelince de neden olmasın... Sonuçta toplumlar arasındaki bozulmalara engel olur” (K - 7, Erkek).

“Bence birlikte şarkı söylemek insanları birleştiren bir unsurdur. Farklı kültürden insanlarla şarkı söylemeyi çok isterim. Topluca şarkı söylemek çok güzel bir şey” (K -8, Erkek).

“Evet. Topluca söylenen şarkılarımızdan çok var. Farklı dil, din, ırk ve kültüre sahip insanlarla birlikte şarkı söylemek isterdim tabi. Çünkü toplumun arasındaki uyumu sağlar” (K - 6, Kadın).

Mülakat sorularına verilen bazı yanıtlara yukarıda yer verilmiştir. Genel katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde katılımcıların tamamının müziğin insanlar için birleştirici bir unsur olduğuna yönelik görüş bildirdikleri gözlemlenmektedir. Farklı dil, din, ırk ve kültürden insanlarla şarkı söylemeye yönelik görüşleri sorulduğunda benzer şekilde tamamının olumlu bir görüş içerisinde oldukları görülmüştür. Müziğin bireyler arası iletişime etkisine yönelik yöneltilen soruya verilen yanıtlar da öncekilerle paralellik göstermektedir.

Umutlarıyla beraber kültürlerini ve müziklerini de heybelerine koyup yola düşen göçmenler, kimliklerini yaşatabilmek için müziklerine daha sıkı sıkıya sarılırlar. Çoğunluğa kendi kültürü görünmez gelirken göç eden azınlığın kendi kültürüyle daha güçlü bağlar kurma refleksi asimilasyon endişesiyle ilgilidir. Suriyeli sığınmacıların kültürel farklılıklara sahip bireylerle şarkı söylemeye dair görüşleri bu

bağlamda değerlendirildiğinde, bu şarkı söyleme aktivitesi içerisinde kendi kültürel örneklerinin icrasını bekleyecekleri düşünülmelidir. Bu durum Antakya Medeniyetler Korosu özelinde değerlendirildiğinde, koronun repertuar çeşitliği içerisinde çok dilli eserlere yer verilmesi, koristlerin kendi kültürel örneklerini icra etmesi, hem koro içi iletişimi güçlendirmekte hem de kültürel yaklaşma sağlamaktadır. Müziğin kimlik sembolü olarak kullanımında diğer müzikal unsurların ikinci planda kaldığını savunmaktadır. Öyle ki kültürel kimlikleri ön plana çıkarma amacı güden bir repertuarın içerisinde, kimliğin altını çizen ilahilerin, şarkıların, melodilerin, ritimlerin, enstrümanların ve dansların varlığı yeterli olmakta, müzikal realizasyon ise geri planda kalmaktadır (Çakmak, 2018: 126).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Tarihin her döneminde savaşlar, ekonomik nedenler, coğrafi koşulların elverişsizliği, doğal afetler gibi nedenlerden ötürü toplu göçler yaşanmıştır. Günümüzde de devam eden bu insan hareketliliği birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Daha eski zamanlarda yaşanan göçlere kıyasla günümüzde gelişen insan hakları ve kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, bu sorunların Dünya’da daha görünür olmasını mümkün kılmıştır. Göç ile ortaya çıkan en önemli sorunların başında ise bütünleşme gelmektedir. Birbirleriyle ilişkili iki fenomen olarak nitelendirebileceğimiz göç ve bütünleşme, sebep ve sonuca dayalı bir nedensellikte birbirine bağlıdır. Öyle ki göç sebep iken bütünleştirme sonuç olmaktadır. Bütünleştirme, göçmenin göç ettiği ülkeye alışması, toplumun tüm unsurlarıyla bağ kurması ve kendini değerli hissedip sağlıklı sosyal ilişkiler sürdürebilmesi sürecini ifade eder. Bir nevi göçmen ile göç ettiği yerde yaşayan insanlar ve tüm sosyal, siyasi ve ekonomik mekanizmalarla karşılıklı sosyal kabulü ortaya koyar.

Günümüzde göç alan birçok ülke göçmenlerin uyumuna yönelik eğitsel, sosyal, siyasi ve hukuki düzenlemeler yapmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde göçmenlerin müzik yoluyla uyum süreçlerine yönelik çeşitli düzenlemeler yapıldığı da görülmektedir. Müziğin farklı kimliklere sahip bireyleri birbirine yakınlıkla ilişkilendirme işlevine sahip olması ise bu düzenlemeyi anlamlı kılmaktadır. Göçmenlerin toplumla iç içe geçerek kendilerini o topluma ait hissetmeleri ancak onların kültürünü tanımak, kabul etmek ve yaşatabilmelerini sağlamakla mümkün olabilecektir.

Göç deneyimi yaşayan Suriyeli yetişkinlerle yapılan görüşmelerde, katılımcıların büyük bölümünün göç öncesi yaşantıya özlem duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların Narlıca Mahallesi’ne yerleşme davranışlarında ortak kültür ekseni bir tercihte bulundukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anket katılımcılarının önemli bir bölümü, müziğin birleştirici ve uzlaştırıcı bir etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Suriyeli yetişkinlerle yapılan görüşmenin sonucunda da benzer şekilde müziğin ortak bir değer olarak benimsendiği, aidiyet hissetmeye katkı sağladığı görülmüştür. Hatay özelinde Antakya Medeniyetler Korosu, bu görüşün anlaşılır kılınması için doğru bir örnek olacaktır.

Araştırmanın odağındaki her iki grup, müziğin önemli bir iletişim kurma aracı olduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber müziğin birey-toplum

yakınlaşmasında önemli bir role sahip olduğu gene katılımcılar tarafından ortaya konmuştur.

Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlama, bütünleşme sürecinde müziğin önemli bir etkisi oldu, gene bu çalışmayla orta konmuştur. Ayrıca Suriyeli öğrencilerin diğer derslere ilgi göstermelerinde de müzik derslerinin önemli bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Gene çevreyle olan bağların kuvvetlenmesinde, sınıf içi etkileşimlerinde, okul etkinliklerine katılımlarında müzik derslerinin önemli bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Suriyeli öğrencilerin okullarındaki müzik öğretmenlerinden içerik bağlamında beklentilerinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin, müzik derslerinde Arapça şarkı öğrenme beklentileri ortaya çıkmıştır. Bu durum ise çok kültürlü müzik öğretmenlerine yönelik bir beklentiye ifade etmektedir. Müzik öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinde ve sonrasında yaşayacakları kültürler arası müzik deneyimi, çok kültürlü müzik eğitime yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlayacaktır.

Ayrıca katılımcıların bir orkestrada yer alma beklentisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grup içi ve grup dışı etkileşim gerektiren bu beklenti, Suriyeli çocukların iletişim becerilerini de güçlendirerek toplumla bütünleşmelerini sağlayacaktır. Öte yandan Suriyelilerin kendi yerel çalgılarını tanımak istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum ise köken kültürü tanıma, yaşama ve aktarma refleksiyle yakından ilgilidir.

Katılımcıların müziğe yönelik genel görüşlerine bakıldığında yapılan mülakat çalışmasında yetişkinlerin yeni yaşamlarını inşa etme, yas tutma ve iyileşme sürecinde müziği önemli bir manevi destek olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Onlar için müzik; dile gelmeyen sözlerin, serzenişlerin, sessiz çılgınlıkların karşılığıdır. Suriyeli öğrencilerle yapılan anket çalışmasında ankete katılan öğrencilerin müzik dersleri özelinde müziğin bireysel gelişimleri üzerinde olumlu etkisi olduğuna yönelik bir görüş bildirdikleri anlaşılmıştır. Katılımcıların çoğu özgüvenlerinin gelişmesinde, kendini ifade etmede müzik derslerinin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu verilerden hareketle hem Suriyeli yetişkinlerin hem de Suriyeli öğrencilerin büyük çoğunluğunun müziğe yönelik olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Suriyeli göçmenlerin farklı dil, din, ırk ve kültüre sahip bireylerle müzikal etkileşime girme, birlikte şarkı söylemeye yönelik görüşlerine bakıldığında hem anket hem de mülakat sonuçlarının paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu durum ise müziğin birlikte yaşama kültürüne olan katkısıyla ilgilidir. Öyle ki göçmenin yeni yaşantısını inşa etme sürecinde bu kültürel yakınlaşma içerisine girmesi, onun uyum sürecini de olumlu yönde etkileyecektir. Okullarda eğitim gören Suriyeli göçmen çocuklar açısından bu durum hem okula alışma sürecini kolaylaştırmış, hem de kendisine yönelik oluşan kalıp yargıların kırılmasını sağlamıştır. Öğrencilerin farklı dillerde şarkı söylemeye yönelik görüşlerine bakıldığında büyük çoğunluğun pozitif bir görüşe sahip olduğu görülmektedir. Özetle her iki odak grubun, farklı kültürel kodlara sahip bireylerle müzikal paylaşım konusunda yüksek bir motivasyona sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Müziğin Türkçe öğrenme sürecine etkisine dair elde edilen bulgulara bakıldığında, araştırmanın odağında yer alan her iki grubun da müzik ve dil öğrenme konusunda birbirine yakın görüşe sahip oldukları görülmüştür. Hem mülakata katılan yetişkinler hem de ankete katılan öğrenciler, müzik dinlemenin ve müzik derslerinin Türkçe öğrenmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Müziğin dil gelişimine etkisine dair yapılan çalışmalara bakıldığında, müzik ve dil öğrenme arasında doğrusal bir ilişkinin bulunduğu bu çalışmayla bir kez daha ortaya konmuştur. Özellikle göçmenlerin müzik kültürlerinden seçilen örneklerin Türkçe uyarlamalarının kullanılması ya da öğretmen tarafından Türkçe sözler yazılarak müzik derslerinde toplu şekilde seslendirilmesi önemlidir. Bu durum hem göçmenlerin aidiyet hissetmesine katkı sağlayacak, hem de göçmenlerin dil öğrenimini olumlu yönde etkileyecektir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkılarak, müziğin göçmenin göç ettiği mekânla bütünleşme sürecinde önemli bir işleve sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Öyle ki bütünleşme nosyonu, içerisinde karşılıklı bir etkileşimi barındırmaktadır. Gerekli olan bu etkileşimin ise müzik yoluyla sağlanması, müziğin ortak bir payda yaratma, kültürel ve sosyal etkileşim sağlama gibi işlevleri düşünüldüğünde oldukça anlamlı olmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

- Akbulut, E. (Ed.) (2018). *Ortaöğretim Müzik Dersi 10. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Alpagut, U., ve Tecimer, Ö. (2017). Mülteci çocukların eğitiminde müzik eğitiminin rolü. <http://www.sanattanyansimalar.com/multeci-cocuklarin-egitiminde-muzik-egitiminin-rolu/3423/>
- Anık, H. (2019). *Göç ve Din İlişkisi: Konya Ereğli Örneği*. Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Ayvazoğlu, B. (1992). *İslam Estetiği*, İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Babaç, E. E., ve Yıldız, G. (2018). Dil gelişiminde müziğin yeri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 13(3), 10-22.
- Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 333-360.
- Başeymez, F. (2009). *Çok Kültürlülük Açısından Hatay; Sosyolojik Bir Yaklaşım*. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bay, E., Demir, S., ve Mert, O. (2015). Kültürler arası eğitim bağlamında Türk dünyası vatandaşlığı ders programı geliştirilmesi projesi. *International Journal of Turkish Literature Culture Education*, 4(1), 86-97.
- Cengiz, D. (2020). *Antakya'daki Suriyeli Mültecilerin Mekansal Toplanması/Ayrışması: Örüntüler, Süreçler ve Sonuçlar*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ceylan, Y. (2016). Çokkültürlülük Avrupa modelleri (Almanya örneği). *Journal of International Social Research*, 9(43), 1207-1215.
- Cırık, İ. (2008). Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 27-40.
- Coşkun, H. (2016). *Kültürlerarası Eğitim: Türkiye ve Almanya*. Ankara: Konrad-Adenauer-Stiftung.
- Çakmak, S. (2018). Van ilinde çoklu kimliğin müzik kültürü topluluklarına yansımaları. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 4(1), 121-131.
- Çakmak, S. (2019). Diyarbakır'da kültürel müzik çeşitliliği ve geleneksel halk müziğine tesirleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (44), 153-170.
- Demir, G. (2016). Halk kütüphanesi hizmetlerinde çok-kültürlülük ve gelişmiş

- uygulama örnekleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 14(54), 106-133.
- Demir, M. (2019). Bu şarkılar benim vatanım. <https://perspektif.eu/2019/05/31/bu-sarkilar-benim-vatanim/>
- Duman, T. (2019). Toplumsal uyum için eğitimin önemi: Türkiye’deki Suriyeliler örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. (41), 343-368. <https://doi.org/10.21497/sefad.586638>
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Ezgi, T. ve Işık, M. “Öteki” ve göç olguları ekseninde çokkültürlülük. https://www.academia.edu/9919260/_%C3%96teki_ve_G%C3%B6%C3%A7_Olgular%C4%B1_Ekseninde_%C3%87OKK%C3%9CLT%C3%9CRL%C3%9CL%C3%9CK_checked_on_10/15/2020
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838-851. <https://doi.org/10.17719/jisr.20175434652>
- Girgin, F. (2017). Sanatta göç teması. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 1(1), 54-75.
- Günay, E. (2006). *Müzik Sosyolojisi*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Güven, U. Z. (2018). Müzik kültürleri incelemelerinde “öteki” kavramı üzerine sosyolojik ve antropolojik yaklaşımlar. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 38(1), 67-88. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018129173048695-1-8%20M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180123.pdf>
- <https://sozluk.gov.tr>
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- <https://www.tbmm.gov.tr/komisyonsan/haklari/pdf01/203-208.pdf>
- İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi. (2004). *Türk Mülteci Hukuku ve Uygulamadaki Gelişmeler*, İstanbul.
- Kahyaoglu, Y. (2010). Eğitim ve müzik sosyolojisi. *Sanat Dergisi*. (13), 147-152.
- Kalaycı, İ. (2016). Savaşın mazlum ve mağdurları: Hatay’daki Suriyeli çocuklar.

- Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk*, II, (Ed.: Osman Köse), Samsun: Canik Belediyesi Yay., ss. 1007-1018.
- Kalaycı, İ. (2018). *Ortadoğu'dan Türkiye'ye Yapılan Göçler 1923-2000*. Mauritis: Lambert Academic Publishing.
- Kalyoncu, N. (2014). Almanya'da interkültürel müzik eğitiminin tarihsel gelişimi ve bu süreçte türk müzik kültürünün yeri (Historical development of intercultural music education in Germany and the place of Turkish music culture in this process). *TAYF Müzik Araştırma Dergisi*, (1), 69-75.
- Kanık, C. (2017). Türkiyeli göçmenler, çok kültürlülük ve kültürlerarasılık (Almanya örneği). *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2), 141-154.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 217-229.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum, Müzikal Özgüven ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Köksoy, A. (2009). *Müzik Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma (Müziğin Duygulanımlar Üzerindeki Etkileri)*. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Küçük, S. (2011). Kültürlerarası öğrenme üzerine bir kavram-model denemesi ve Türkçe ders kitapları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (29), 227-260
- Küçükaydın, M. A. (2014). Çok kültürlülüğün medya, edebiyat, oyun ve müziğe yansımaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 583-593.
- Küçükyıldız, Y. (2018). *Sanat Tarihi 1*, Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Nayir, F., & Sarıdaş, G. (2020). Çokkültürlü eğitim, kültürlerarası eğitim ve kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin kavramsal bir inceleme. *Journal of International Social Research*, 13(70), 769-779.
- Öğüt, E. H. (2015). Müzik göçmenin ne işine yarar? *Birikim Aylık Sosyalist Kültür Dergisi*. (320), 72-76.
- Öğüt, E. H. (2019). Etnomüzikoloji literatüründe geçici göç çalışmaları. İçinde: *Şehvar Beşiroğlu'ya Armağan*, N. S. Turan (Ed.), İstanbul: Pan, ss. 127-135.
- Öğüt, E. H. (2019). Etnomüzikolojik göç çalışmalarının etiği ve politikası: Özdeşimsel bir değerlendirme. *Uluslararası Müzik ve Bilimler Sempozyumu Bildirileri*, ss. 533-541.
- Öğüt, E. H. (2019). Göç, kültürel bellek ve müzik: Geçici ve yeni gelen göçmen

- topluluklar örneği. *X. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu*, 25-27 Nisan 2019-Kütahya, (Ed.) Çağhan Adar, Kütahya: Kütahya Güzel Sanatlar Derneği & Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı, ss. 136-141.
- Öner, F. K. (2016). Göç üzerine yazın ve kültür incelemeleri. *Çağdaş Türk Sanatında Göç Teması: Ramiz Aydın Örneği*, (Edl.), Ali Tilbe ve Sonel Bosnalı, London: Transnational Press, ss. 41-54.
- Özcan, A. S. (2008). *Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu*. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Özcan, A. S. (2018). Çokkültürlülük bağlamında Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 17-29.
- Özgür, B. (2017). Müzikle çoğalmak: Suriyeli Kadınlar Korosu. <https://www.gazeteduvar.com.tr/kultur-sanat/2017/03/12/muzikle-cogalmak-suriyeli-kadinlar-korosu>
- Paksoy, H. M. (Ed.) (2016). *Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Perrucoud, R. ve Redpath-Cross, J. (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*, Uluslararası Göç Örgütü.
- Sirkeci, İ., ve Yaylacı, F. G. (2019). Küresel hareketlilik çağında göç kuramları ve temel kavramlar. *Kuramsal ve Uygulama Boyutları ile Türkiye'de Sığınmacı*, Ankara: Mülteci ve Göçmenlerle Sosyal Hizmetler, ss. 15-39.
- Şahin, N. (2017). Göç bağlamında müzik ve kimlik ilişkisi: Türk-Alman genç kadınlar örneği. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 38 (1), 179-197.
- Şişman, Ö. A. ve Dönmez, B. M. (2017). Müzik eğitiminde yeni yaklaşımlar: hümanist felsefenin müzik eğitimi açısından önemi. *Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi*, 23(92), 235-252.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: güçlükler ve öneriler. *Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi (EBSAM)*, 78 (15), 1-96.
- Tekin, U. ve Yüksek, D. (2017). Göç ve eğitim: Türkiye'de ve Almanya'da aile dili okul dilinden farklı olan çocukların okullaşması çalıştay sonuç raporu. *Anadolu Kültür-Heinrich Böll Stiftung Türkiye Temsilciliği*, ss. 1-17.
- Topçubaşı, T. (2016). Türkiye'de ve dünyada kültürlerarası eğitim (Intercultural education in Turkey and The World). *IJETSAR (International Journal of*

- Education Technology and Scientific Researches*), (1), 34-45.
- Tufan, Koçak, Z. (Ed.) (2019). *Göç ve Eğitim (Ortadoğu'da Akademik Mirası Koruma Projesi)*. Ankara: YÖK.
- Türkmen, E. F. (2012). Kültürlerarası ilişkilerde müziğin rolü ve önemi Karol Szymanowski'de Anadolu izleri. *Qualitative Studies*, 7(2), 1-13.
- Türkmen, U. (Ed.) (2012). Sosyolojide müzik, müzikte sosyoloji. 3. *Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu*. Kütahya: Kütahya Güzel Sanatlar Derneği.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'de Cumhuriyetin İlk Yetmiş Yılındaki Durum*, 2. Baskı, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uzman, N. (2016). Türkiye'nin sınır güvenliği açısından Suriyeli sığınmacılar meselesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(15): 135-157.
- Volkan, V. D. (2017). *Göçmenler ve Mülteciler, Travma, Sürekli Yas, Önyargı ve Sinir Psikolojisi*, Ankara: Pusula Yayınevi.
- Yanık, C. (2013). Etnisite, kimlik ve milliyetçilik kavramlarının sosyolojik analizi. *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*. (20), 225-237.
- Yaşın, F. (2014). Yrd. Doç. Dr. Mert Karabey ile müzik ve psikoloji üzerine. *Nesne Psikoloji Dergisi*. 2 (3), 39-46.
- Yıldız, F. (2018). *Suriyeli Sığınmacı Çocukların Eğitim Sorunları ve Entegrasyon Süreçleri: Mersin Örneği*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1686-1705.
- Yücel, H. (2019, May 30). "Gurbette" müzik yaşamı. <https://perspektif.eu/2019/05/30/gurbette-muzik-yasami/>
- Zorel, F. İ. (2014). *Kültürlerarası Eğitim: İnsan Kaynaklarının Kültürlerarası İletişim Alanında Geliştirilmesi*. Konya: Eğitim Yayınevi.

DİZİN

A

AFAD,, 20
Almanya, 20, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 56, 71, 96,
112, 114, 116
Altınözü, 19, 20
Amerika Birleşik Devletleri, xii, 32, 43
Antakya, ii, 2, 17, 18, 20, 37, 77, 106, 112, 133
Arap Baharı, 5
Arapça, v, 2, 3, 4, 24, 26, 27, 29, 40, 64, 88, 89, 95,
102, 109

B

Birleşmiş Milletler, xii, 1, 10, 12, 26
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği,
xii, 1
BMMYK, xii, 1, 5, 16, 25
Büyük İskender, 18

C

Cenevre Sözleşmesi, 9, 12, 16
Cumhuriyet, iii, 41, 53

D

Diaspora, 58
Döngüsellik, 61
düşünümsellik, 58

E

Bütünleştirme, 4, v, 68, 69, 70, 108, 116, 119, 123
Etnik, 52, 55, 62
Etnomüzikoloji, v, viii, 55, 58, 88, 114

G

Geçici Eğitim Merkezleri, 1, 25
GİGM, xii, 6, 8, 13, 19
Göç, iii, iv, v, viii, xii, 6, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 31,
32, 36, 38, 39, 42, 48, 52, 61, 68, 108, 112, 113,
115, 116
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, xii, 6
Göç kavramı, 9
Güneybatı Asya, 18

H

Hatay, 1, 3, 4, ii, iii, iv, vi, viii, x, 1, 2, 17, 18, 19,
20, 21, 24, 37, 70, 101, 102, 103, 108, 112, 114,
119, 123, 124, 133
Hatay Meclisi, 18

I

II. Dünya, 13, 41, 57

K

Kültürlerarasılık, 43

M

Marşlar, 96
MEB, xii, 23, 25, 26, 27, 28, 50, 51, 53, 87, 96,
114, 133
Meşk, 38, 42
Milli Eğitim Bakanlığı, xii, 22, 25, 27, 112
Mülteci, 10, 11, 14, 55, 96, 112, 113, 115
Müzik, v, viii, x, xi, 30, 36, 40, 41, 42, 45, 48, 49,
51, 52, 53, 54, 55, 59, 60, 66, 76, 78, 79, 80, 81,
83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 97,
98, 99, 103, 104, 105, 106, 110, 112, 113, 114,
115, 116, 120, 121, 122, 123, 124, 133

N

Narlıca, 4, ii, iii, iv, v, 1, 2, 100, 101, 102, 103, 108,
133
Narlıca Mahallesi, 4, ii, iv, v, viii, 1, 2, 72, 73, 100,
101, 102, 108, 119, 123, 124

O

Ortadoğu, 18, 114, 115, 116

Ö

özdüşünümsellik, 58

P

Paleolitik, 17
PICTES, xii, 1, 28, 29

S

Sığınmacı, x, 11, 12, 20, 115, 116
Suriye, ii, iv, viii, xi, xii, 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 15, 17,
18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 33, 34, 35, 62,
64, 73, 94, 95, 96, 100, 101, 103, 104, 123, 124
Suriye Arap Cumhuriyeti, 1, 5
Süryani, 38

Ş

şeyleştirme, 59

T

travmatik, 31, 60, 61, 62, 63
Tunus, 5
Türk Halk Müziği, 46

Türkiye, iv, xii, 1, 2, 3, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 17,
18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 35, 40, 53, 62,
78, 81, 101, 102, 104, 105, 112, 113, 114, 115,
116

U

Uluslararası Koruma Kanunu, xiii, 13
Uluşasırlık kavramı, 59
UNICEF, xii, 20, 26

EKLER

Ek-1: Anket Soruları

ANKET FORMU (إستمارة إستبيان)

Bu görüşme formu Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülmekte olan “**Müziğin Göçmenlerin Bütünleşme Sürecindeki Katkıları: Hatay Narlıca Mahallesi Örneği**” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. (Lütfen sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz)

هذه الدراسة ، التي أطلب منكم المشاركة فيها ، عبارة عن رسالة ماجستير بعنوان "تأثير الموسيقى على عملية التكيف لدى المهاجرين: حالة نارالجا في هاتاي" ، والتي تتم في قسم دراسات الهجرة بجامعة هاتاي مصطفى كمال. من أجل المشاركة في الدراسة ، يجب أن يكون لديك على الأقل تعليم ثانوي في سوريا. هذا هو الغرض من العيش في تركيا ، فالمهاجرون السوريون في طور العمل على التكيف مع المدرسة والمشاركة في المجتمع هو فحص الموسيقى الخاصة. لقد قمنا بإعداد بعض الأسئلة لك. تقع على عاتقك مسؤولية كتابة إجابات على هذه الأسئلة باللغة التركية أو العربية وإرسالها إلى معلمنا أيدين أتيس ، والذي سيكون أيضاً في مجموعة التي أنشأناها. يمكنك كتابتها على ورقة فارغة ورمي الصور ، سواء كنت تريد ذلك على الهاتف المحمول أو الكمبيوتر. من المهم ملء جميع المعلومات في نموذج المقابلة. نحن نهتم بمشاركتك. شكرا لدعمك (من فضلك دعونا نجاب على الأسئلة بوضع اشاره)

Doç. Dr. İsa KALAYCI
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Öğrt. Aydın ATEŞ
Narlıca Anadolu Lisesi
(YL Öğrencisi)

KİŞİSEL BİLGİLER (معلومات شخصية)

1. Cinsiyetiniz (الجنس)? ☐ Kadın (امراة) ☐ Erkek (رجل) ☐ Diğer (غير ذلك)
2. Yaşınız (العمر)?
3. Öğrenim Durumunuz (الوضع التعليمي)? ☐ İlkokul (ابتدائي) ☐ Ortaokul (مدرسه) ☐ Lise (ثانويه) (موسطه)
4. Doğum Yeriniz (مكان الولاده)?

Soru No	Lütfen aşağıdaki sorulara katılım düzeyinizi X işaretiyle belirtiniz من فضلك دعونا نجاب على الأسئلة بوضع اشاره	Katılıyorum أنا موافق	Katılmıyorum أنا لا اوافق	Kararsızım أنا متردد
1	Müziğin insanlar için birleştirici bir unsur olduğunu düşünüyorum أعتقد أن الموسيقى هي عنصر موحد للناس			
2	Müziğin farklı kültürden insanlara yönelik oluşan ön yargıları kırdığını düşünürüm . أعتقد ان الموسيقى تكسر الأحكام المسبقه ضد الناس من ثقافات مختلف			
3	Müziğin farklı kültürden insanların birlikte yaşamalarına katkı sağladığını düşünüyorum. أعتقد أن الموسيقى تساهم في تعايش الناس من ثقافات مختلفه			
4	Müziğin yeni bir kültüre uyum sağlamada etkili olduğunu düşünüyorum. أعتقد أن الموسيقى فعاله في التكيف مع ثقافه جديده			
5	Müzik dersleri sayesinde Türkiye'ye daha çabuk alıştım. دروس الموسيقى تعودت عليها بشكل اسرع في تركيا			
6	Müzik dersleri Türkçe öğrenmeye katkı sağlıyor. دروس الموسيقى تساعدني على تعلم اللغه التركيه			
7	Müzik dersleri sayesinde okula daha çabuk alıştım. تعودت على المدرسه بسرعه اكبر بفضل دروس الموسيقى			
8	Müzik dersi çevremle daha uyumlu bir birey olmama katkı sağlıyor. درس الموسيقى يجعلني أكثر توافقا مع بيئتي			
9	Müzik dersleri diğer derslere olan ilgimin artmasına katkı sağlıyor . دروس الموسيقى تساهم في اهتمامي بالدروس الأخرى			

Soru No	Lütfen aşağıdaki sorulara katılım düzeyinizi X işaretiyle belirtiniz	Her zaman دائماً	Çoğu zaman غالباً	Kararsızım أنا متردد	Nadiren نادراً	Hiçbir zaman أبداً
1	Müzik dersleri bana kendimi iyi hissettiriyor. دروس الموسيقى تجعلني أشعر أنني بحاله جيده					
2	Müzik dersleri kendimi daha iyi ifade etmeme katkı sağlıyor. تساعدني دروس الموسيقى في التعبير عن نفسي بشكل أفضل					
3	Müzik dersleri özgüvenimi arttırmama katkı sağlıyor. تساعدني دروس الموسيقى في زياده ثقتي بنفسي					
4	Müzik derslerinin sınıf arkadaşlarımla bağlarımı kuvvetlendirdiğini düşünüyorum. اعتقد أن دروس الموسيقى تقوي روابطي مع زملائي في الفصل					
5	Müzik dersleri görmeden önce yaşadığım yerdeki insanlarla iletişim kurmakta zorlanırdım. قبل أخذ دروس الموسيقى، كنت أجد صعوبة في التواصل مع الأشخاص الذين أعيش معهم					
6	Müzik dersleri sınıf arkadaşlarımla daha iyi iletişim kurmamı sağlıyor. نتيح لي دروس الموسيقى التواصل بشكل أفضل مع زملائي في الفصل					
7	Müzik dersleri gördükten sonra çevremdeki insanlarla daha iyi iletişim kurmaya başladım. بدأت بالتواصل بشكل أفضل مع الأشخاص من حولي بعد تلقي دروس الموسيقى					
8	Müzik dersleri görmeden önce sınıftaki Türkiyeli arkadaşlarımla iletişim kurmakta zorlanırdım. أجد صعوبة في التواصل مع أصدقائي الأتراك قبل تلقي دروس الموسيقى					
9	Müzik dersleri sayesinde okuldaki etkinliklere daha istekli katılıyorum. أنا أمارس بحماس أكبر في الأنشطة المدرسية بفضل دروس الموسيقى					
10	Müzik öğretmenimle diğer öğretmenlerimden daha rahat iletişim kuruyorum. أواصل مع مدرس الموسيقى الخاص بي بشكل أكثر راحة من أساتذتي الآخرين					

Soru No	Lütfen aşağıdaki sorulara katılım düzeyinizi X işaretiyle belirtiniz	Evet أجل	Hayır لا	Kararsızım أنا متردد
1	Müzik öğretmenimin Arapça şarkı söylemesi beni mutlu ederdi. سأكون سعيداً إذا غنى مدرس الموسيقى الخاص بي باللغة العربية			
2	Müzik öğretmenimin Arapça şarkı öğretmesi beni mutlu ederdi. سأكون سعيداً إذا قام مدرس الموسيقى بتدريس الأغاني العربية			

Soru No	Lütfen aşağıdaki sorulara katılım düzeyinizi X işaretiyle belirtiniz	Her zaman دائماً	Sıklıkla غالباً	Ara sıra بعض الأحيان	Nadiren نادراً	Hiçbir zaman أبداً
1	Müzik derslerinde Arapça şarkılara yer verilmesi beni mutlu eder. ان تضمين الأغاني العربية في دروس الموسيقى سيسعدني					
2	Müzik derslerinde bir orkestrada yer almak beni mutlu eder. ان المشاركة في اوركسترا في دروس الموسيقى تجعلني سعيداً					
3	Arapça ve Türkçe şarkılar söyleyen bir koroda yer almak beni mutlu eder. ان المشاركة في جوقه تغني أغاني عربية وتركيبه تجعلني أشعر بالسعادة					
4	Farklı dillerde şarkılar öğrenmek beni mutlu eder. ان تعلم الاغاني بلغات مختلفة يجعلني سعيداً					
5	Türk marşlarını seslendirmek beni heyecanlandırır. يثيرني غناء الأناشيد التركية					
6	Müzik derslerinde kendi yerel kültürünün kahramanlık şarkılarını-Türkülerini ve hikâyelerini dinlemek beni mutlu eder. يسعدني الاستماع الى الأغاني الشعبية البطولية وقصص ثقافتنا المحلية. (السورية) في دروس الموسيقى					
7	Müzik derslerinde Türk kültürünün kahramanlık şarkılarını-türkülerini ve hikâyelerini dinlemek beni mutlu eder. يسعدني الاستماع الى الأغاني البطولية والأغاني الشعبية وقصص الثقافة التركية في دروس الموسيقى					
8	Müzik derslerinde Suriye kültürüne ait enstrümanları tanımak beni mutlu eder. يسعدني معرفه آلات الثقافة السورية في دروس الموسيقى					
9	Müzik derslerinde Türk kültürüne ait enstrümanları tanımak beni mutlu eder. يسعدني معرفه أدوات الثقافة التركية في دروس الموسيقى					

Ek-2: Görüşme Soruları

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (استمارة المقابلة)

Bu görüşme formu Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülmekte olan “**Müziğin Göçmenlerin Bütünleşme Sürecindeki Katkıları: Hatay Narlıca Mahallesi Örneği**” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

هذه الدراسة ، التي أطلب منكم المشاركة فيها ، عبارة عن رسالة ماجستير بعنوان "تأثير الموسيقى على عملية التكيف لدى المهاجرين: حالة

نارالجا في هاتاي" ، والتي تتم في قسم دراسات الهجرة بجامعة هاتاي مصطفى كمال. من أجل المشاركة في الدراسة ، يجب أن يكون لديك على

الأقل تعليم ثانوي في سوريا. هذا هو الغرض من العيش في تركيا ، فالمهاجرون السوريون في طور العمل على التكيف مع المدرسة والمشاركة

في المجتمع هو فحص الموسيقى الخاصة. لقد قمنا بإعداد بعض الأسئلة لك. تقع على عاتقك مسؤولية كتابة إجابات على هذه الأسئلة باللغة التركية

أو العربية وإرسالها إلى معلمنا أيدين أتيس ، والذي سيكون أيضًا في مجموعة التي أنشأناها. يمكنك كتابتها على ورقة فارغة ورمي الصور ، سواء كنت تريد ذلك على الهاتف المحمول أو الكمبيوتر. من المهم ملء جميع المعلومات في نموذج المقابلة. نحن نهتم بمشاركتك. شكرًا

لدعمك

Doç. Dr. İsa KALAYCI
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Öğrt. Aydın ATEŞ
Narlıca Anadolu Lisesi
(YL Öğrencisi)

Doğum yeriniz (مكان الولادة):

Doğum yılınız (سنة الولادة):

Cinsiyetiniz (الجنس):

Eğitim durumunuz (الحالة التعليمية):

Not: Aşağıdaki sorulara kendinizi en iyi şekilde ifade edebilmek adına Türkçe veya Arapça olarak cevap verebilirsiniz.

ملاحظة: يمكنك الإجابة عن الأسئلة التالية باللغة التركية أو العربية للتعبير عن نفسك بأفضل طريقة ممكنة

1. Suriye'deki hayatınızdan kısaca bahseder misiniz?

هل يمكن ان نخبرنا بايجاز عن حياتك في سوريا؟ 1.

2. Türkiye'ye ve Narlıca Mahallesi'ne geliş sürecinizden bahseder misiniz?
٢ - هل يمكنك التحدث عن تطور قدومك الى تركيا ونار اللجا.

3. Hatay'da yaşamaya alıştığınızı düşünüyor musunuz? Uyum sürecinizi kolaylaştıran ya da zorlaştıran etkenler nelerdir?
٣- هل تعتقد أنك معتاد على العيش في هاتاي؟ ماهي العوامل التي تجعل التكيف سهلا او صعبا؟

4. Müzik sizin için ne ifade ediyor? Müziğin yaşıntınızdaki yerini açıklar mısınız?

٤ - ماذا تعني الموسيقى لك؟ هل يمكن ان توضح مكانه الموسيقى في حياتك؟

5. Suriye'deki eğitiminizde müzik dersi içeriğiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

٥ - ماذا يمكنك أن تقول عن محتوى درس الموسيقى في تعليمك في سوريا؟

6. Türkiye'ye uyum sağlamanızda müziğin katkısı oldu mu? Açıklar mısınız?

٦ - هل ساهمة تركيا في التكيف مع موسيقاك؟ هل يمكن ان توضح ؟

7. Dinlemekten hoşlandığınız Türkçe müzik türleri hangileridir?

٧ - ماهي أنواع الموسيقى التركية التي تحب الاستماع اليها؟

8. Birlikte şarkı söylemenin toplum açısından birleştirici bir unsur olduğunu düşünüyor musunuz?

٨ - هل تعتقد أن الغناء معا هو عنصر موحد للمجتمع؟

9. İçerisinde farklı dil, din, ırk ve kültüre sahip bireylerle birlikte şarkı söylemek ister miydiniz? Niçin?

٩ - هل تود الغناء مع أفراد من مختلف اللغات والأديان والأعراق والثقافات؟ لماذا؟

10. Sanatın ve daha özelde müziğin, bireyler arasındaki iletişimi kuvvetlendirdiğini ve farklılıklarla uyum içerisinde yaşamaya katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

هل تعتقد أن الفن وبشكل أكثر تحديدا الموسيقى يعززان التواصل بين الأفراد ويساهمان في العيش في وئام مع الاختلافات

11. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

١١ - هل هناك أي شيء آخر تود اضافته هـ

Ek-3: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 20/01/2021-5893

 **T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ**
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-21817443-050.99-5893
Konu : Etik Kurul Kararı

SAYIN DOÇ.DR. İSA KALAYCI
ÖĞRETİM ÜYESİ

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun
07.01.2021 tarih ve 10 sayılı kararı ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Seval YAVUZ
Kurul Başkanı

Ek-SBBBAY Etiği Kurulunun 07.01.2021 tarih ve 10 sayılı kararı (1 sayfa).

Mevcut Elektronik İmzalar
SEVAL YAVUZ - Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığı (Kurul Başkanı) - 20/01/2021
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 38LAMBLLJCT Pts Kodu: 11132
E-posta Adresi: seval@hmk.az.gov.tr

Belge Takip Adresi: <http://belgebilgi.meb.gov.tr/VeriBelge/BelgeTakip.aspx?Y=2021.01.1302>
Belge İçeri: Cihaz Adına
Ünvan: Prof.
Tale No: 3363212726

Üzerinde doküman numarası bulunmayan dokümanlar kontrolsüz dokümandır.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
07.01.2021	1	10	2/4

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 07.01.2021 tarihinde Başkan Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR-10: Doç. Dr. İsa KALAYCI koordinatörlüğünde Aydın ATEŞ tarafından gerçekleştirilecek "Müziğin Göçmenlerin Entegrasyon Sürecine Katkısı: Hatay Narlıca Mahallesi Örneği" başlıklı araştırma projesi için hazırlanan materyaller Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında değerlendirilmiş olup Hatay Valiliği ile Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğünden ve Hatay İl Millî Eğitim Müdürlüğünden izin alınması ve veri toplama formuna araştırmacının iletişim bilgilerinin eklenmesi suretiyle uygulanmasının uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

İMZA
Prof. Dr. Seval YAVUZ
Başkan

İMZA
Prof. Dr. Mehmet ÖZBİRECİKLİ
Bşk.Yrd.

İMZA
Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK
ÜYE

İMZA
Prof. Dr. Hatice PAMİR
ÜYE

İMZA
Prof. Dr. Melis MİNİSKER
ÜYE

İMZA
Prof. Dr. Murat TEK
ÜYE

İMZA
Prof. Dr. Nizam ÖNEN
ÜYE

Doküman No:902-01-FR.006

İlk Yayın: 11.12.2015

Rev. Tarihi:

Rev. No: 00

Sayfa 1 / 1

Ek-4: MEB Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 02/03/2021-18687

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL UNIVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü**

Sayı : E-39761745-100-18687
Konu : Araştırma İzni

GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Enstitümüz Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Aydın ATEŞ'in araştırma izin yazısı ektedir. Söz konusu yazının ilgili öğrenciye ve tez danışmanına tebliğ edilerek tebliğ belgesinin Enstitümüze gönderilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Doç.Dr. Mustafa Onur KAN
Müdür V.

Mevcut Elektronik İmzalar
MUSTAFA ONUR KAN - Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü (Müdür) - 02/03/2021
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 86C1422834 Pts Kodu: 31000
E-posta Adresi: mkan@hmk.az.gov.tr

Belge Tutarı Adresi: <http://egitim.meb.gov.tr/valurl>
Belge İçin: Nurettin TOKER
Uzman: Veri Hazırlama ve Kontrol
İletim: 21.52
Tarih: 02/03/2021

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak doğrulaması (VALURL) adresinden yapılabilir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/02/2021-17783

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL UNIVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-19125448-605.01-17783
Konu : Aydın ATEŞ'in araştırma İzin Onayı

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 10/02/2021 tarihli 39761745-300-12843 sayılı yazınız.

Hatay İl Millî Eğitim müdürlüğünün; Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Aydın ATEŞ'in "Müziğin Göçmenlerin Entegrasyon Sürecine Katkısı: Hatay Nartıca Mahallesi Örneği" konulu tez çalışmasının onayı hakkındaki 19.02.2021 tarih ve E.32889839-605.01-20984222 sayılı yazısı ektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Okan ŞENER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı V.

Ek: İlgi yazı (2 sayfa)

Ek Üzerinde İd Mevcut Elektronik İmzalar

OKAN ŞENER - Rektör Yardımcılığı (Prof.Dr. Okan ŞENER) (Rektör Yardımcısı) - 26/02/2021

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: BENTHA310 Pts Kodu: 40002

Adres: Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
Telefon: 0326 247 5913 Faks: 0326 247 5916
e-Posta: ogrenci@hmku.edu.tr Web: www.hmku.edu.tr
Kap Adres: mtra@hmku.edu.tr

Belge Tutarı Adresi: http://ogrenci.hmku.edu.tr/valide-belge/validebelge.aspx?TS=98866A53E

İlgi İptis: Murat Öktem

Ünvanı: İlçe Müdürü V.

Tel No: 18024

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32889839-605.01-20914894
Konu : Aydın ATEŞ'in
Araştırma İzin Onayı

18.02.2021

VALİLİK MAKAMINA

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Göç Araştırmaları Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Aydın ATEŞ, "Müziğin Göçmenlerin Entegrasyon Sürecine Katkısı: Hatay Narlıca Mahallesi Örneği" konulu araştırmayı yapmayı talep etmektedir.

Söz konusu çalışmanın "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 ve 2020/2 nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi"ne uygun olduğundan, ilgilinin araştırmanın yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak örgün eğitimin tam olarak başlamasıyla birlikte Müdürlüğümüzün izni ile denetimi İlçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı, elde edilen verilerin kamuoyu ile paylaşmadan önce Müdürlüğümüzün ilgili birimine iletilmesi ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen, uygulama sırasında da mütihürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılması koşuluyla; İlimiz Antakya İlçesi Narlıca Mahallesi'nde bulunan ortaokulların velilerine yönelik uygulama çalışması yapmasını, olurlarınıza arz ederim.

Mahmut SABAH
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
18.02.2021

Kemal KARAHAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres :

Telefon No : 0 (366) 227 65 68
E-Posta : aray311@mh.gov.tr
Kay Adresi : aray311@mh.gov.tr

Bu belge görevli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.tck.gov.tr/tckgov-tr/tckgov-tr>

Belge için Zıppan ÖNDAŞ - Dışarı : 1113

İmza Adresi : www.hatayemil.gov.tr Uyarı : Mimar

Foto: 3352276969

Bu belge görevli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://www.tck.gov.tr/tckgov-tr/tckgov-tr> adresinde: [07e9-22c3-3eff-b4b8-fa9d](https://www.tck.gov.tr/tckgov-tr/tckgov-tr) kodu ile teyit edilebilir.

